

АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ ПРАВО

ЩОМІСЯЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 6'2017

(видається з 1994 року)

ISSN 2409-1944

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата з економічних і юридичних наук

Наказ Міністерства освіти і науки України від 21 грудня 2015 р. №1328 (економічні науки), Наказ Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2016 р. № 820 (юридичні науки). Реєстраційне свідоцтво серії КВ № 21620-11520ПР від 12 жовтня 2015 р.

Журналу присвоєно міжнародний ідентифікаційний номер ISSN 2409-1944 та включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus.

Засновники:

Аудиторська фірма "Аналітик" спільно з Таврійським національним університетом ім. В.І.Вернадського та Національною академією внутрішніх справ України

Статті обов'язково проходять

відбір, внутрішнє і зовнішнє рецензування

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Національної академії внутрішніх справ України (Протокол № 14 від 20 червня 2017 року) та Вченою Радою Таврійського національ-

ного університету ім. В.І.Вернадського (Протокол № 27 від 22 червня 2017 року). Повний або частковий передрук матеріалів журналу допускається лише за згодою редакції. Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. За зміст та достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Підписано до друку 23.06.2017

Формат 60/84/8

Наклад – 250 прим.

Адреса редакції: 01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 44

Телефони: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Факс: (044) 278-05-88

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Сайт: www.efp.in.ua

Суб'єкт видавничої
справи

© "Аналітик", 2017

© "Економіка. Фінанси. Право",

2017

Типографія: ТОВ "Міжнародний бізнес
центр"

Заступник редакційної колегії з правових наук:

Лоцихін Олександр Миколайович, д.ю.н., професор, декан юридичного факультету Академії муніципального управління, Заслужений економіст України

Члени редакційної колегії з правових наук:

Баймуратов Михайло Олександрович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Маріупольського державного університету, заслужений діяч науки і техніки України

Бичкова Світлана Сергіївна, д.ю.н., професор, заступник начальника кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ

Василинчук Віктор Іванович, д.ю.н., професор, професор кафедри спеціальної техніки та оперативно-розшукового документування Національної академії внутрішніх справ, заслужений юрист України

Глушков Валерій Олександрович, д.ю.н., професор, завідувач спеціальною кафедрою № 1 Національної академії Служби безпеки України, заслужений юрист України

Джужа Олександр Миколайович, д.ю.н., професор, головний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ, заслужений юрист України

Кампо Володимир Михайлович, к.ю.н., доцент, громадський діяч, заслужений юрист України

Клименко Олена Вікторівна, к.ю.н., доцент, доцент кафедри теорії, історії держави і права та конституційного права Академії муніципального управління

Кононенко Леонід Минович, к.ю.н., професор, професор кафедри муніципального, цивільного та адміністративного права Академії муніципального управління

Копан Олексій Володимирович, д.ю.н., професор, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування навчально-наукового інституту № 1

Литвин Олександр Петрович, к.ю.н., професор, професор кафедри публічно-правових дисциплін Університету сучасних знань

Луць Володимир Васильович, д.ю.н., професор, завідувач відділу проблем приватного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України

Озерський Ігор Володимирович, д.ю.н., доцент, професор кафедри кримінального права та правосуддя Запорізького національного університету, академік міжнародної кадрової академії, відмінник освіти України, радник юстиції

Приходько Христина Вікторівна, к.ю.н., професор, доцент кафедри муніципального, цивільного та адміністративного права Академії муніципального управління

Фрицький Юрій Олегович, д.ю.н., професор, професор кафедри теорії, історії держави і права та конституційного права Академії муніципального управління

Керівник редакційної колегії з економічних наук:

Дацій Олександр Іванович, д.е.н., професор, в.о. ректора Академії муніципального управління, Заслужений працівник освіти України

Заступник керівника редакційної колегії з економічних наук:

Бутинець Тетяна Анатоліївна, д.е.н., професор, професор кафедри економіко-правових дисциплін Національної академії внутрішніх справ

Члени редакційної колегії з економічних наук:

Невелєв Олександр Михайлович, д.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та адміністративного менеджменту Академії муніципального управління

Вініченко Ігор Іванович, д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії та економіки сільського господарства Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

Іванюта Василь Фалімонович, д.е.н., доцент, професор кафедри бізнес-адміністрування та зовнішньоекономічної діяльності Полтавського університету економіки і торгівлі

Клименюк Микола Миколайович, д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту Академії муніципального управління

Кондрашихін Андрій Борисович, д.е.н., доцент, завідувач кафедри державних та місцевих фінансів Академії муніципального управління

Корецька Світлана Олександрівна, д.е.н., доцент секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства

Потишняк Олена Миколаївна, д.е.н., доцент, професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка

Прухнівський Володимир Геннадійович, д.е.н., професор, перший проректор Запорізького національного технічного університету

Сук Петро Леонідович, д.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Національного університету біоресурсів і природо-користування України

Ткаченко Сергій Анатолійович, к.е.н., доцент, виконуючий обов'язки ректора Вищого навчального закладу «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»

Царенко Оксана В'ячеславівна, д.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту Академії муніципального управління

Керівник редакційної колегії з правових наук:

Константинов Сергій Федорович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративної діяльності НАВС

Шеф-редактор:

Головач Володимир Володимирович, к.ю.н., голова правління Аудиторської фірми "Аналітик", Заслужений юрист України

Випускний редактор:

Куцяк Олександр Анатолійович

ЗМІСТ

<i>С.А. ТКАЧЕНКО.</i> Сутність різних підходів до організації інтегрованої (єдиної) економічної діагностики в системі керування	4
<i>І.М. ЄПФАНОВА, А.С. СОЮМЕНКО.</i> Прибуток сільськогосподарських підприємств: основні фактори подальшого зростання	6
<i>В.Г. ЯРЕМЕНКО, Ю.Ю. ПЕДЧЕНКО.</i> Ефективне управління місцевими фінансами як запорука соціально-економічного розвитку регіонів	13
<i>Л.О. ЗАВОЛОКА, Л.О. КЛОКОВА, К.Г. ТУМАСЯН.</i> Страхування ризиків сільськогосподарських підприємств	16
<i>В.П. ХОМУТЕНКО, Д.В. МОТИГІН.</i> Актуалізація судово-економічних експертиз в умовах тіньової економіки	21
<i>Л.Д. КОСТАКОВА.</i> Модель формування та функціонування системи управління витратами на гірничо-збагачувальних підприємствах	26
<i>В.Г. ЛЕЖЕПЬКОВА.</i> Електроенергетика України у вимірі стратегічного партнерства з ЄС	29
<i>Є.І. МАСЛЕННИКОВ, В.В. ТОМАК.</i> Сценарний підхід для формування бізнес-стратегій підприємства ..	34
<i>Л.М. МАТРОСОВА, Я.Є. ОХРІМЧУК.</i> Фіскальна ефективність податку на доходи фізичних осіб в системі прямого оподаткування України	38
<i>Т.В. ГІЛЬОРМЕ, Л.Ю. ГОРДЕЄВА-ГЕРАСИМОВА, М.О. МИХАЛОЧКІНА.</i> Удосконалення методики проведення енергетичного аудиту суб'єктів господарювання	42
<i>Л.М. МАТРОСОВА, В.С. ПАНЧЕНКО.</i> Податкові важелі формування доходів державного бюджету	45
<i>Н.А. СКРИПНИК, М.І. СКАЛОЗУБ.</i> Диверсифікація як елемент управління підприємством	48

АНОТАЦІЇ, КОМЕНТАРІ, КОНСУЛЬТАЦІЇ

Між Україною та США 15 червня у Вашингтоні підписано меморандум про співпрацю	51
Мед: перспективи експорту до ЄС	52
Верховна Рада розглядає законопроект № 6232 про внесення змін до процесуальних кодексів	54
НАБУ інформує про розслідування за фактом замаху на розтрату державних коштів, виділених Україні на підставі Кіотського протоколу	55
НАБУ: триває судовий розгляд справи проти Романа Насірова	57
Як отримати з бюджету часткову компенсацію витрат на придбання сільськогосподарської техніки?	58
Живий діалог, дискусії та... сюрпризи. У НІСЕ відбувся семінар-практикум за участі ведучих юристів Києва	59

ТКАЧЕНКО

Сергій Анатолійович
nukoblikaudit@inbox.ru

УДК 338.242.2:[65.012.122:338.43]

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту, в.о. ректора Вищого навчального закладу «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»

СУТНІСТЬ РІЗНИХ ПІДХОДІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ІНТЕГРОВАНОЇ (ЄДИНОЇ) ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ В СИСТЕМІ КЕРУВАННЯ

THE ESSENCE OF DIFFERENT APPROACHES TO ORGANIZATION OF INTEGRATED ECONOMIC DIAGNOSTICS IN THE CONTROL SYSTEM

У науково-практичній статті проведений економіко-аналітичний огляд публікацій та надано оцінку наявних розробок у певному порядку. Досліджено істотність різних підходів до організації функції економічної діагностики у функціонально розвинутих системах стратегічного управління діяльністю промислових підприємств й виробничих об'єднань.

В научно-практической статье проведён экономико-аналитический обзор публикаций и дана оценка имеющихся разработок в определенном порядке. Исследована существенность различных подходов к организации функции интегрированной экономической диагностики в функционально развитых системах стратегического управления деятельностью промышленных предприятий, научно-производственных объединений, др.

In the scientific article the economic and analytical review of publications are provided and a comprehensive assessment of current developments in a certain order is given. Content, materiality of different approaches to organization integrated economic subsystem diagnostics of functional developed strategic management systems of industrial and scientific-production associations, others are studied.

Ключові слова: діяльність, інтегрована (єдина) економічна діагностика, організація, підприємство, підхід, різний, система управління, сутність, ціль

Ключевые слова: деятельность, интегрированная экономическая диагностика, организация, разный подход, система регулирования, сущность

Keywords: activity, is integrated (unified) economic diagnostics, organization, enterprise, approach, various, management system, essence, purpose

ВСТУП

Одна із причин того, що у даний час у науково-виробничих об'єднаннях і на промислових підприємствах за ступенем впровадження діагностика виступає чи не найбільш відсталою функцією системи управління, полягає, на наш погляд, у все ще недостатній увазі із боку економічних служб зазначених ланок виробництва до питань формування економіко-аналітичної обробки інформаційних даних. Подолавши у принципі психологічний бар'єр непорозуміння переваг застосування сучасних засобів обчислювальної техніки у системі управління виробництвом, економічні служби підприємств (об'єднань) у цілому ряді випадків ще не усвідомили того, що вони повинні бути як ініціаторами функціонального розвитку системи управління, так й безпосередніми учасниками нової технології здійснення управлінських функцій, включаючи і підсистему діагностики. Застосування машин електронних цифрових у інтегрованій економічній діагностиці виступає однією із невідмінних умов досягнення її комплексності, оперативності, інше.

Проблема удосконалення підсистеми економічної діагностики стає предметом усе зростаючої уваги, як із боку великого числа фахівців [1-10] та інших, так і з боку вищих навчальних закладів та різних науково-дослідних організацій. Про зростання уваги до проблеми удосконалення економічної діагностики свідчить той факт, що вона виступає предметом розгляду на Міжнародних, Всеукраїнських і Регіональних науково-

практичних семінарах, конференціях та отримує істотне відображення у рекомендаціях цих форумів.

МЕТА РОБОТИ

У той же час слід зазначити, що методологія підходу, широта охоплення у вирішенні проблеми, спрямованість і глибина розробок у багатьох випадках у різних авторів є далеко не однаковими та не рівноцінними. Тому, при проведенні аналітичного огляду публікацій, на наш погляд, доцільно надати оцінку наявних розробок у певному порядку, а саме: по-перше, робіт, у яких зазначаються важливість і необхідність удосконалення функції економічної діагностики без вказівки конкретних шляхів вирішення цієї проблеми; по-друге, робіт, які розглядають конкретні форми організації діагностики у системах управління. До останніх, зокрема, відносяться: роботи, у яких пропонуються розосередження та впровадження окремих завдань функції діагностики у складі різних функціональних підсистем системи управління; роботи, автори яких вважають за можливе об'єднати завдання діагностики із завданнями інших функцій системи управління у одній із загальноприйнятих підсистем системи управління; роботи, у яких обґрунтовується виділення задач діагностики у самостійну функціональну функцію системи управління.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретико-методологічним базисом науково-практичної статті виступає діалектичний метод і змістовні положення теорії підсистеми інтегрованої економічної діагностики та системи стратегічного

управління. У процесі дослідження знаходили використання наступні методи: *абстрактно-логічний* (для теоретико-методологічного узагальнення і формулювання конклюдентів); *монографічний* (при дослідженні теоретичних та практичних методик підсистеми інтегрованої економічної діагностики і системи стратегічного управління фірм); *економіко-статистичний, розрахунково-конструктивний, порівняльний* (при комплексному аналізі та оцінці стану функції інтегрованої економічної діагностики у системі стратегічного управління); *групування* (із метою надання характеристики сучасної прогресивної практики підсистеми інтегрованої економічної діагностики у системі стратегічного управління), ін.

РЕЗУЛЬТАТИ

Проблема удосконалення функції економічної діагностики вже багато років привертає увагу не тільки вчених-аналітиків, а й фахівців із розробки систем управління. Так, розглядаючи принципи розвитку системи управління промисловим підприємством, вони висловлюються за визнання необхідності мати у комплексі локальних моделей спрощену глобальну модель підприємства для реалізації діагностики виробничо-господарської діяльності.

При цьому вельми симптоматичним виступає той факт, що важливість удосконалення функції діагностики визнається не тільки фахівцями із діагностики, але і розробниками систем управління. А у деяких роботах відзначається навіть можливість виділення у складі функціонально розвинутих систем стратегічного управління підприємствами системи інтегрованої діагностики та підсистеми діагностики господарської діяльності.

Відносно безпосереднього місця економічної діагностики у системі управління у наявній науково-дослідницькій літературі і різних методичних матеріалах висловлюються різні точки зору. Згідно із першою, що знайшла, зокрема, відображення у загальногалузевих керівних методичних матеріалах із створення систем управління підприємствами та науково-виробничими об'єднаннями, функція діагностики децентралізується й при цьому окремі аналітичні завдання, перелік яких досить обмежений, включаються до складу різних функціональних підсистем системи управління. Слід зазначити, що, незважаючи на те, що той розділ загальногалузевих керівних методичних матеріалів, де характеризується функціональний склад системи управління, носить не обов'язковий, а лише рекомендаційний характер, проте, такий підхід локального впровадження часткових економіко-аналітичних завдань має ще чимало прихильників, особливо серед фахівців із створення систем управління. Пояснюється це, на наш погляд, не тільки відсутністю теоретико-методологічного обґрунтування альтернативних варіантів, але ще й відносно легкістю науково-практичної реалізації локального підходу і інше.

Друга точка зору на місце діагностики у системі управління полягає у тому, що економічна діагностика об'єднується у рамках певної підсистеми із будь-якою іншою функцією управління: із плануванням, бухгалтерським обліком та навіть регулюванням. Цієї позиції дотримуються не тільки деякі розробники систем управління, але й окремі вчені-економісти-аналітики та

ін.

Третя точка зору безпосередньо на місце діагностики у системі управління полягає у розгляді економічної діагностики як самостійної функціональної підсистеми. До прихильників такого підходу у нас в країні відноситься, на самперед, значна група провідних вчених-аналітиків і певна частина фахівців, які досліджують питання діагностики у інформаційних системах управління процесом виробництва. При цьому слід зауважити, що сама ідея створення у системах управління самостійної функції діагностики відносно не нова, вона висувалася рядом авторів ще у минулому столітті й ін.

ВИСНОВКИ

Відаючи належне оцінці значення удосконалення функції економічної діагностики на підприємствах та об'єднаннях, представляється необхідним значно більш глибоко дослідити істотність різних підходів до організації економічної діагностики у функціонально розвинутих системах стратегічного управління діяльністю промислових підприємств й виробничих об'єднань, ін.

Список використаних джерел

1. Горбачев, О.Л. Оценка и анализ современных инновационных процессов на предприятии / Горбачев О.Л. – М.: Лаб. Книги, 2010. – 106с.: ил.
2. Діагностика стану підприємства: теорія і практика: монографія/ за заг. редакцією А.Е. Воронкової. - Харків: Видавничий дім «ІНЖЕК», 2006. – 448 с.
3. Дмитренко, І.М. Аудит: діагностика безперервності діяльності підприємств: монографія / І.М. Дмитренко, І.М. Белоусова; Донец. нац. ун-т екон. і торгів. ім. М. Туган-Барановського. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2010. – 320 с.
4. Железняков, В. Проблемы повышения конкурентоспособности и эффективности предприятия / В. Железняков. – М.: Лабор. книги, 2010. – 74 с.
5. Ильин, М.Т. Влияние маркетинговой деятельности на конкурентоспособность предприятия / Ильин М.Т. – М.: Лаб. Книги, 2010.-89с.
6. Кондратьев, В.В. Показываем бизнес-процессы: методики и практика применения / В.В. Кондратьев, М.Н. Кузнецов. - М.: Эксмо, 2008. - 286 с.: ил.
7. Кратт, О.А. Кон'юнктура ринку освітніх послуг: діагностика збалансованості / О.А. Кратт // Економіка та право. – 2003. – № 2. – С. 18–25.
8. Кретьова, А.Ю. Модель радіального профілю ефективності діяльності промислового підприємства / А.Ю. Кретьова // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2011. – №3. – С. 157-162.
9. Чмутова, І.М. Капітал підприємства: аналіз, оцінка, інструменти управління та роль банківської системи у його фінансуванні: моногр. [Текст]/ І.М. Чмутова, О.В. Пересунько. – Харків: ФОП Павленко О.Г., 2010. – 480 с.
10. Ячменьова, В.М. Ефективність управління діяльністю промислового підприємства та діагностика загроз: монографія [Текст] / В.М. Ячменьова, М.В. Височина, О.Й. Суліма. - Сімферополь: Вид. дім «АРИАЛ», 2010. – 472 с.

ЄПІФАНОВА

Ірина Миколаївна
epifodessa@gmail.com

УДК 338.43

ПРИБУТОК

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВ: ОСНОВНІ ФАКТОРИ
ПОДАЛЬШОГО ЗРОСТАННЯ

СОЮМЕНКО

Антоніна Сергіївна
tonya.sojumenko@i.uaFARM INCOME: KEY FACTORS OF
GROWTHк.е.н., доцент, Одеський
національний політехнічний
університетстудент, Одеський
національний політехнічний
університет

Стаття присвячена визначенню стану сільського господарства України – перспективної галузі економіки країни та виявленню основних факторів, які впливають на подальше зростання прибутку підприємств цієї галузі.

Статья посвящена определению состояния сельского хозяйства Украины – перспективной отрасли экономики страны и выявлению основных факторов, влияющих на дальнейший рост прибыли предприятий этой отрасли.

The article is devoted to the definition of the state of agriculture in Ukraine – a promising branch of the country's economy and to the identification of the main factors affecting the growth of the enterprises profits in this sector.

Ключові слова: сільськогосподарська галузь, прибуток підприємства, фактори зростання

Ключевые слова: сельскохозяйственная отрасль, прибыль предприятия, факторы роста

Keywords: agriculture industry, enterprise profits, growth factors

ВСТУП

Сільськогосподарська галузь країни демонструє позитивні результати діяльності на фоні несприятливих ринкових реалій: скорочення ВВП і значного загального обсягу заборгованість країни, знецінення національної валюти, інфляції, дефіциту бюджету. Стабільне отримання прибутку сільсько-господарськими підприємствами, нарощування його обсягу стає першочерговим завданням. Особливе значення при виконванні цього завдання приділяється виявленню резервів зростання прибутку, визначення основних факторів його зростання у складній сучасній економічній ситуації. Також від величини отриманого прибутку, його накопиченого обсягу, залежить не тільки дієве існування та розвиток конкретного підприємства, але й ефективне функціонування соціально-економічної сфери всієї країни. Все це підкреслює актуальність визначеного дослідження.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Основною метою статті є виявлення стану розвитку підприємств сільськогосподарській галузі, а також висвітлення факторів, які впливають на подальше зростання прибутку в сучасних умовах господарювання, при яких сільськогосподарська галузь за темпами розвитку впевнено виходить на лідируюче місце.

Значну увагу питанням формування та використання прибутку підприємств приділено в працях Чорної Л.О., Гетьман О.О., Шаповал В.М., Коваленко Л.О., та інші. Проблеми підвищення ефективності сільськогосподарських підприємств в умовах ринкових перетворень знайшли відповідне відобра-

ження у наукових працях вчених-аграрників: Андрійчука В.Г., Крисального О.В., Лузана Ю.Я., Лахтіонової Л.А. та багатьох інших.

У роботі [1] розглядаються питання оцінки прибутку як показника результативності господарської діяльності підприємства та визначення факторів впливу на прибуток. У [2] висвітлюються проблеми, пов'язані з підвищенням рентабельності як показника економічної ефективної діяльності сільськогосподарських підприємств, а також розглядають проблеми розвитку вітчизняних підприємств в конкурентному ринковому середовищі. Поясненню сутності економічної категорії прибутку та особливості його управління присвячена робота [3]. У [4] висвітлено роль аграрних підприємств в економіці країни, стан та перспективи розвитку галузі та підтримка держави сільгоспвиробників. У роботі [5] основна увага приділяється питанням державної підтримки розвитку агропромислового виробництва, автор підкреслює надзвичайну важливість держави в становленні сільського господарства. Акцентованню уваги на визначенні стану та фінансовому забезпеченні підприємств сільськогосподарської галузі присвячено роботи [6,7].

В нових умовах господарювання, коли передову роль у економіці країни починає відігравати сільське господарство, особливе значення набуває подальше дослідження факторів, які найбільш впливають на збільшення прибутку підприємств.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічно-інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, статистична інформація, ресурси Internet. При проведенні

дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, спостереження та порівняння.

РЕЗУЛЬТАТИ

Надійне забезпечення економічної та продовольчої безпеки країни вимагає динамічного функціонування найважливіших галузей, до яких, безумовно, належить сільське господарство у складі АПК країни. Перспективність цієї галузі відображається темпами зростання обсягу реалізованої продукції та обсягами приросту чистого прибутку (табл. 1.2), у порівнянні з показниками по промисловості країни. Від стрімкого розвитку сільського господарства на пряму залежить відновлення економічного потенціалу країни, вирішення широкого колу соціально-економічних завдань.

Наразі сільськогосподарська галузь в Україні є однією із ключових секторів економіки: вона формує 24% випуску продукції та 18% ВВП країни; продукція АПК становить 38,2% товарного експорту – у 2015 році це склало 14,6 млрд. дол. США. На країні Азії припадає 47,2% експорту вітчизняної сільськогосподарської продукції, ЄС – 27,9%. А з виробництва зернових культур та соняшникової олії Україна сьогодні входить у сімку світових лідерів [8].

Сільське господарство поступово перетворюється на впливового суб'єкта світового аграрного та продовольчого ринків, експортуючи значні обсяги сільськогосподарської продукції: продуктів тваринного походження – на 115671,8 тис. дол. США; продуктів рослинного походження – на 1363480,4 тис. дол. США; жирів та олії – на 730154,2 тис. дол. США [10].

Таблиця 1

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності [9]

Види економічної діяльності підприємств	Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємства видами економічної діяльності (млн. грн.)				Темп росту, %			
	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2013 р. до 2012 р.	2014 р. до 2013 р.	2015 р. до 2014 р.	2015 р. до 2012 р.
Усього за усіма видами економічної діяльності	4203169,6	4050215,0	4170659,9	5159067,1	96,4	103	124	123
Сільське, лісове та рибне господарство	162611,1	161130,3	213929,8	362310,0	99,1	132,8	169,4	222,8
Промисловість	1498929,7	1473091,5	1546614,9	1887535,4	98,3	105	122	126

Таблиця 2

Чистий прибуток (збиток) підприємств за деякими видами економічної діяльності за 2012–2015 рр. [9]

Види економічної діяльності підприємств	Чистий прибуток (збиток) підприємств за видами економічної діяльності, млн. грн.				Відхилення, млн. грн.		
	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2013 р. до 2012 р.	2014 р. до 2013 р.	2015 р. до 2014 р.
Сільське, лісове та рибне господарство	26787,2	14984,5	21481,3	102849,1	+11802,7	+6496,8	+81367,8
Промисловість	2592,4	-4181,1	-178730,9	-188267,9	-6773,5	-174549,8	-9537

Разом з тим, на світовому продовольчому ринку спостерігається тенденція до зниження цін, зокрема, на пшеницю – на 50,1% в період з грудня 2012 року по лютий 2016 року, на кукурудзу – на 48,3% [11].

Головною метою будь-якої підприємницької діяльності є отримання прибутку. Величина отриманого прибутку визначає формування та поповнення власного капіталу підприємства, його платоспроможність та перспективи розвитку. Також прибуток виступає головним показником ефективної діяльності підприємства, основним потужним мотиваційним механізмом.

Середя формування прибутку в сільськогосподарських підприємствах має свої особливості у зв'язку зі специфікою виробничо-господарської діяльності:

- вплив природно-кліматичних умов;
- виражена сезонність виробництва;
- багатогалузевий характер діяльності;
- залучення в господарському процесі незамінних природно-біологічних ресурсів;

– можливість використовувати спрощену систему оподаткування.

Статус сільського господарства, як однієї з найбільш перспективних галузей економіки України, підтверджується фактом значного зростання чистого прибутку підприємств (табл.3). Також, до позитивних змін належить наступне: у 2014–2015 роках відбувається збільшення долі сільськогосподарських підприємств, які одержали прибуток; 2015р. характеризується значним зростом рентабельності, як усієї діяльності – до 30,5%, так і рентабельності операційної діяльності – до 43,1%.

Відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств відбувається завдяки капітальним інвестиціям, темп росту яких (2015 р. до 2013 р.) значно вище ніж в цілому по економіці країни – 145% порівнянні з 93,8% (табл. 4). Це підкреслюють активізацію відтворювальних процесів саме на підприємствах сільськогосподарської галузі.

Важливе значення для підвищення прибутковості та розширення своєї діяльності відіграє залучення прямих іноземних інвестицій в галузь сільського

господарства, що відкриває для фермерів доступ до ринків, у тому числі зовнішніх (табл. 5).

Таблиця 3

Фінансові результати діяльності підприємств галузі сільського господарства 2012-2015 рр. [9]

Рік	Чистий прибуток від операційної діяльності млн. грн.	Підприємства, які одержали чистий прибуток від операційної діяльності, млн. грн.		Рівень рентабельності, %	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат	усієї діяльності	операційної діяльності
2012	26728,4	78,6	33716,7	16,2	22,5
2013	15806,0	80,2	26617,9	8,8	12,2
2014	21481,3	84,1	51982,4	9,3	21,4
2015	102279,0	88,9	127360,1	30,5	43,1

Таблиця 4

Обсяг капітальних інвестицій в галузь сільського господарства України [9]

Показник	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	Відхилення, в абсолютних значеннях млрд. грн.				Темп росту, %			
					2013р. до 2012р.	2014р. до 2013р.	2015р. до 2014р.	2015р. до 2012р.	2013р. до 2012р.	2014р. до 2013р.	2015р. до 2014р.	2015р. до 2012р.
Галузь сільського господарства	19,09	18,64	18,39	27,08	-0,45	-0,25	8,69	7,99	97,6	98,6	147,3	145
Всього в економіку України	293,7	267,7	219,7	251,2	-26	-48	32	-43	91,1	82,1	114,3	93,8

Таблиця 5

Прямі іноземні інвестиції в економіці України для сільського, лісового та рибного господарства [9]

Показник	Роки, млн. дол. США				Відхилення, млн. дол. США			
	2013	2014	2015	2016	2014 р. до 2013 р.	2015 р. до 2014 р.	2016 р. до 2015 р.	2016 р. до 2013 р.
Прямі іноземні інвестиції	51705,3	53704,0	40725,4	36154,5	1998,7	-12978,6	- 4570,9	-15550,8

Можна констатувати значне зменшення прямих іноземних інвестицій, протягом з 2013р. до 2016р.: загальний їх обсяг скоротився на 15550,8 млн. грн., що, безперечно, є негативною тенденцією і серйозним негативним сигналом. Саме обсяг притоку іноземних інвестицій відображає дієвість ринкових перетворень в країні. Через несприятливі ринкові перетворення, така перспективна галузь, яка показує стабільне нарощування чистого прибутку, як сільськогосподарська, не стала непривабливою для іноземного інвестора. Але, треба зазначити, що 2016 рік продемонстрував зменшення спаду надходження інвестицій.

Необхідність нарощування прибутку підприємствами сільськогосподарській галузі набуває для

економіки країни стратегічне значення. Загальна динаміка фінансових результатів господарської діяльності сільськогосподарських підприємств з 2010 по 2014 роки (рис.1) констатує стабільне нарощування чистого доходу підприємств (крім 2013 р.) в порівнянні з незначним зростом чистого прибутку (у 2013 р. – збиток). Це підтверджує тенденцію постійного зростання витрат підприємств, які у структурі доходу займають достатньо високу питому вагу.

Індекс витрат на виробництво сільськогосподарської продукції за 2013-2015 роки становив 179,7% і формувався, в першу чергу, за рахунок збільшення вартості матеріальних ресурсів, запчастин до автомобілів та сільськогосподарських машин, девальвації гривні. [11]

Рис. 1. Динаміка фінансових результатів господарської діяльності сільськогосподарських підприємств [9]

Обсяг забезпечення фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств на протязі 2012–2015 рр. демонструє стабільне зростання – на 874061,3 млн. грн. У 2015 р. спостерігається суттєвий приріст короткострокових та поточних зобов'язань у порівнянні з досить незначним приростом довгострокових зобов'язань, що не можна віднести до позитивної тенденції.

Аналіз динаміки і структури капіталу підприємств сільськогосподарської галузі, починаючи з 2014 р. демонструє переважання позикового та іншого залученого капіталу (табл. 6): до 59,9% у 2015 р.

Притягнення позикового та іншого залученого капіталу з метою збільшення бази фінансових ресурсів є нормальною ситуацією, яка дає змогу в

сучасних умовах господарювання ефективно функціонувати, розвиватися та виходити на зовнішні ринки з конкурентоспроможною продукцією. Але має суттєве значення, саме які види цих залучень превалюють у загальному їх обсязі.

Дані рис. 3 висвітлюють чітку тенденцію до значного зросту поточних зобов'язань у порівнянні з досить повільним зростом довгострокових зобов'язань. Це є негативною тенденцією, адже залучення саме довгострокових ресурсів, за умови ефективного їх використання, дозволяє досягнути значні позитивні економічні зсуви, у тому числі, у напрямку покращення фінансових результатів сільськогосподарських підприємств.

Рис. 2. Динаміка фінансових ресурсів підприємств галузі сільського господарства у 2012-2015 рр. [9]

Таблиця 6

Аналіз динаміки і структури капіталу підприємств сільськогосподарської галузі за 2012-2015 рр. (млн. грн.) [9]

Показник	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	Темп росту, %			
					2013 р. до 2012р.	2014 р. до 2013р.	2015 р. до 2014р.	2015 р. до 2012р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Загальна вартість капіталу	276652	31309	390604	685844	113,2	124,8	175,6	248
Власний капітал	148148	156820	163932	275303	105,8	104,5	168	185,8

Продовження табл. 6

1	2	3	4	5	6	7	8	9
У % до загальної суми	53,5	50	42	40,1	-	-	-	-
Позиковий та інший залучений капітал, млн. грн.	128504	156277	226675	410541	121,6	145	182	319,5
У % до загальної суми	46,5	50	58	59,9	-	-	-	-

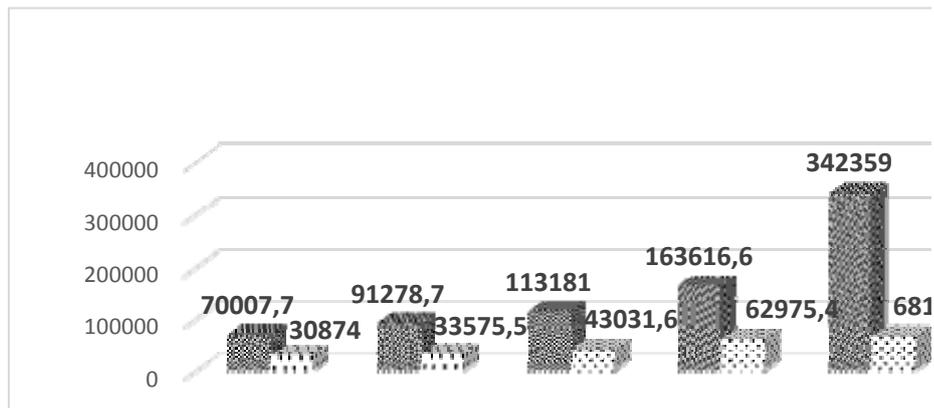

Рис 3. Динаміка обсягу і структури основних складових позикового капіталу сільськогосподарських підприємств України за 2011-2015 рр. [9]

Враховуючи ситуацію у банківській сфері країни, найближчим часом використання кредитних ресурсів для вітчизняних сільськогосподарських підприємств буде оставатися обмеженим. За різними оцінками, частка банківського кредитування займає менше 20% обігових коштів сільськогосподарської галузі, в той час, як у розвинутих країнах вона досягає 70%. Ставка за кредитами для сільського господарства перевищує середню відсоткову ставку за кредитами по економіці. Так, наприклад, на кінець лютого 2016 року вона складала 19,8%, а в середньому по економіці – 16,4%. [11].

Кількість сільськогосподарських підприємств, які залучили кредити за період 2012-2015 рр., починаючи з 2014р. має тенденцію до зменшення (табл.7).

Це пояснюється тим, що саме у цей період фіксується збільшення кількості підприємств, які одержували прибуток (див. табл. 2), і загальне покращення фінансового стану сільськогосподарських підприємств.

Темп росту загального обсягу залучених кредитів у 2015р. складає 121,8%. Але ж, як підкреслювалося

вище, це – короткострокові кредити для поточних операційних потреб діяльності підприємств сільськогосподарства (підготовка до посівної з закупкою палива, добрив, насіння, посадкового матеріалу, кормової бази тощо), а не довгострокові – на розвиток та придбання основних засобів.

Фактори, які впливають на прибуток сільськогосподарських підприємств традиційно поділяються на зовнішні та внутрішні. Зовнішні фактори не залежать від діяльності підприємства. Враховуючи специфіку галузі, природні умови вважаються найбільш впливовими із цієї групи факторів. Також до неї відносять вплив держави на встановлення податкових ставок та пільг, демографічна ситуація, ціни на виробничі ресурси, конкуренція, інфляція.

Внутрішні фактори впливу на прибуток підприємства – це фактори, які безпосередньо залежать від діяльності підприємства: обсяги виробництва та реалізації продукції, структура, собівартість та якість продукції, ціни та інше [11].

Таблиця 7

Залучення кредитів підприємствами АПК України у 2010-2015 рр. [9]

Показник	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	Темп росту, %			
					2013 р. до 2012 р.	2014 р. до 2013 р.	2015 р. до 2014 р.	2015 р. до 2012 р.
Кількість підприємств АПК, які залучили кредити	2603	3142	2267	1914	120,7	72,2	84,4	73,5
Загальний обсяг залучених кредитів, млн. грн.	13500	16200	11000	13400	120	67,9	121,8	99

Враховуючи сучасну економічну ситуацію, на наш погляд, найбільшу увагу потребують дослідження зовнішніх факторів впливу на подальше збільшення прибутку сільськогосподарських підприємств.

На наш погляд, особливе місце на сучасному етапі розвитку економіки займає фактор міцної державної підтримки сільськогосподарських підприємств. Перш за все, це стосується бюджетного фінансування, яке спрямовується на гармонічний розвиток галузі. Державна підтримка – це, також: надання диференційних обсягів компенсацій відсоткових платежів за користування кредитними ресурсами банків, як державних, так і комерційних; застосування гнучкої системи пільг при оподаткуванні; широкого спектра фінансової підтримки при утраті сільськогосподарськими підприємствами платоспроможності.

Низький загальний обсяг державної підтримки сільського господарства в Україні порівняно з іншими країнами також підкреслює оцінка підтримки виробника, що проводиться Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР): в ЄС 21% валової сільськогосподарської продукції компенсується державою за рахунок різних програм державної підтримки, Туреччині – 23%, Канаді – 11%, США – 7%, в Україні – 1-1,5%. [8]

Дані таблиці 8 свідчать про значне скорочення обсягів коштів держави, спрямованих на підтримку сільськогосподарських підприємств: у порівнянні з 2012 роком у 2015 році абсолютне зменшення склало – 565122,6 млн. грн. (темп росту 17,5%). У суттєвому збільшенні обсягів державної підтримки полягає завдання, вирішення якого суттєво вплине на збільшення прибутків сільськогосподарських підприємств.

Таблиця 8

Обсяги державної підтримки сільськогосподарських підприємств за 2012-2015 рр. [9]

Показник	2012р.	2013р.	2014р.	2015р.	Відхилення, %			
					2013 р. до 2012 р.	2014 р. до 2013 р.	2015 р. до 2014 р.	2015р. до 2012р.
Отримано коштів за рахунок бюджетних дотацій (млн. грн.)	685490	343806,8	176587,1	120367,4	50,1	51,4	68,2	17,5

На подальший ефективний розвиток підприємств сільськогосподарської галузі, поліпшення його фінансового стану впливає можливість використання ними лізингу – джерела кредитування капіталовкладень.

До 2013 р. відбувалося поліпшення основних фінансових показників компаній, що надають послуги фінансового лізингу. Починаючи з 2014 р. ці показники у динаміці мають негативну тенденцію. Так, майже у тричі у 2015 р. в порівнянні з 2013 р. зменшилася кількість договорів фінансового лізингу терміном від п'яти до десяти років, збільшилась частка короткострокових договорів до п'яти років, яка у 2015 р. становила – 72,4 % від загальної кількості договорів. На 40,9 % у 2015 р. проти 2014 р. зменшилась вартість фінансових договорів лізингу у сільському господарстві. За період з 2011–2015 рр. суттєві зміни відбулися у джерелах фінансування лізингових операцій, так, якщо у 2012 р. позикові кошти становили майже 90,0 % від загальної суми джерел фінансування, то у 2015 р. – 10,6 %, а головним джерелом фінансування стали власні кошти лізингоотримувачів [12].

Галузь сільського господарства потребує постійної підтримки з боку держави, одним зі способів такої підтримки є надання лізингу на пільгових умовах. Для сільськогосподарських товаровиробників застосування фінансового лізингу дає можливість придбати техніку, вартість якої значно перевищує фінансові можливості підприємств.

Серед основних факторів подальшого зростання прибутку сільськогосподарського підприємства

необхідно виділити внутрішній фактор впливу – зменшення собівартості продукції.

Зниження собівартості продукції сільськогосподарського виробництва можливе за рахунок [13]:

– підвищення технологічного рівня виробництва (удосконалення техніки, технології, механізації, автоматизація виробничих процесів, використання нових, більш продуктивних сортів сільськогосподарських культур і порід тварин);

– удосконалення організації виробництва та праці (розвиток спеціалізації виробництва, удосконалення організації праці);

– зміна структури та обсягу продукції;

– покращення використання природних ресурсів, застосування більш доступних якісних матеріалів, використання безвідходних технологій виробництва.

ВИСНОВКИ

До основного фактору подальшого росту прибутку сільськогосподарських підприємств, перш за все, необхідно віднести зовнішній фактор впливу – міцну державну підтримку, яка у теперішній час є недостатньою та її обсяги демонструють значне падіння. Це є недопустимим, враховуючи роль і місце сільськогосподарських підприємств у розвитку економіки країни у сучасних умовах господарювання.

До державній підтримки, насамперед, відноситься бюджетне фінансування, яке спрямовується на гармонічний розвиток галузі. А також: надання диференційних обсягів компенсацій відсоткових платежів за користування кредитними ресурсами банків, як державних, так і комерційних; застосування гнучкої системи пільг при оподаткуванні; широкого спектра

фінансової підтримки при втраті сільськогосподарськими підприємствами платоспроможності.

Цей фактор впливу на збільшення прибутків сільськогосподарських підприємств напряму стосується також і:

- можливості застосування підприємством доступних довгострокових фінансових ресурсів;
- удосконалення інвестиційного середовища підприємства,
- поширення використання лізингових угод, у тому числі на пільгових умовах, з метою відновлення технічної бази підприємства, а також, впровадження перспективних агротехнологій для подальшого розвитку.

Серед внутрішніх факторів впливу на подальше збільшення прибутків сільськогосподарських підприємств, до основного фактору впливу необхідно віднести фактор зменшення собівартості продукції, але його вплив необхідно враховувати через вплив вищезазначеного основного зовнішнього фактору.

Список використаних джерел

1. Прибуток як інтегральний показник господарської діяльності підприємства / Л.О. Чорна. // Ефективна економіка. – 2013. – №1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_1_60.
2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства Навч. посіб. – 2-ге видання. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
3. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб. – 3-тє вид., випр. і доп. Рекомендовано МОН / Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. – К., 2008. – 483 с.
4. Андрійчук В.Г. Підручник. – 2-ге вид., доп. і перероблене. / В.Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2002. – 624 с.
5. Крисальний О.В. Формування системи державної підтримки розвитку агропромислового виробництва в Україні // Економіка АПК. – 1998. – № 7. – С. 9.
6. Фінансовий стан агропромислового виробництва в Україні та шляхи його удосконалення [Текст] / Ю.Я. Лузан // Економіка АПК. – 2007. – № 5. – С. 14-18.
7. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств: навч. посіб. / Л.А. Лахтіонова. – К.: КНЕУ, 2004. – 365 с.
8. Нова державна підтримка агропромислового комплексу [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://edclub.com.ua/blog/nova-derzhavna-pidtrymka-agropromyslovogo-kompleksu-shlyah-v-nikudy>
9. Розроблено авторами за даними Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
11. Романова Т.В., Даровський Є.О. Чинники, що впливають на збільшення прибутку підприємств України в сучасних умовах // Ефективна економіка. – 2015. – №4. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3976>
12. Аналіз лізингу як інструменту відновлення технічного потенціалу АПК регіонів – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2016/13.pdf
13. Биба В.В. Чинники, що впливають на прибуток сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах / В.В. Биба, М.В. Ковалець // Ефективна економіка. – 2016. – №5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4960>

ЯРЕМЕНКО

УДК 336.132.11

ПЕДЧЕНКО

Валентина Григорівна
Cafedra.gosfin@gmail.com

Юлія Юрїївна

**ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ МІСЦЕВИМИ
ФІНАНСАМИ ЯК ЗАПОРУКА
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ**

к.е.н., доцент, Харківський
інститут фінансів КНТЕУ

**EFFICIENT MANAGEMENT OF LOCAL
FINANCE AS A GUARANTEE OF SOCIO-
ECONOMIC REGIONAL DEVELOPMENT**

студент, Харківський
інститут фінансів КНТЕУ

У статті проаналізовано вплив ефективного управління місцевими фінансами на соціальний та економічний розвиток територій, розглянуто взаємозв'язок між основними функціями місцевих фінансів та їх значенням у підвищенні добробуту регіону.

В статье проанализировано влияние эффективного управления местными финансами на социальное и экономическое развитие территорий, рассмотрена взаимосвязь между основными функциями местных финансов и их значением в повышении благосостояния региона.

The article analyzes the impact of effective management of local finances for social and economic development of areas, the relationship between the basic functions of local finances and their value in improving the welfare of the region is considered.

Ключові слова: місцеві фінанси, показники ефективності, функції місцевих органів самоврядування, бюджетні відносини, соціально-економічний розвиток

Ключевые слова: местные финансы, показатели эффективности, функции местных органов самоуправления, бюджетные отношения, социально-экономическое развитие

Keywords: local finance, performance indicators, functions of local government, budgetary relations, socio-economic development

ВСТУП

На сьогоднішній день для економіки України характерним є збільшення диференціації рівнів економічного та соціального розвитку територій, а також обсягів наповнення бюджетів місцевого рівня. В зв'язку з чим, виникає необхідність у реформуванні міжбюджетних відносин та удосконаленні їх системи в країні в цілому. При цьому, вирішення даного завдання починається з дослідження ефективності управління фінансовими ресурсами регіонів та надання оцінки рівня соціально-економічного стану території з використанням відповідних показників, що свідчить про актуальність даного питання.

У вирішенні теоретичних та практичних питань раціонального управління місцевими фінансами вагомим є внесок таких науковців як О. Кириленка, І. Луніної, С. Слухая, які активно проводять дослідження у сфері регіональної фінансової політики та приділяють особливу увагу формуванню дохідної частини місцевих бюджетів. Однак недостатньо досліджень здійснено за тематикою значущості ефективного управління місцевими фінансами для соціально-економічного розвитку регіонів України, що зумовило вибір даної теми статті.

МЕТА РОБОТИ

Метою дослідження є визначення ключових аспектів соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць та його залежності від рівня ефективності управління місцевими фінансами.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою виступають наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, нормативно-правові та законодавчі акти, статистичні матеріали Державної Казначейської служби та Державного комітету статистики України.

При проведенні дослідження використано розрахунково-аналітичні методи, методи порівняння, синтез і аналіз, статистичні методи.

РЕЗУЛЬТАТИ

Місцеві фінанси виступають однією з найбільш важливих складових фінансової системи держави, оскільки забезпечують фінансування значної частини витрат на соціальне, комунально-побутове та культурне обслуговування населення. Згідно з чинним законодавством України до місцевих фінансів відносяться місцеві бюджети та фінанси підприємств комунальної власності. За своєю економічною суттю місцеві фінанси являють собою механізм формування, розподілу та використання фінансових ресурсів для забезпечення місцевим органам влади покладах на них функцій і завдань, як власних, так і делегованих [1].

З моменту становлення України, як самостійної держави, взаємодія центральних та місцевих органів влади пройшла декілька етапів на шляху до удосконалення та надання законодавчої регламентації бюджетних відносин, результатом чого стало прийняття Бюджетного кодексу. Його впровадження в дію викликало зацікавленість органів місцевого

самоврядування у збільшенні доходів бюджетів різних рівнів, визначило порядок формування та надання міжбюджетних трансфертів, а також регулювання системи місцевих податків і зборів. Тобто, за органами місцевої влади чітко закріпилися конкретні обов'язки щодо управління місцевими бюджетами, які знаходять своє відображення у виконуваних ними функціях.

Так, регулювання суспільного відтворення, задоволення потреб населення, забезпечення охорони правопорядку, здійснення міжнародного співробітництва, охорона навколишнього середовища є найважливішими завданнями, покладеними не лише на державу, а й на місцеве самоврядування щодо

раціонального використання фінансових ресурсів та зростання рівня соціального та економічного розвитку в цілому.

Насамперед, ефективне управління місцевими бюджетами можливе за рахунок виконання органами влади на місцях розподільчої функції, яка відіграє важливу роль у розподілі та перерозподілі коштів місцевої громади та з допомогою якої можна перевірити якість надання суспільних послуг в умовах нестачі коштів. Оцінити рівень ефективності виконання розподільчої функції можливо шляхом розрахунку демографічних, міграційних показників, а також збільшення чи зменшення витратків на душу населення регіону (рис. 1) [2].

Рис. 1. Взаємозв'язок функцій місцевих фінансів з показниками оцінки соціально-економічного розвитку регіону [зведено автором за даними [2; 4]]

Регулююча функція місцевих фінансів нерозривно пов'язана з регулюванням на державному рівні, завдяки чому напрямки та пріоритети діяльності місцевої влади складаються в єдиний механізм з діяльністю органів влади вищого рівня.

Шляхом здійснення контрольної функції місцевими органами досягається відповідний рівень безпеки як в окремому регіоні, так і в державі в цілому. Проте, в Україні рівень фінансової дисципліни та система контролю за витрачанням бюджетних коштів характеризуються проблематичністю. Тому на місцеві органи виконавчої влади доцільно покласти обов'язки контролю за законністю діяльності фінансових органів місцевого самоврядування [3].

В свою чергу стабілізуюча (стимулююча) функція місцевих фінансів знаходить свій прояв в період

кризових явищ в економіці країни. Її реалізацію місцеве самоврядування проводить через стимулювання споживчого попиту і, як наслідок, підтримання рівня зарплат і пенсій, систему міжбюджетних трансфертів, а також зниження податків і зборів. На регіональному рівні оцінка виконання місцевими органами зазначеної функції проводиться основним чином шляхом розрахунку збільшення (зменшення) доходів місцевих бюджетів.

Таким чином, через виконання місцевими фінансами їх основних функцій здійснюється управління фінансами ресурсами не лише окремих адміністративно-територіальних одиниць, а й держави в цілому, ефективність якого розкривається через систему відповідних показників та впливає на рівень соціально-економічного розвитку.

Протягом останніх років економічне становище України, Харківської області зокрема, демонструє недостатню динаміку соціально-економічного розвитку (табл. 1).

Таблиця 1

Основні соціально-економічні показники Харківської області за 2014-2016 рр.

[зведено автором за даними [5; 6]]

№ п/п	Показники	2014 рік	2015 рік	2016 рік
1.	Кількість населення (станом на 1 січня), тис. осіб	2737,2	2731,3	2718,6
2.	Обсяг реалізованої промислової продукції (робіт, послуг) без ПДВ та акцизу, млн грн	73076,2	102115,5	130771,3
3.	Роздрібний товарооборот, млн грн.	103056,3	83475,6	95788,5
4.	Капітальні інвестиції, млн грн.	8032,3	11246,7	16545,9
5.	Прямі іноземні інвестиції (станом на 01 січня), млн дол. США	2131,9	1728,8	1554,6
6.	Обсяг експорту товарів, млн дол. США	1 714,2	1 187,8	915,1
7.	Обсяг імпорту товарів, млн дол. США	1 729,9	1 164,2	1317,5
8.	Середньомісячна номінальна заробітна плата працівників, грн.	3104,0	3614,0	4358,0
9.	Рівень зареєстрованого безробіття, %	8,1	7,3	6,6
10.	Кримінальні правопорушення, кількість зареєстрованих злочинів	32 069	40 949	50563

Так, за результатами аналізу основних показників соціального та економічного розвитку Харківської області наявне зростання обсягу реалізованої промислової продукції як загалом, так і в розрахунку на одного мешканця, на 28,06 %, при одночасному зростанні заборгованості з виплати заробітної плати (наприклад, з початку 2015 року даний показник по місту Харків збільшився на 44,7 %), що демонструє негативні тенденції у розвитку підприємницької діяльності регіону. Також скоротився експорт товарів до іноземних країн у порівнянні з попереднім періодом на 22,96 % та зовнішньоторговельний оборот товарами підприємств Харківської області в 1,4 рази. Зросла кількість злочинних правопорушень на 23,48%, що демонструє загострення криміногенної ситуації в регіоні [7].

Наведені дані свідчать про необхідність впровадження заходів з покращення системи управління соціально-економічним розвитком регіону, при цьому дієвим може виявитися залучення громадян до участі в бюджетному процесі та врахування їх суспільної думки.

ВИСНОВКИ

На сьогоднішній день ситуація, що склалася по відношенню до якості управління місцевими фінансами ставить перед органами місцевого самоврядування завдання щодо реформування бюджетних відносин на місцевому рівні, адже основні послуги щодо забезпечення добробуту населення та підвищення рівня соціально-економічного розвитку регіону здійснюються саме на місцях. Одночасно підвищуючи рівень автономії місцевої влади та фінансової забезпеченості територій, необхідно підтримувати відповідний рівень контролю та відповідальності органів місцевої влади щодо розпорядження ними фінансовими

ресурсами, а також проведення заходів з боку держави задля підвищення його ефективності.

Список використаних джерел

1. Покатаєва О.В. Напрями вдосконалення системи управління місцевими фінансами / О.В. Покатаєва, С.П. Жук // Економіка та підприємництво. – № 1 (70). – 2013. – С. 49-54.
2. Сукрушева Г.О. Взаємозв'язок функцій місцевих фінансів з показниками соціально-економічного розвитку території / Г.О. Сукрушева // Університетські наукові записки. – № 4 (40). – 2011. – С. 500-506.
3. Піхоцький В.Ф. Державне забезпечення соціальних потреб регіону / В.Ф. Піхоцький // Регіональна економіка. – № 1. – 2010. – С. 107-114.
4. Євдокімова М.О. Місцеві фінанси: навч. посібник / М.О. Євдокімова // Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва. – Харків, 2014. – 342 с.
5. Калашнікова Х.І. Соціально-економічний розвиток інфраструктури міст Харківського регіону / Х. І. Калашнікова // Сталий розвиток економіки. – № 6 (9). – 2011. – С. 129-132.
6. Соціально-економічне становище Харківської області [Електронний ресурс] / Інформація Головного управління статистики у Харківській області. – Режим доступу: <http://kh.ukrstat.gov.ua/index.php/sotsialno-ekonomichne-stanovishche-rehionu>.
7. Основні показники соціального та економічного розвитку м. Харкова [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Харківської міської ради, міського голови, виконавчого комітету. – Режим доступу: <http://www.city.kharkov.ua/ru/document/osnovni-pokazniki-ekonomichnogo-i-sotsialnogo-rozvitku-m-kharkova>.

ЗАВОЛОКА

Лариса Олександрівна

старший викладач, Університет
митної справи та фінансів, м.
Дніпро

КЛОКОВАЛілія Олександрівна
klokova@i.ua

студент, Університет митної
справи та фінансів, м. Дніпро

ТУМАСЯНКарина Геннадіївна
karina.tumasyan97@gmail.com

студент, Університет митної
справи та фінансів, м. Дніпро

УДК 368.5(477)

СТРАХУВАННЯ РИЗИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

INSURANCE OF RISKS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

У статті розглядається страхування ризиків сільськогосподарських підприємств. Виявлені тенденції щодо розвитку агрострахування в Україні. Досліджено досвід страхування сільськогосподарських ризиків у зарубіжних країнах. Внесено пропозиції для розвитку даної галузі страхування.

В статье рассматривается страхование рисков сельскохозяйственных предприятий. Выявлены тенденции развития агрострахования в Украине. Исследован опыт страхования сельскохозяйственных рисков в зарубежных странах. Внесены предложения для развития данной отрасли страхования.

The article examines the insurance risks of agricultural enterprises. The trends of development of agricultural insurance in Ukraine. The experience of agricultural insurance in foreign countries is investigated. The proposals for the development of the insurance industry are given.

Ключові слова: агрострахування, майнове страхування, страхування відповідальності, довгострокова тенденція, короткострокова тенденція, страхова премія

Ключевые слова: агрострахование, имущественное страхование, страхование ответственности, долгосрочная тенденция, краткосрочная тенденция, страховая премия

Keywords: agricultural insurance, property insurance, liability insurance, long-term trend, short term trend, the insurance premium

ВСТУП

На сучасному етапі аграрний сектор є надзвичайно важливою ланкою у розвитку української національної економіки. Проте сільське господарство є одним з найбільш ризикованих видів бізнесу, адже результати його діяльності значною мірою залежать від природних явищ. Кожного року сільське господарство потерпає від несприятливих погодних умов, наслідком яких є зниження врожайності, значно менший від запланованого обсяг валової продукції сільськогосподарських культур та інші негативні явища які ведуть до збитковості сільгоспвиробника.

Тому постає завдання мінімізації ризиків аграрного сектору, вирішенню якого сприяє страхування, яке дозволяє, через відшкодування понесених збитків,

стабілізувати розвиток виробництва. Але на жаль, сьогодні, страхування сільськогосподарських підприємств не набуло значного поширення. Отже, актуальність теми є безумовною.

МЕТА РОБОТИ полягає у дослідженні сучасного стану розвитку страхування сільськогосподарських ризиків та шляхів вирішення цих проблем, задля стабільного розвитку сільського господарства.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проблемі страхування ризиків сільськогосподарських підприємств займалися В.В. Кипоренко, О.В. Ковальова, О.І. Корницька, Т.І. Пізняк, В.А. Чудовська, А.М. Залетов, С.А. Навроцький, В.М. Опарін, С.С. Осадець, В.Й. Плиса, П.А. Стецюк, К.Є. Турбіна. Внесок цих науковців важко пере-

оцінити, але питання ще є відкритим і потребує глибокого дослідження.

РЕЗУЛЬТАТИ

Сучасне страхування аграрного виробництва - це система заходів щодо організованого спеціальними страховими державними і недержавними органами захисту майнових інтересів громадян, організацій та установ зв'язаних із виробництвом сільськогосподарської продукції у разі випадку певних подій за рахунок спеціально створених грошових коштів [7].

В Україні аграрне страхування поки ще отримало значного розвитку. Перш за все, це пов'язано з недовірою населення України в питаннях, пов'язаних із сільськогосподарським страхуванням. Сільськогосподарські підприємці переконані: страхові компанії будуть тільки забирати в них гроші і намагатися законними та незаконними засобами уникнути відповідальності у відшкодуванні збитків. Страховики, в свою чергу, вважають, що фермери мають бажання отримати більшу компенсацію, ніж їм належить, для того, щоб за рахунок страхової виплати покрити збитки від поганого ведення господарства. Тож, потрібно розірвати цю взаємну недовіру, для успішного розвитку сільськогосподарського страхування в майбутньому. Це можна зробити за допомогою нового продукту страхування, який має бути прозорий, доступний для розуміння й управління, а також потрібні ясні правила й інструкції для врегулювання й вирішення виникаючих страхових претензій.

По-друге, в умовах ринку України, що розвивається, страхування в аграрній сфері, незважаючи на те, що воно дуже необхідне для підтримки інвестування в сільське господарство – має ще дуже малий розвиток в нашій країні. В умовах ринку, що розвивається мають використовуватися нові страхові продукти, без яких інвестування в сільське господарство буде скорочуватись, що, у свою чергу, приведе до зменшення його продуктивності та заважатиме покращенню добробуту аграрного сектору економіки. Тому для розвитку сільського господарства величезне значення має добре налагоджена система страхування й банківської сфери.

Сільськогосподарські ризики на відміну від інших подій характеризуються тим, що мають системний характер. Стихійні явища, які впливають, наприклад, на врожайність сільгоспкультур, мають поширення на значній території і призводять до втрат у більшості господарств. Це веде до того, страхові компанії, які формують страховий портфель, не мають достатньої мотивації страхувати сільські господарства однієї місцевості у значній кількості, бо таким чином не виконується принцип диверсифікації ризиків. Сільське господарство не характеризується високою рентабельністю, що в свою чергу вимагає максимально зменшувати витрати. Страхування буде додатковим тягарем для сільгоспвиробника. Тому захист від таких ризиків майже неможливий без втручання держави на ринок сільськогосподарського страхування [9].

Сільськогосподарське страхування об'єднує декілька підгалузей:

- урожай сільськогосподарських культур (окрім урожаю сінокосів);
- сільськогосподарські тварини, свійська птиця, хутрові звірі, сім'ї бджіл;
- устаткування, інвентар, продукція, сировина, матеріали і багаторічні насадження [1].

Сільськогосподарські культури та тварини – це специфічні об'єкти аграрного страхування, вони відрізняються від інших об'єктів майнового страхування тим, що мають зв'язок з живою природою.

Сучасне сільське господарство України сильно піддається валютним ризикам і політичним ризикам. Навіть якщо господарство безпосередньо не займається експортно-імпортними операціями, воно може зазнати значних збитків у зв'язку зі зміною курсу національної валюти [5].

Результатом дії цих ризиків є значні коливання доходів по роках. В багатьох країнах держава активно втручається в ситуацію, намагаючись у такий спосіб зменшити проблеми, пов'язані з ризиками сільськогосподарського виробництва [2].

На багатьох прикордонних землях Херсонщини та земель території АТО не можливо безпечно проводити посівні роботи, бо багато земель заміновано або знаходяться під обстрілами, що загрожують не тільки втратами врожаю, а й людськими втратами. Технологічний процес в аграрному секторі має жорсткі часові межі. Якщо аграрне підприємство не проведе вчасно посівну компанію, то пізніше це зробити неможливо і врожаю продукції в поточному році не буде [5].

Значної втрати родючості земля може призвести не вірне чергування посівів сільськогосподарських культур. В аграрній сфері, як правило, через біологічні особливості рослин і тварин неможливо різко збільшити обсяги виробництва. В сільському господарстві також має місце високий фінансовий ризик у зв'язку з тим, що сучасні аграрні підприємства доволі капіталоємні. Багато основних засобів праці є дуже дорогими і використовуються протягом року короткий термін, вони вузькоспеціалізовані та мають великий строк окупності. При цьому потрібно залучати значні фінансові ресурси.

Ще одна особливість сільського господарства, яка підвищує рівень фінансового ризику – сезонність виробництва. У зв'язку з цим виникає потреба в сезонних кредитах, обсяг яких практично не зменшується з року в рік навіть при простому відтворенні [5]. Переважно це стосується витрат на паливо, адже, його нестабільна і постійно зростає та є дуже високими для сільськогосподарських підприємств. Так якщо, власного капіталу у підприємства вистачає на закупівлю сировини, то на добрива та паливо грошей може і не вистачити.

Загальновизнано, що необхідність державного регулювання в галузі страхування обумовлена низкою причин: страхування є чинником процесу відтворення в рамках економіки всієї країни; страхові фонди в тій чи іншій мірі є інвестиціями в економіку; створення рівних умов для бізнесу передбачає захист майнових прав страхувальників та одночасне забезпечення фінансової стійкості страховиків тощо. Страху-

вання сільськогосподарської діяльності як галузь страхової справи в даний час є найменш розвиненим. Це пов'язано з тим, що з початку реформ йде пошук форм і методів, які б відповідали інте-ресам усіх учасників процесу, формується законо-давча база і ринок спеціалізованих страхових продуктів. Відсутність на Україні консолідованих даних про поточні погодні умови, ризикові події, що впливають на стан посівів суттєво ускладнюють прогнозування ринку агропромисловості.

До особливостей сільськогосподарського страхування з державною участю в найбільш розвинених країнах (США, Іспанія, Канада) можна віднести:

- субсидування надається за всіма видами сільськогосподарського виробництва: рослинництво, тваринництво, рибництво, лісове господарство;

- широкий перелік об'єктів страхування за видами сільськогосподарського страхування, що підлягають субсидуванню;

- широкий асортимент субсидованих страхових програм, в тому числі комплексних програм, з різним рівнем страхового покриття, переліком ризиків, предметів страхування (більше 80 видів субсидованих програм, які охоплюють усі сфери сільського господарства);

- страхові програми розрізняються по регіонах, у т. ч. у залежності від регіональних особливостей визначаються об'єкти страхування, страхові ризики, виключення з покриття;

- різні рівні розмірів наданих субсидій, які залежать від рівня страхового ризику на території регіону, об'єктів страхування, переліку ризиків і індивідуальних особливостей сільськогосподарського виробника, в тому числі і стажу страхування;

- оплата страхового внеску сільськогосподарським товаровиробником тільки в тій частці страхової премії, яка повинна бути їм виплачена [8].

Досягнення необхідної результативності трансформаційних змін в аграрному секторі економіки нерозривно пов'язано з такими фінансово-економічними категоріями, як: ризик; небезпека та платоспроможність. Суб'єктивно-об'єктивна природа сільськогосподарського виробництва знаходиться під постійним впливом природних, антропогенних, техногенних, екологічних та ін. ризиків, які становлять істотну загрозу для продовольчої безпеки нашої країни. Тенденції сучасних перетворень зумовлюють потребу у формуванні цивілізованих страхових відносин в аграрній сфері з метою відтворення циклічності та безперервності процесу сільськогосподарського виробництва [6].

Аналіз міжнародної практики доводить, що успішними бувають лише ті системи аграрного страхування, в яких його учасники, – держава та страховики, – постійно координують свої дії шляхом створення спеціалізованої структури, яка постійно займається відповідним видом страхування. Україна обрала варіант пулу. Однак без залучення значної державної допомоги застосування цього механізму є неефективним. З урахуванням чого, необхідним є створення в Україні системи аграрного страхування за державною підтримкою.

На сьогодні Україна має значний потенціал для розвитку сільського господарства. При цьому одним із елементів ринкової моделі аграрного сектору має бути нова система сільськогосподарського страхування.

Така система має включати сільгоспвиробників та їхні об'єднання, які отримують страхові послуги; страхові організації та їхні об'єднання у вигляді пулу, які надають страхові послуги; уряд, який реалізує політику держави щодо стабілізації сільськогосподарського виробництва; допоміжні організації (професійні та громадські об'єднання, експертно-правові структури). Взаємодія учасників системи визначається їхніми інтересами та можливостями. Центральна роль у цій системі має належати уряду, який реалізуючи державну політику підтримки розвитку аграрного страхування, забезпечує узгодження інтересів інших учасників системи.

Для створення ефективної системи аграрного страхування необхідно створити умови для ефективного функціонування ринку, суб'єктами якого будуть страхові компанії, товариства взаємного страхування, сільськогосподарські виробники, держава. Тобто система має поєднувати в собі державну та приватну складову із балансом проблем щодо економічної ефективності та соціальної справедливості [8].

Серед подій, що вплинули на розвиток українського ринку страхування сільгосппродукції в 2005-2016 рр. можна назвати:

- прийнятий спеціальний Закон «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою»;

- запроваджена окрема ліцензія на здійснення страхової діяльності у формі добровільного страхування сільськогосподарської продукції;

- була розроблена низка страхових продуктів, які можуть бути використані як стандартні продукти для удосконалення діяльності ринку;

- була запущена програма підготовки та сертифікації аварійних комісарів для проведення андеррайтингу та оцінки збитку в агрострахуванні. Проаналізуємо основні тенденції ринку агрострахування в 2005-2016 роках. Кількість укладених договорів сільськогосподарського страхування в Україні скорочується (рис. 1).

Довгострокова тенденція – повільне скорочення всіх реальних показників ринку. Серед короткострокових тенденцій – прискорене зростання (в 12 разів) після введення державної субсидії в 2005-2008 рр, різке скорочення (в 6 раз) через скасування субсидій у 2009 році, зростання середніми темпами (в 3 рази) і адаптація ринку до роботи в умовах відсутності субсидій в 2009-2013рр, нове скорочення, викликане загальним економічним спадом в 2013 році [10].

Обсяг зібраних страхових премій в гривні зростає, проте це є відображенням інфляційних і девальваційних процесів (рис. 2).

Найбільше страхових договорів було укладено в Полтавській області, найбільша застрахована площа на Хмельниччині, а за об'ємом зібраних премій лідирує Полтавщина (табл. 1).

Найбільша кількість договорів уклали компанії: АСК «ІНГО-Україна» (36,2%), СК «Універсальна» (19,7%), СК «ПЗУ Україна» (15,5%) і УАСК «АСКА» (12,6 %). (Рис. 4) [3].

Для популяризації та розвитку страхування ризиків сільськогосподарських підприємств ми пропонуємо:

- покращити культуру страхування у споживача шляхом його страхової освіти через ЗМІ;
- створити прозорий та чіткий механізм співпраці усіх суб'єктів сільськогосподарського страхування;

- диверсифікувати ризики серед страховиків України. Це дозволить забезпечити належне страхове покриття та зменшити ймовірність настання катастрофічних страхових випадків;

- запровадити обов'язкове страхування сільськогосподарської продукції. Це дозволить сільськогосподарським товаровиробникам отримати державну підтримку або пільги, у тому числі і використання спеціального режиму оподаткування.

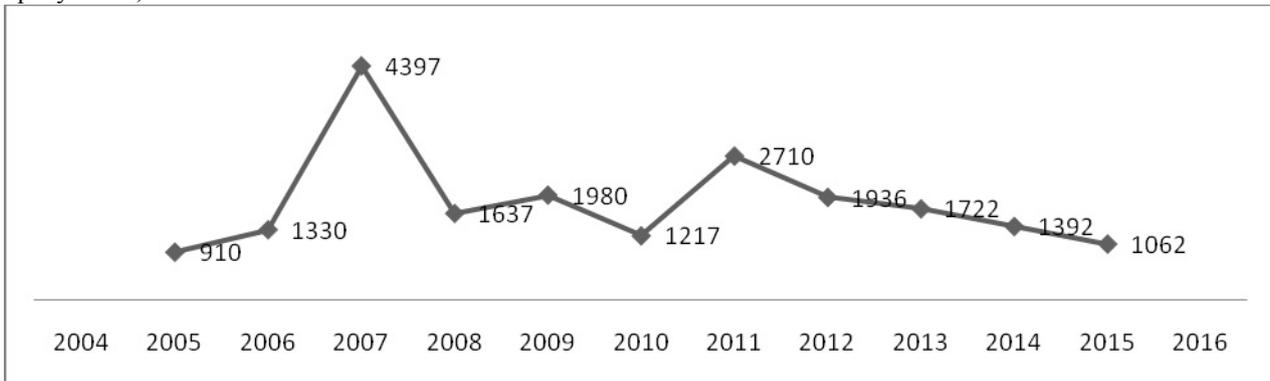

Рис 1. Динаміка кількості договорів агрострахування (2005-2016 рр.) [3]

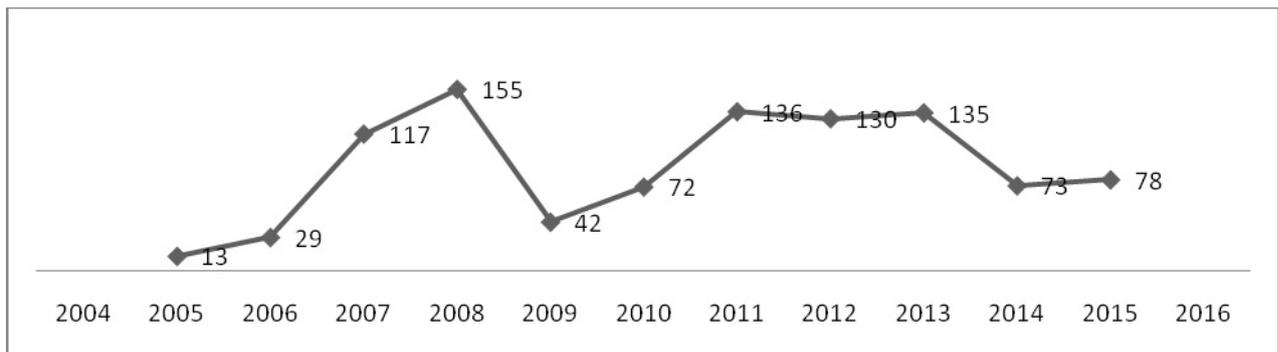

Рис 2. Динаміка зібраних страхових премій, млн. грн. (2005-2016 рр.) [3]

Таблиця 1

Ринок страхування у 2016 році: Результати за областями [3]

За кількістю договорів	За показником застрахованої площі	За об'ємом зібраних премій
Полтавська (40)	Хмельницька (62.1 тис. га)	Полтавська (6.2 млн. грн.)
Хмельницька (27)	Полтавська (53.9 тис. га)	Херсонська (4.8 млн. грн.)
Чернігівська (26)	Сумська (34.3 тис. га)	Хмельницька (3.9 млн. грн.)
Тернопільська (24)	Херсонська (26.5 тис. га)	Сумська (3.6 млн. грн.)
Сумська (23)	Чернігівська (26.0 тис. га)	Миколаївська (2.7 млн. грн.)

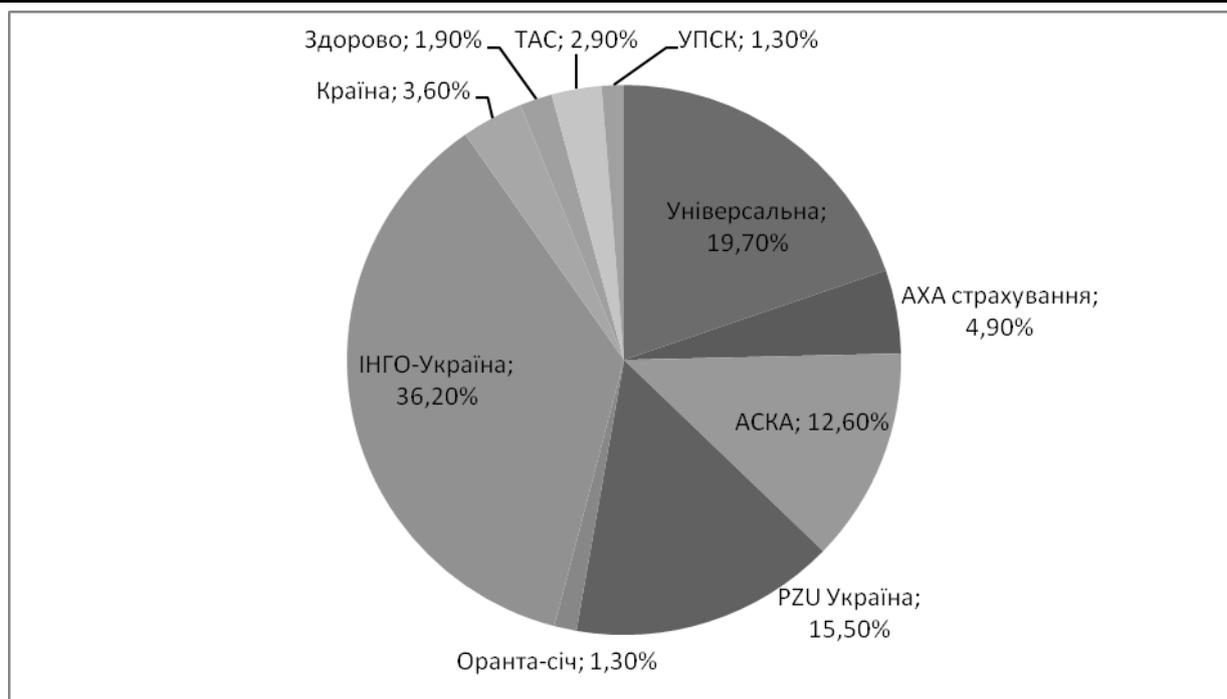

Рис 3. Відсоток укладених договорів в страхових компаніях у 2016 р. [3].

ВИСНОВКИ

Таким чином, розвиток аграрного сектору залежить не тільки від ринкового середовища, фінансово-економічної ситуації, законодавчої бази, а й суттєвим чином залежить від погодно-кліматичних умов, тому сільське господарство є одним із найбільш ризикових видів бізнесу. Ефективним засобом захисту свого господарства - це саме страхування.

Ринок сільськогосподарського страхування демонструє тенденцію до повільного скорочення: зменшуються всі реальні показники його діяльності (кількість укладених договорів, обсяг застрахованих площ і зібраних страхових премій в реальному вираженні). Сільськогосподарський ринок України вимагає розвитку, зокрема, вдосконалення регулювання та надання системної підтримки цього сектору.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради, 2002, № 7, ст.50. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/357-16>
2. Аграрний страховий пул. Агрострахування як інструмент управління ризиками в сільському господарстві [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://uaip.com.ua/agrostrakhuvannyaayak-instrument-uvrav/>
3. Ринок агрострахування України «Фокус на 2014-2016 роках» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://forinsurer.com/news/16/04/08/33709>
4. Алескерова Ю.В. Удосконалення державної підтримки сільськогосподарського страхування /

Ю.В. Алескерова. – К.: «Облік і фінанси». – № 4(66). – 2014. – 157 с.

5. Дем'яненко С.І. Економіка та підприємство. Збірник праць – Київ, 2000. – 227 с.

6. Дранус В.В. Організаційно-економічна модель управління страхуванням виробничих ризиків з державною підтримкою в сільському господарстві // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу Києво-Могилянська академія]. Серія: Економіка. – 2016. – № 275, Вип. 263. – С. 18-23.

7. Коваленко Т. Правове регулювання страхування АПК / Т. Коваленко // Право України. - 2013. - №4. - С. 25-32.

8. Лебідь В.С. Аграрне страхування як шлях до покращення фінансового забезпечення аграрного виробництва // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2016. – № 7. – С. 114-123.

9. Пластун В.Л. Страхування ризиків сільськогосподарських підприємств / В.Л. Пластун // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент». – 2008. – №12/1(33). – С. 58-62.

10. Пономарьова О.Б., Вербицька Л.С. Аналіз розвитку страхового ринку України в умовах змінного внутрішнього та зовнішнього середовища / О.Б. Пономарьова, Л.С. Вербицька // Економіка і Фінанси: науковий журнал. – 2014. – № 11. – С. 31-38.

ХОМУТЕНКО

Віра Петрівна

УДК 343.148.5

МОТИГІН

Дмитро Венедиктович
motigindmitriy@ukr.netАКТУАЛІЗАЦІЯ СУДОВО-
ЕКОНОМІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ В
УМОВАХ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИACTUALIZATION FORENSIC-ECONOMIC
EXPERTISE IN THE CONDITION OF
SHADOW ECONOMICSк. е. н., професор, Одеський
національний економічний
університетЗаступник директора центру –
завідувач відділу забезпечення
діяльності, Одеський науково-
дослідний експертно-
криміналістичний центр МВС
України

Стаття присвячується актуальним проблемам використання спеціальних знань судових експертів як джерела доказу, що надає сторонам кримінального провадження значно ширших можливостей у доказуванні матеріального збитку в результаті легалізації доходів, отриманих внаслідок суспільно небезпечних діянь.

Статья посвящена актуальным проблемам использования специальных знаний судебных экспертов как источника информации, который предоставляет участникам уголовного производства больших возможностей в доказательстве материального ущерба в результате легализации доходов, полученных в результате общественно опасных деяний.

The article is devoted to actual problems of use of special knowledge of forensic experts as sources of evidence which gives parties the criminal proceedings significantly greater opportunity in proving material damage as a result of legalization of proceeds obtained as a result of socially dangerous acts.

Ключові слова: тіньова економіка, легалізація доходів, судово-економічна експертиза, матеріальний збиток, безпроцентна позика

Ключевые слова: теневая экономика, легализация доходов, судебно-экономическая экспертиза, материальный убыток, беспроцентная ссуда

Keywords: shadow economy legalization of proceeds forensic examination of the economic, financial loss, interest-free loan

ВСТУП

В усьому світі сьогодні приділяється особлива увага необхідності подолання тіньового сектора економіки, як складової походження "брудних" коштів та посиленню заходів з протидії легалізації доходів, отриманих в наслідок суспільно небезпечних діянь та фінансування тероризму.

Важливу роль у встановленні заподіяної суспільно-небезпечним діянням матеріальної шкоди та, відповідно, визначенням її розміру є використання спеціальних знань судових експертів як джерела доказу, що надає сторонам кримінального провадження значно ширших можливостей у доказуванні.

МЕТА РОБОТИ обґрунтування теоретико-методичних положень та розроблення практичних рекомендацій щодо проведення судово-економічних експертиз у справах, пов'язаних із дослідженням матеріальних збитків, у наслідок внаслідок вчинення економічних злочинів та інших правопорушень у розрізі вимог частини 6 ст. 242 Кримінально-процесуального кодексу України.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є нормативно-правові акти України, наукові

публікації та результати, отримані внаслідок проведення судово-економічних експертиз..

При проведенні дослідження використано методи системного та структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення результатів проведених експертних досліджень.

РЕЗУЛЬТАТИ

Тіньова економіка в Україні являє собою сукупність видів економічної діяльності, заборонених законодавством України (корупція, нелегальний експорт капіталів, відмивання «брудних» грошей (капіталу), продаж наркотиків, торгівля людьми, крадіжки, підробка грошових знаків), або тих, які з різних причин не враховані у офіційній статистиці (підпільні цехи, контрабанда, незареєстрована підприємницька діяльність та тіньові фінансові операції), а також незаконне заволодіння активами держави, приватних підприємств і організацій (рейдерство та інші методи).

За попередніми розрахунками Мінекономрозвитку України, у січні-вересні 2016 року, рівень тіньової економіки в Україні склав 35% від офіційного валового внутрішнього продукту ВВП, що на 3% менше порівняно з показником відповідного періоду 2010 року [1].

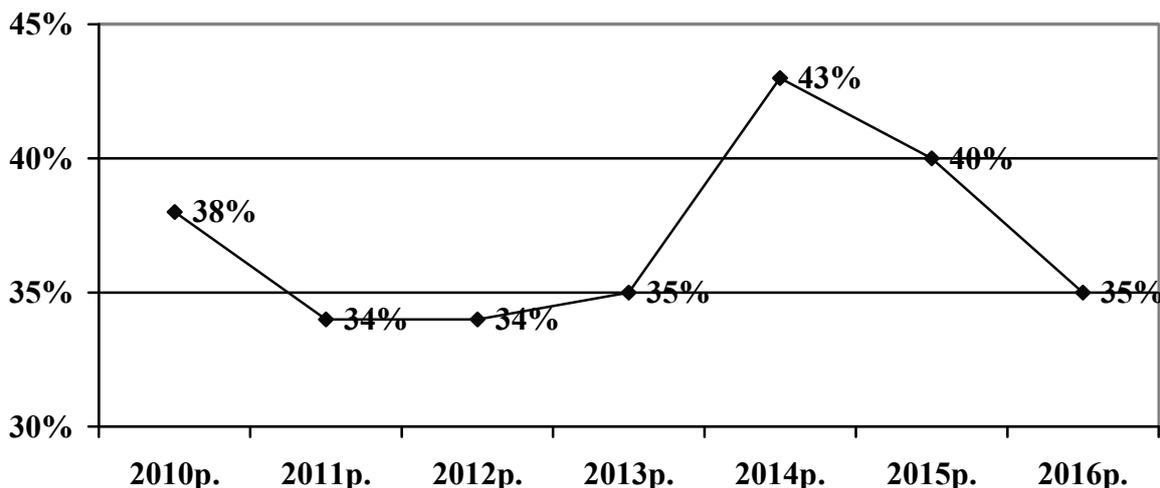

Рис. 1. Рівень тіньової економіки в Україні від офіційного валового внутрішнього продукту ВВП, в %

Доцільно зауважити, що на думку економістів, при розмірах тіньового сектора у 30 % ВВП настає критична межа, перевищення якої свідчить про функціонування у країні відтворювальної системи тіньових економічних відносин.

За даними Мінекономрозвитку України у 2016 році найбільший рівень «тіні» був у фінансовій та страховій діяльності (56% від рівня офіційного ВВП даного ВЕД), у добувній промисловості і розробленні кар'єрів (49% від рівня офіційного ВВП даної галузі), операції з нерухомим майном (47% від рівня офіцій-

ного ВВП даної галузі), у сфері транспорту, складського господарства, пошти та кур'єрської діяльності (41% від рівня офіційного ВВП даної галузі), у будівельній та переробній галузях (34% від рівня офіційного ВВП кожної галузі) та інших сферах української економіки [1].

Доцільно зауважити, що переважна частина тіньового капіталу формується за рахунок доходів, отриманих внаслідок суспільно небезпечних діянь. Послідовність легалізації (відмивання) тіньових капіталів зображена на рис. 2.

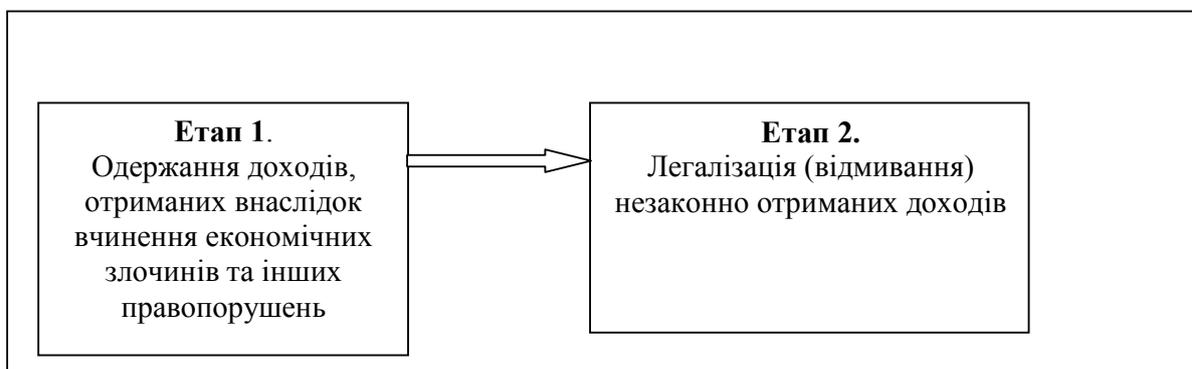

Рис. 2. Основні етапи тіньових схем в сфері економіки

У ст. 1, 2 Закону України від 14.10.2014 р. № 1702-VII «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом», наведено визначення терміна «легалізація (відмивання) доходів», а саме – «це дії, спрямовані на приховування чи маскування незаконного походження коштів або іншого майна чи володіння ними, прав на такі кошти або майно, джерел їх походження, місцезнаходження, переміщення, а так само набуття, володіння або використання коштів або іншого майна, за умови усвідомлення особою, що вони були

доходами, одержаними в результаті суспільно небезпечного протиправного діяння» [2].

Отже, легалізація злочинних коштів є складною схемою послідовних дій, спрямованих на приховування істинних джерел походження кримінальних капіталів. Це здійснюється шляхом їх трансформації з одних активів в інші, у процесі здійснення численних та різноманітних фінансових операцій. Операції по відмиванню – це, як правило, легальні фінансові операції. Втім походження коштів, що в них використовуються, є злочинним [3, с. 261].

Одержані в наслідок суспільно небезпечних діянь доходи – це *будь-яка вигода, що передує легалізації (відмиванню) доходів, яка може складатися з рухомого чи нерухомого майна, майнових та немайнових прав, незалежно від їх вартості* [2].

Доцільно зазначити, що дохід, як економічна категорія, позначає збільшення активів і зменшення зобов'язань певної особи, що призводить до збільшення власного капіталу. Однак, отримання доходів, в наслідок суспільно небезпечних діянь, наносить законним власникам майнових або немайнових благ (державі, приватним підприємствам, організаціям, фізичним особам), збитків.

Визначення поняття збитків, надано у ч. 2 ст. 22 Цивільного кодексу України, це: «1) втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки); 2) доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене (упущена вигода)» [4].

Реальними збитками, згідно з ч. 1 ст. 225 Господарського кодексу України, є: «1) вартість втраченого, пошкодженого або знищеного майна, визначена відповідно до вимог законодавства; 2) додаткові витрати (штрафні санкції, сплачені іншим суб'єктам, вартість додаткових робіт, додатково витрачених матеріалів тощо), понесені стороною, яка зазнала збитків унаслідок порушення зобов'язання другою стороною» [5].

Отже, матеріальний збиток – це на сам перед, зменшення майнових або немайнових благ, які охороняються законом і мають певну економічну цінність, вияжену в грошовому вимірнику.

На підставі вищенаведеного, можна з певністю стверджувати, що матеріальний збиток наноситься в результаті злочинних дій на першому етапі тінювих схем в сфері економіки.

Варто зазначити, що Законом України № 1261-VII від 13.05.2014 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» частину другу статті 242 Кримінального процесуального кодексу України доповнено пунктом б такого змісту: «б) визначення розміру матеріальних збитків, шкоди немайнового характеру, шкоди довіклію, заподіяної кримінальним правопорушенням» [6].

У зв'язку з цим, слідчий або прокурор зобов'язаний звернутися до експерта для проведення експертизи щодо документальної обґрунтованості наявності та визначення розміру матеріальних збитків, які виникають на першому етапі тінювих схем у сфері економіки.

Враховуючи вищенаведене, на сьогодні актуалізуються питання проведення судово-економічних експертиз, щодо документальної обґрунтованості наявності та визначення розміру матеріальних збитків, у справах пов'язаних з легалізацією (відмиванням доходів), у розрізі вимог ч. 6 ст. 242 КПК України.

Доцільно зауважити, що відповідно до Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та

призначення судових експертиз та експертних досліджень, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. № 1950/5, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 02.01.2013 р. за № 1/22533), до завдань економічної експертизи також належить визначення документальної обґрунтованості наявності та розміру матеріальних збитків [7]. Однак, слід враховувати, що в чинній редакції Науково-методичних рекомендацій міститься заборона визначення експертами-економістами будь-яких економічних показників без попереднього проведення документальної перевірки фінансово-господарської діяльності суб'єктом контролю, оскільки ревізійні дії не належать до завдань економічної експертизи.

Це обмеження впливає із вимог ст. 69 Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 № 4651-VI, відповідно до яких експерт не має права за власною ініціативою збирати матеріали для проведення експертизи [8].

На відміну від ревізора, які здійснюючи контрольні заходи, зобов'язані оцінювати відповідність фінансово-господарської операцій вимогам законодавчо-нормативних актів за допомогою контрольно-ревізійних процедур, які являють собою сукупність методів фактичної і документальної, зустрічної перевірки.

При проведенні судових економічних експертиз щодо визначення документальної обґрунтованості наявності та розміру матеріальних збитків, у відповідності до вимог п. 6 ч.1 ст. 102 та ч. 3 ст. 356 КПК та нормативно-правових актів з питань судово-експертної діяльності, слід керуватися положеннями Методики вирішення судово-економічної експертизою питань щодо спрочинення матеріальних збитків (реєстраційний код з Реєстру методик проведення судових експертиз 11.0.22) [9]. Якими зокрема передбачено, що експерт-економіст повинен визначати лише економічну сторону шкоди, тобто розмір збитків у грошовому вимірі, нанесених потерпілій особі (державі, підприємству, організації, фізичній особі), незалежно від підстав їх виникнення.

Надамо характеристику окремих видів легалізаційних схем та розглянемо методику їх експертного дослідження.

Одним з найбільш «зручних» способів для виведення активів з офіційного фінансово-господарського обігу (конвертація та інше) є переведення коштів у готівкову форму, або як ще часто кажуть – їх "*конвертація*" (від лат. *Converto* – змінюю, перетворюю).

Під час конвертації, як правило, підприємство під різними приводами, згідно своїх платіжних доручень (1), отримує готівкою великі суми коштів зі свого банківського рахунку (2) та видає їх фізичним особам (3) або перераховує їх на карткові рахунки фізичних осіб (4) (рис. 3).

Зняття коштів з банківського рахунку може обґрунтовуватися будь-яким чином – для закупівлі сільгосппродукції, оплати різного роду послуг чи товарів, на господарські потреби і т.п.

Видача отриманої готівки фізичним особам може або взагалі не обґрунтовуватися та не фіксуватися у відповідних документах, або проводитися під виглядом надання грошової позички (Договору про позику, та видаткового касового ордеру, з відображенням операції в Касовій книзі підприємства та у відповідних облікових регістрах), коштів під звіт без

подальшого їх повернення (на підставі наказу про службове відрядження по видатковому касовому ордеру), у вигляді оплати товарів (на підставі накладної М-20, товарно-транспортних накладних, рахунків-фактури тощо), різних послуг (згідно укладених цивільно-правових договорів та актів надання послуг, виконаних робіт тощо).

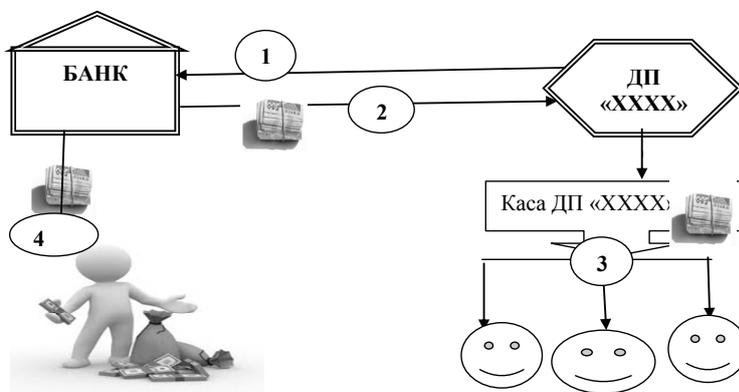

Рис. 3. Схема виведення активів з офіційного фінансово-господарського обігу (конвертація)

Можливе перерахування коштів під різними приводами спочатку на банківські рахунки фізичних осіб (наприклад, на банківські картки найманих працівників у вигляді премій чи інших нарахувань заробітної плати, на закордонні депозитні рахунки фізичних осіб, на рахунки підставних осіб, на рахунки фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності, знятих з реєстрації), з яких кошти надалі знімаються готівкою.

Звичайно виведення активів з офіційного фінансово-господарського обігу підприємства, чи організації наносить йому матеріальні збитки та погіршує його фінансовий стан.

Яскравим прикладом виникнення матеріальних збитків від виведення активів із офіційного фінансово-господарського обігу (конвертації) підприємства, є операції із надання позики найманим працівникам на придбання квартир чи будинків у значних обсягах, з подальшим їх списанням на фінансовий результат.

Так, на підставі договору про надання безпроцентної позики найманому працівнику, з каси підприємства видані готівкові кошти, згідно видаткового касового ордеру та/або з поточного підприємства списані на картковий рахунок працівника безготівкові кошти, на підставі платіжного доручення та згідно виписки банку.

Доцільно зауважити, що жодних обмежень щодо самої суми позики, яку надає позикодавець-роботодавець працівникові-позичальнику, законодавство не встановлює. Тобто сума договору може бути, так би мовити, за згодою сторін.

Ця господарська операція найшла відображення в облікових регістрах підприємства по балансовому рахунку 183 «Довгострокова дебіторська заборгованість» на якому, відповідно до наказу Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291 «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку

та Інструкції про його застосування», обліковуються, зокрема, розрахунки з працівниками за виданими довгостроковими позиками [10].

На кінець звітного періоду, у Балансі (звіт про фінансовий стан) (форма №1 підприємства-позикодавця, така довгострокова дебіторська заборгованість знайде місце у рядку 1040 «Довгострокова дебіторська заборгованість» розділу I «Необоротні активи».

Доцільно зауважити, що при проведенні експертизи слід приймати до уваги, що відносини між працівником та працедавцем регулюються не трудовим¹, а цивільним законодавством, а саме параграфом 1 глави 71 Цивільного кодексу України [4]. Так, згідно зі ст. 1046 Цивільного кодексу України, за договором позики одна сторона (позикодавець) передає у власність другій стороні (позичальникові) кошти або інші речі, визначені родовими ознаками, а позичальник зобов'язується повернути позикодавцеві таку саму суму коштів (суму позики) або таку саму кількість речей того самого роду і такої самої якості.

Однак, після звільнення найманих працівників або без цього, заборгованість, протягом якої часу (як правило, протягом 3-6 місяців після отримання позики), списується на поточну заборгованість (балансовий рахунок 377 «Розрахунки з іншими дебіторами») та відображається у рядку 1155 «Інша поточна дебіторська заборгованість» Балансу (Звіту про фінансовий стан). Через три роки, як безнадійна заборгованість, вона списується витратами за рахунок прибутку, використаного у звітному році (субрахунок

¹ Згідно п. 3.28 Інструкції зі статистики заробітної плати, затверджена наказом Держкомстату від 13.01.2004 р. №5 позики, видані працівникам підприємств для поліпшення житлових умов, на індивідуальне будівництво, заведення домашнього господарства, не належать до фонду оплати праці.

443), або іншими витратами звичайної діяльності (субрахунок 977 «Інші витрати звичайної діяльності»).

Витрати, що обліковуються на субрахунку 977 відображаються на звітну дату у рядку 2270 «Інші

витрати» Звіту про фінансові результати (форми №2), та враховуються при визначенні фінансового результату діяльності підприємства. Облікових регістрах бухгалтерського обліку сальдо субрахунок 977 закривається на субрахунок 793 (табл. 1).

Таблиця 1

Бухгалтерський облік у підприємства-позикодавця прощеної позики

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція балансових рахунків		Джерело інформації
		Дебет	Кредит	
1.	Видача безпроцентної довгострокової позики	183	311(301)	Виписка банку, платіжне доручення (видатковий касовий ордер)
2.	Списання довгострокової заборгованості на поточну	377	183	Бухгалтерська довідка, Розпорядження керівника підприємства
3.	Списання поточної заборгованості на витрати звичайної діяльності	977	377	Бухгалтерська довідка, Розпорядження керівника підприємства
4.	Списання витрат на фінансовий результат	793	977	Бухгалтерська довідка, Розпорядження керівника підприємства

Підсумовуючи наведене, слід зазначити, що нанесення матеріального збитку підприємству від виведення активів (грошових коштів) із офіційного фінансово-господарського обігу в даному прикладі має документальне підтвердження, яке встановлюється результатами судово-економічної експертизи.

ВИСНОВКИ

Високий рівень тіньової економіки в Україні призводить до використання різноманітних схем в отриманні злочинним шляхом доходів. Один із таких шляхів є виведення із офіційного фінансово-господарського обігу готівкових та/чи безготівкових коштів, що призводить до погіршення фінансового стану суб'єктів господарювання та нанесенню їм матеріального збитку.

Суттєве значення в розширенні можливостей сторін кримінального провадження у доказуванні матеріального збитку в результаті легалізації доходів, отриманих в наслідок суспільно небезпечних діянь є обов'язкова участь в процесі судових експертів економістів. Які володіють спеціальними знаннями для встановлення розміру матеріальних збитків як у юридичних так і фізичних осіб.

Список використаних джерел

1. Загальні тенденції тіньової економіки України за 9 місяців 2016 року // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Тенденції тіньової економіки // Електронний ресурс: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id>

2. Закон України від 14.10.2014 № 1702-VII «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом»

3. Бугаєнко А.В. Ризики використання банків з метою легалізації кримінальних доходів або фінансування тероризму в системі банківських ризиків / А.В. Бугаєнко // Наукова періодика КНЕУ. – 2010. – № 1. – С. 260–267

4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року №435-IV (із змінами та доповненнями)

5. Господарський кодекс України від 16.01.2003р. №436-IV (із змінами та доповненнями)

6. Закон України № 1261-VII від 13.05.2014р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України»

7. Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертів та експертних досліджень, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998р. № 53/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 26.12.2012р. № 1950/5, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 02.01.2013р. за № 1/22533)

8. Кримінально-процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI (із змінами та доповненнями)

9. Методика вирішення судово-економічною експертизою питань щодо спричинення матеріальних збитків (реєстраційний код з Реєстру методик проведення судових експертиз 11.0.22)

10. Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291 «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування» (із змінами та доповненнями)

КОСТАКОВА

Ліна Дмитрівна

linakostakova@gmail.com

старший викладач,
Донецький національний
університет економіки і
торгівлі імені Михайла
Туган-Барановського

УДК 338.5-048.455:[658:622](045)

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ГІРНИЧО-ЗБАГАЧУВАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

MODEL OF FORMATION AND FUNCTIONING COST MANAGEMENT SYSTEM FOR MINING AND PROCESSING ENTERPRISES

У статті досліджено теоретичні підходи до побудови ефективної системи управління витратами в умовах діяльності гірничо-збагачувальних підприємств, визначено сутність її елементів та доведено доцільність застосування у практичній діяльності.

В статье исследованы теоретические подходы к построению эффективной системы управления затратами в условиях деятельности горно-обогатительных предприятий, определена сущность ее элементов и доказана целесообразность применения в практической деятельности.

The article considers theoretical approaches to the construction of an effective cost management system in the conditions of mining and processing enterprises, the essence of its elements is determined and the expediency of application in practice is justified.

Ключові слова: модель, гірничо-збагачувальне підприємство, ефективність, система управління витратами

Ключевые слова: модель, горно-обогатительное предприятие, эффективность, система управления затратами

Keywords: model, mining and processing enterprises, efficiency, cost management system

ВСТУП

Ефективне управління витратами на гірничо-збагачувальних підприємствах передбачає забезпечення обґрунтованого застосування широкого спектру форм і методів прийняття управлінських рішень, пов'язаних із регулюванням та координацією задіяних у процесі виробництва продукції обсягів використання тих чи інших ресурсів.

Дослідження таких категорій, як «витрати» та «управління витратами» на гірничо-збагачувальних підприємствах досліджувалося в роботах значного кола теоретиків та практиків. Особливу увагу привертають роботи А.М. Турило, Ю.Г. Вілкула, С.М. Шагояна, К.І. Кузьмінської, Т.І. Корнесвої, О.М. Брадула, О.В. Олійника, Л.І. Максиміва, Н.М. Малоги, І.В. Замули, О.М. Сухіної, О.Н. Кондратюка, І.В. Мамчука та ін. [1].

Але, пошук ефективних моделей управління витратами для гірничо-збагачувального виробництва триває, що пояснюється галузевими особливостями видобутку та переробки залізорудної сировини.

МЕТА РОБОТИ полягає у теоретичному формуванні ефективної моделі управління витратами для забезпечення її функціонування на гірничо-збагачувальних підприємствах.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

В процесі підготовки статті використовувалися загальнонаукові і спеціальні методи дослідження.

Поміж них такі, як порівняння, узагальнення, типології, абстракції, а також системний та логічний підходи, пов'язані з реалізацією теорії управління витратами.

РЕЗУЛЬТАТИ

Специфічною ознакою управління витратами на гірничо-збагачувальних підприємствах (ГЗП) є вплив на управління ними певного кола чинників, що в своїй сукупності утворюють єдину цілісну систему яка складається з двох підсистем – стаціонарної та динамічної (диференційованої) [1]. Дані підсистеми постійно взаємодіють поміж собою. Такий зв'язок можна простежити починаючи з вибору вхідних ресурсів (промислові запаси, вибір технології, виробниче обладнання, підбір персоналу, визначення обсягів інвестицій тощо) та закінчуючи трансформацією їх у просторі і часі при видобутку та переробці корисної копалини в динамічних умовах ринкового середовища.

Управління витратами в умовах діяльності гірничо-збагачувальних підприємств являє собою основну ідею, що є рушійною силою у розробці та реалізації управлінських рішень для досягнення поточних та стратегічних цілей щодо раціонального формування й регулювання витрат, забезпечення ефективного використання ресурсів і капіталу з урахуванням впливу чинників диференційованої та стаціонарної підсистем.

Останнім аспектом, який виносить на розгляд в процесі дослідження поведінки витрат для гірничо-збагачувальних підприємств є побудова ефективної системи управління витратами (СУВ). Враховуючи постійну зміну організаційного аспекту управління витратами для підприємств даної галузі, специфіку технологічного процесу, вплив стаціонарної та диференційованої підсистем чинників, можливості варіабельного характеру методик діагностування витрат різної конфігурації та калькулювання собівартості залізорудної продукції, пропонується модель формування та функціонування системи управління витратами (рис. 1).

Базові положення системи управління витратами для підприємств гірничо-збагачувального комплексу (основні складові частини, об'єкт та предмет) були запозичені з традиційних підходів до побудови СУВ підприємств виробничої сфери та пристосовані до їх галузевих особливостей [2-7].

Запропонована модель формування та функціонування СУВ на підприємствах ГЗП у порівнянні з традиційною має наступні відмінності:

⇒ виходячи з того, що СУВ складається із підсистеми, яка управляє, та підсистеми, якою управляють, вважаємо, що таку складову, як інструменти, слід віднести до підсистеми, яка управляє. Це має забезпечити ефективне функціонування СУВ;

⇒ на основі обраних інструментів в підсистемі, яка управляє, слід встановити рівень та вид функціональних зв'язків між витратами в цілому по підприємству та зокрема за кожним переділом. Це забезпечить взаємодію між підсистемами;

⇒ в підсистемі, якою управляють, слід виділити блок техніки управління витратами, який складатиметься з наступних елементів: індикатори, напрямки удосконалення, параметри, результати та критерії оцінки. На нашу думку, дана система елементів має бути замкнутою і утворювати безперервний процес, що спрямовуватиметься на забезпечення поставлених цілей (наприклад, удосконалення об'єкту управління). Даний блок може бути використаний як у короткостроковому, так і довгостроковому періоді;

⇒ на базі запропонованого блоку техніки управління витратами має бути сформована трьохрівнева структура управління ними, де до першого рівня буде належати стратегічне управління витратами, до другого – тактичне управління, а до третього – оперативне управління. За рахунок впливу чинників стаціонарної і диференційованої системи на внутрішнє та зовнішнє середовище підприємства слід встановити зв'язок між такими рівнями СУВ, як стратегічне, тактичне та оперативне управління.

Дія інструментів щодо забезпечення ефективності функціонування СУВ на підприємствах ГЗП проявляється в застосуванні традиційних функцій управління, серед яких найбільш дискусійною виступає функція планування в частині здійснення калькуляційного процесу. Серед найбільш поширених методів калькулювання собівартості продукції на підприємствах даної галузі є наступні:

⇒ нормативний метод – використовується при

калькулюванні витрат, що підлягають нормуванню;

⇒ калькулювання за повними витратами – є традиційним;

⇒ попередільний метод – використовується в залежності від специфіки виробничого процесу, що визначається випуском однорідної продукції, масовим типом виробництва та безперервним виробничим процесом.

Зазначимо, що номенклатура статей витрат є різною на узагальнюючих стадіях виробництва, а саме при видобутку залізорудної сировини та при її переробці, що складається з таких переділів, як: видобуток, дроблення, збагачення та огрудування. Специфікою калькулювання собівартості видобутку залізорудної сировини є відсутність витрат за статтею «основні матеріали, сировина та напівфабрикати», а на кожній наступній стадії переробки залізорудної сировини сума витрат за цією статтею буде складатись з результату отриманого на попередньому етапі.

Поєднання вище наведених методів калькулювання собівартості видобутку й переробки залізорудної сировини за основними стадіями виробництва дають можливість ГЗП розраховувати планову собівартість продукту за кожним переділом.

Далі, у контексті формування СУВ для підприємств ГЗК, розглянемо більш детально ступінь взаємозв'язку між підгрупами чинників, до яких відносяться природні умови розробки родовищ, та рівнями управління витратами, взаємодія яких впливає на стан внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства.

Вплив природних чинників у складі СУВ на стан внутрішнього середовища підприємств ГЗК проявляється:

⇒ у координації продуктивних стратегій (зміна натуральних обсягів виробництва продукції, номенклатура, асортимент);

⇒ у зміні чи доповненні ресурсних стратегій (зміна обсягів трудових, технічних, матеріальних, фінансових та інформаційних ресурсів);

⇒ у формуванні техніко-технологічної бази (норми витрачання матеріальних ресурсів на одиницю продукції, продуктивність обладнання, трудомісткість продукції тощо);

⇒ в організації виробництва та ефективності управління (рівень організації виробництва та праці, постачання матеріалів, збут продукції, заохочення працівників тощо).

Вплив природних чинників у складі СУВ на стан зовнішнього середовища підприємств ГЗК має наступний характер:

⇒ природоохоронний, що визначається ступенем впливу екологічних чинників на рівень виробничих витрат видобутку й переробки залізорудної сировини;

⇒ правовий або нормативний, визначає правомірність встановлених норм, процедур та методик при проведенні гірничопідготовчих робіт;

⇒ соціальний – впливає на рівень життя населення та характер його поведінки.

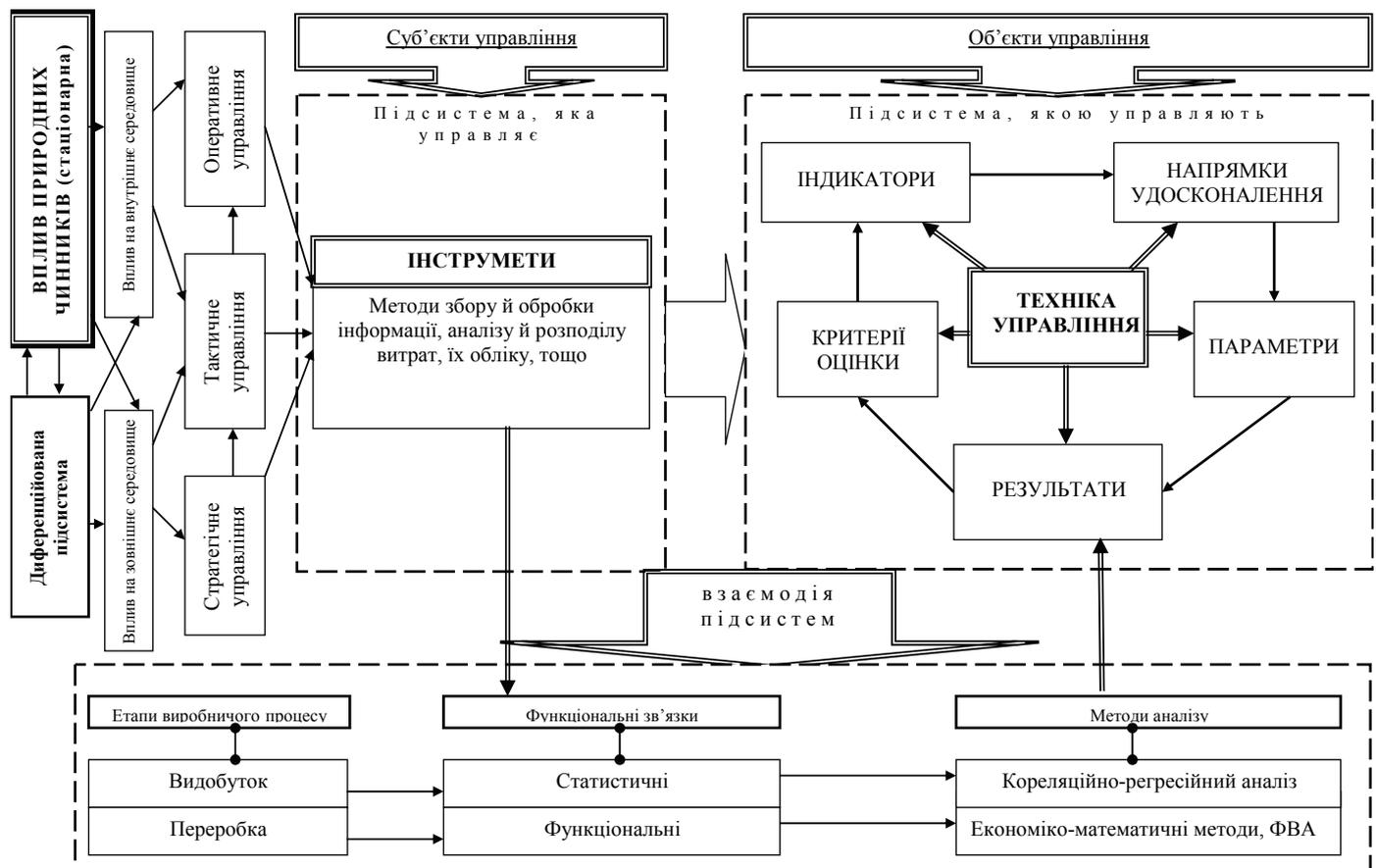

Рис. 1. Модель формування та функціонування СУВ на гірничо-збагачувальних підприємствах

Таким чином, запропонована модель формування та функціонування системи управління витратами для гірничо-збагачувальних підприємств має суттєві відмінності від традиційних моделей, оскільки враховує галузеві особливості їх діяльності.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження показують наступне:

- на управління витратами ГЗП впливають чинники стаціонарної та диференційованої підсистем, що обумовлено галузевою специфікою виробництва продукції;
- побудова ефективної системи управління витратами є об'єктивною необхідністю для ГЗП, оскільки різноманіття витрат задіяних у процесі видобутку та переробки залізної руди, вимагає реалізації управлінських рішень для досягнення поточних та стратегічних цілей підприємства;
- запропонована модель формування та функціонування СУВ для ГЗП містить в собі базові положення системи управління витратами у відповідності до традиційних підходів побудови СУВ підприємств виробничої сфери;
- модель формування та функціонування СУВ для ГЗП пристосована до галузевих особливостей їх діяльності і враховує дію чинників стаціонарної та диференційованої підсистем, що посилюватиме про-

цес управління витратами на кожному переділі, починаючи з видобутку залізної руди і закінчуючи її збагаченням.

Список використаних джерел

1. Костакова Л.Д., Костакова А.Г. Витрати на утримання персоналу та їх зв'язок з природними чинниками // Україна: аспекти праці, 2013. - №8. - С. 40-45.
2. Гомонко Э.А. Управление затратами на предприятии: [учебник] / Э.А. Гомонко, Т.Ф. Тарасова. - М.: КНОРУС, 2010. - 320 с.
3. Грещак М.Г. Управление витратами: [навч. посіб.] / М.Г. Грещак, О.С. Коцюба. - К.: КНЕУ, 2008. - 258 с.
4. Давидович І.Є. Управление витратами: [навч. посібн.] / І.Є. Давидович. - К.: Центр навчальної літератури, 2008. - 320 с.
5. Козаченко Г.В. Управление затратами підприємства: [монографія] / Г.В. Козаченко, Ю.С. Погорелов. - К.: Лібра, 2007. - 320 с.
6. Турило А.М. Управление витратами підприємства: навч. посібн. / А.М. Турило, Ю.Б. Кравчук, А.А. Турило. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 120 с.
7. Череп А.В. Управление витратами суб'єктів господарювання: [монографія]. - II ч. / А.В. Череп - Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. - 368 с.

ЛЕЖЕПЬОКОВА

Вікторія Геннадіївна
vikale2017@gmail.comк.е.н., доцент, Київський
національний торговельно-
економічний університет

УДК 338.24:339.92

* ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКА УКРАЇНИ У ВИМІРІ СТРАТЕГІЧНОГО
ПАРТНЕРСТВА З ЄСELECTRICITY GENERATION OF UKRAINE IN MEASURING
STRATEGIC PARTNERSHIP WITH EU

Визначено та систематизовано галузеві особливості електроенергетики. Проаналізовано структуру та динаміку виробництва електричної енергії в Україні. Визначено пріоритетні напрями розвитку електроенергетики України згідно з Новою енергетичною стратегією та у контексті стратегічного партнерства з ЄС. Обґрунтовано стратегічну значущість енергетичної галузі в реалізації євроінтеграційних пріоритетів України та забезпеченні ефективності вітчизняної економічної системи.

Определены и систематизированы отраслевые особенности электроэнергетики. Проанализированы структура и динамика производства электрической энергии в Украине. Определены приоритетные направления развития электроэнергетики Украины согласно Новой энергетической стратегии и в контексте стратегического партнерства с ЕС. Обосновано стратегическую значимость энергетической отрасли в реализации евроинтеграционных приоритетов Украины и обеспечении эффективности отечественной экономической системы.

The electricity industry features are defined and systematized. The structure and dynamics of electricity generation in Ukraine are analyzed. The priority directions of Ukraine's electricity generation under the new energy strategy and in the context of strategic partnership with the EU are defined. The strategic importance of the energy sector in the implementation of the European priorities of Ukraine and ensuring the effectiveness of the national economic system is grounded.

Ключові слова: електроенергетика, галузеві особливості, стратегічне партнерство, євроінтеграційні пріоритети

Ключевые слова: электроэнергетика, отраслевые особенности, стратегическое партнерство, евроинтеграционные приоритеты

Keywords: electricity generation, industry features, strategic partnership, the European priorities

* стаття виконана в рамках науково-дослідної роботи «Стратегічне партнерство у вимірі економічної безпеки України» (номер державної реєстрації 0116U000785).

ВСТУП

Електроенергетика є основою української економіки, що забезпечує функціонування всіх галузей та формування значної частки доходної частини бюджету. Ефективне використання енергетичного потенціалу виступає основою подальшого економічного розвитку країни, впливає на рівень добробуту громадян, є запорукою незалежності та енергетичної безпеки країни, суспільно-політичної стабільності. Забезпечення належного функціонування вітчизняного енергетичного сектору спроможне реально сприяти

інтегруванню України до європейської та світової спільноти.

На даний час в Україні зростає вплив енергетичного фактора на національну економіку, і в перспективі він буде тільки посилюватися. Це вимагає перегляду шляхів розвитку енергетичного господарства, формування нової енергетичної політики у контексті реалізації євроінтеграційних пріоритетів країни.

МЕТА СТАТТІ полягає у визначенні перспектив розвитку вітчизняної електроенергетичної галузі у контексті реалізації євроінтеграційних пріоритетів України.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти, статистичні та аналітичні матеріали. При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Електроенергетика – це складний технологічний комплекс, призначений для виробництва, передачі та розподілу електричної енергії, ефективне функціонування якого є необхідною умовою стабілізації економіки України та енергетичної безпеки держави.

Основу електроенергетики України становить об'єднана енергетична система країни, що централізовано забезпечує електроенергією внутрішніх споживачів, а також здійснює її експорт та імпорт. Виробництво електричної енергії здійснюють 11 потужних теплових електростанцій (ТЕС) та 8

гідроелектростанції (ГЕС), які входять до складу державних акціонерних генеруючих компаній, підпорядкованих Міністерству палива та енергетики України, 3 ТЕС, що є складовими недержавної компанії ТОВ «Східенерго», та 4 атомні електростанції (АЕС), які входять до складу державної компанії НАЕК „Енергоатом”.

Згідно зі статистичними даними, загальне виробництво електричної енергії в Україні (без урахування тимчасово окупованої території АР Крим, м. Севастополя та частини зони проведення АТО) в 2016 р. скоротилося у порівнянні з 2015 р. на 1,8 % і склало 154,82 млрд. кВтг, у т.ч.: АЕС – 80,95 млрд. кВтг, ТЕС – 49,9 млрд. кВтг, ТЕЦ – 13,3 млрд. кВтг, ГЕС – 9,1 млрд. кВтг, СЕС та ВЕС – 1,56 млрд. кВтг [1]. Структуру виробництва електричної енергії на оптовому ринку електроенергії (ОРЕ) України наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Структура виробництва електричної енергії на ОРЕ, %

[складено за даними [1]]

	Роки						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Виробники електроенергії							
Атомні електростанції	47,2	46,3	45,3	42,8	48,6	55,6	52,3
Теплоелектростанції та теплоелектроцентралі	45,75	48,05	48,9	49,1	45,5	39,1	40,8
Гідроелектростанції	7	5,6	5,5	7,5	5,1	4,3	5,9
Відновлювальні джерела електроенергії	0,05	0,05	0,3	0,6	0,8	1	1

Як видно з табл. 1, більша частина електроенергії виробляється на потужних енергоблоках теплових та атомних електростанцій. Враховуючи орієнтацію енергетичної політики держави на використання власних енергоносіїв, роль теплових генеруючих потужностей, основним первинним енергоресурсом яких є вугілля, є пріоритетною у подальшому забезпеченні країни електроенергією.

Об'єднана енергетична система України працює синхронно з енергетичними системами Білорусі, Російської Федерації, Молдови та через «Бурштинський енергоострів» з об'єднаними енергетичними системами країн Західної, Центральної та Східної

Європи, що дозволяє експортувати електроенергію як у східному, так і західному напрямках. У 2016 р. Україна експортувала 4,014 млрд. кВтг, що складає 2,6 % загального виробництва електроенергії [1]. За вказаний період майже 78% експортних поставок електроенергії було здійснено в Угорщину, більше 21% припало на Польщу і менше 1% – на Молдову.

Згідно з Енергетичною стратегією України до 2030 р. виробництво електроенергії тепловими генеруючими компаніями буде зростати й досягне 180,4 млрд. кВтг у 2030 р. за базовим варіантом [2]. Прогнозне виробництво електроенергії ТЕС наведено на рис. 1.

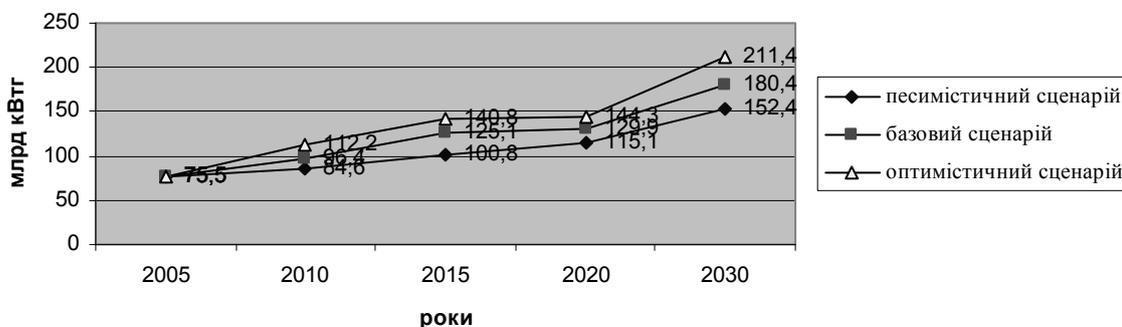

Рис. 1. Виробництво електроенергії тепловими генеруючими компаніями, млрд. кВтг [складено за даними [2]]

Новою енергетичною стратегією прогнозується, що за умов послідовного дотримання політики енергоефективності та енергозощадження виробництво електроенергії до 2020 р. матиме незначне зростання [3]. Скорочення споживання газу та зниження енергоємності ВВП вплине не лише на кінцеве споживання енергоресурсів, але й на сектор генерації та передачі електроенергії. Зокрема, завдяки цьому скорочуватиметься частка електроенергії, виробленої на ТЕС та ТЕЦ, тоді як частка атомної та гідроенергії зростатиме за рахунок будівництва нових блоків АЕС і модернізації діючих та будівництва нових потужностей вітчизняних ГЕС. Експорт електроенергії прогнозується в межах 8-10 млрд. кВт*год. [3].

З економічної точки зору, електроенергетика – єдина виробничо-транспортно-розподільча структура, включаючи органи технологічного та адміністративного управління даною структурою.

З метою забезпечення господарського комплексу та населення електричною енергією за мінімально можливою ціною, а також фінансової стабільності галузі, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України (КМУ) [4] у 1997 році в Україні був створений Оптовий ринок електричної енергії (ОРЕ), який входить до об'єднаної енергетичної системи. Правовим підґрунтям для функціонування ОРЕ став Закон України “Про електроенергетику” [5].

ОРЕ – це система виробничих, фінансових, економічних та юридичних відносин між суб'єктами підприємницької діяльності, що підписали Договір та отримали відповідні ліцензії на право здійснення підприємницької діяльності з виробництва, передачі та постачання електричної енергії [5].

Система виробничих, фінансових та економічних відносин в електроенергетиці має цілий ряд особливостей. Передусім, йдеться про специфічність продукції – електричної енергії. Найбільш суттєвими особливостями електроенергії є те, що вона не має речовинної форми, тобто її не можна відчутти як будь-який товарний продукт, зберегти або створити її запас. Ці особливості обумовлюють єдність та одномоментність процесів виробництва, розподілу та споживання продукції електроенергетики. У кожний момент часу має бути вироблено стільки електроенергії, скільки її необхідно споживачам: не більше й не менше. Забезпечення балансу виробництва та споживання електроенергії є обов'язковою умовою функціонування електроенергетичної галузі.

Таким чином, виробничий процес в електроенергетиці також має свої особливості. По-перше, він характеризується безперервністю виробничого циклу. Безперерйне енергопостачання виробничих і невиробничих споживачів, а також широке використання електроенергії у всіх видах діяльності суспільства диктують необхідність цілодобової роботи всіх технологічних потужностей галузі, пов'язаних із виробництвом і реалізацією електроенергії. Ця обставина позначається на формуванні внутрішньогалузевої виробничої структури управління, заснованій на єдиному диспетчерському графіку роботи.

По-друге, виробничий процес електроенергетики в масштабах однієї галузі охоплює сферу вироб-

ництва і сферу обігу. На відміну від галузей промисловості, де процес виробництва і реалізації продукції може бути віддалений за часом, в електроенергетиці забезпечення процесу виробництва і реалізації електроенергії покладені на одну галузь і проходить весь технологічний ланцюжок: виробництво – передача – розподіл.

До виробничої сфери об'єктивно відноситься тільки процес виробництва електроенергії, що здійснюється генеруючими компаніями. Передача, розподіл і споживання енергії відносяться до сфери обігу, однак за технічними функціональними особливостями ці процеси електроенергетики вважаються виробничими і продовжують процес виробництва електроенергії у сфері обігу. Без них не може бути створена електроенергетична продукція.

Наведені особливості впливають на формування системи фінансово-економічних відносин в електроенергетиці, на тривалість обороту галузевих фінансових ресурсів і т.д. Єдність процесів виробництва та реалізації електроенергетичної продукції в одній галузі обумовила особливості структури управління, що забезпечує регулювання як технологічних, так і економічних процесів. Технологічна взаємодія галузевих підрозділів забезпечується за рахунок роботи всіх електростанцій за єдиним диспетчерським графіком.

Економічний внутрішньо виробничий взаємозв'язок підприємств галузі регулюється шляхом концентрації фінансових коштів, отриманих від реалізації електроенергії, на загально галузевому рівні з наступним їх розподілом між підприємствами з виробництва, передачі та реалізації електроенергії. Економічна система взаємодії галузевих структур є найбільш складною проблемою електроенергетики. Галузеві особливості електроенергетики наведені на рис. 2.

З урахуванням галузевих особливостей електроенергетики можна визначити як базову галузь економіки держави, що охоплює процеси видобутку, транспортування та використання паливно-енергетичних ресурсів, є організаційно складною фінансово-економічною та виробничо-технологічною системою, яка активно впливає на довкілля та має певні особливості структури управління.

Державне втручання в регулювання розвитку електроенергетичної галузі є необхідним, оскільки значний вплив електроенергетики на темпи економічного зростання, енергетичну безпеку держави, можливість вирішення екологічних і соціальних проблем вимагають державної участі в регулюванні діяльності суб'єктів електроенергетичного ринку. Крім того, природна монополія в електроенергетичній галузі призводить до виникнення проблем, пов'язаних із зниженням економічної ефективності виробництва, скороченням обсягів виробництва, завищенням цін, зниженням стимулів до впровадження інновацій, неефективним розподілом і використанням енергетичних ресурсів. Одночасно державне регулювання передбачає наявність достовірного прогнозу щодо розвитку електроенергетичної галузі та стратегії її розвитку.

Галузеві особливості є визначальними при інтеграції ринків електроенергії України та ЄС. Зокрема, це зафіксовано ст. 274 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, де чітко вказано, що сторони

мають враховувати енергетичні мережі і потужності одна одної при розробці відповідних енергетичних стратегій, планів розвитку інфраструктури.

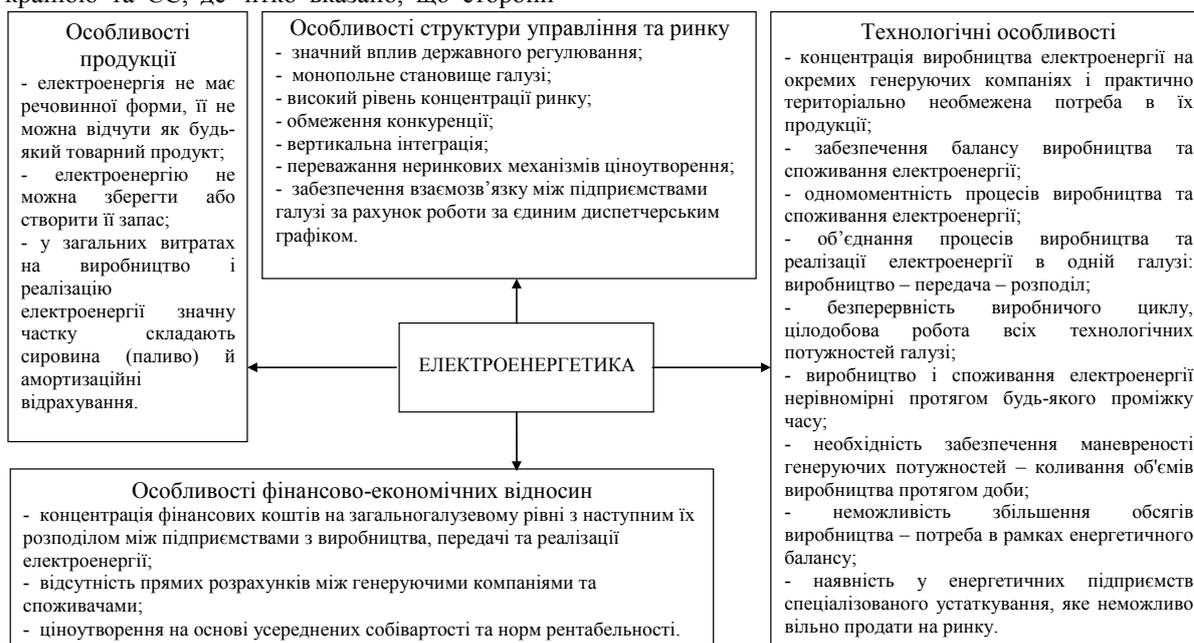

Рис. 2. Галузеві особливості електроенергетики

«Нова енергетична стратегія України» спрямована на реформування енергетичного комплексу України з переходом його на сучасні ринкові моделі функціонування та досягнення першочергових цільових показників з безпеки та енергоефективності на період до 2020 р. [3]. Реалізація комплексу структурних реформ в електроенергетиці дозволить підвищити рівень її конкурентоспроможності, посилити стан енергетичної безпеки країни, створити умови для технічного переозброєння не тільки енергетичної галузі країни, але й вітчизняної промисловості загалом. Після 2020р. українська енергетика перейде до нового етапу свого розвитку – повної інтеграції з енергетичним сектором ЄС та інноваційного оновлення.

Україна є членом Європейського Енергетичного Співтовариства, підписала Угоду про асоціацію з ЄС, тому має проводити біпаралельний процес «реформи – інтеграція», суть якого полягає у наступному – реформи енергетичного сектору сприяють інтеграції в енергетичний простір ЄС, а інтеграція енергетичних мереж сприяє внутрішнім реформам.

Стратегія співпраці між Україною та ЄС у сфері енергетики визначається у Меморандумі про взаєморозуміння між Україною та ЄС щодо співробітництва у сфері енергетики, укладеному 1 грудня 2005 року [6]. Положеннями Меморандуму передбачена інтеграція Об'єднаної енергетичної системи України з мережею ENTSO-E (Європейська мережа системних операторів з передачі електроенергії). Така синхронізація дозволить українським компаніям-виробникам електроенергії безперешкодно експортувати електроенергію до країн Центральної та Південно-Східної Європи в режимі реального часу, працюючи в єдиному технічному та регуляторному режимі передачі електроенергії на основі стандартів ЄС.

Оскільки стратегічне значення енергетичної галузі вимагає від України та ЄС об'єднання зусиль у відповіді на такі спільні виклики, як необхідність диверсифікації та підвищення безпеки постачання енергоресурсів, розвиток і модернізація інфраструктур енергетичної галузі, реформування енергоринку, ядерна безпека, енергоефективність і використання відновлюваних джерел енергії, 24 листопада 2016 р. на саміті Україна-ЄС було оновлено Меморандум про взаєморозуміння щодо стратегічного енергетичного партнерства між Україною та ЄС спільно з Європейським співтовариством з атомної енергії [7]. Актуалізовані стратегічні цілі та напрямки співробітництва у сфері енергетики наразі передбачають: розширення співробітництва сторін у сфері зміцнення енергетичної безпеки на основі принципу солідарності та довіри; забезпечення повної інтеграції енергетичних ринків України і ЄС та імплементації Третього енергетичного пакету ЄС; підвищення енергоефективності у всіх галузях споживання енергії; скорочення викидів парникових газів; сприяння використанню та розвитку відновлювальних джерел енергії тощо.

Метою оновленого меморандуму є повна інтеграція енергетичних ринків України та ЄС в інтересах споживачів і з урахуванням необхідності взаємного посилення безпеки енергопостачання та охорони навколишнього середовища в енергетичній галузі. Зниження енергоемності економіки, а також диверсифікація джерел і шляхів постачання енерго-ресурсів сприятиме підвищенню економічної, енергетичної та екологічної безпеки, що призведе до оптимізації енергетичного балансу та закладе міцний фундамент для сталого енергетичного майбутнього країни.

ВИСНОВКИ

Розвиток електроенергетики може стати надійною перспективною основою національного господарства України, сприяти вирішенню соціально-економічних проблем суспільства та забезпечити підвищення експортного потенціалу України.

Україна є членом Енергетичного співтовариства і взяла курс на інтеграцію ОЕС до об'єднання енергосистем європейських країн. Його реалізація вимагає активних дій, спрямованих на виконання енергетичного законодавства ЄС, забезпечення прозорості ринку електроенергії і відносин власності в галузі, збалансованого розвитку генерації, запровадження ресурсоощадних технологій, заходів з належного захисту довкілля.

За основними напрямками співробітництва Україна та ЄС приділятимуть увагу повномасштабному використанню потенціалу ЄПС, а також запровадженню додаткових фінансових інструментів партнерства, оскільки гармонізація законодавства та впровадження стандартів та норм ЄС в Україні, а також розбудови необхідних інститутів потребуватиме додаткової зовнішньої допомоги.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

2. Енергетична стратегія України на період до 2030 р. та подальшу перспективу (основні положення). М-во палива та енергетики України. // Новини енергетики. – 2006. – № 3. – С. 1-12.

3. Нова енергетична стратегія України до 2035 року: "Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=245213112>

4. Постанова КМУ від 21.05.1997 р. № 487 „Про вдосконалення системи розрахунків за спожиту електричну енергію” // Урядовий кур'єр. – 1997. – 29 трав. (№ 93-94).

5. Закон України „Про електроенергетику” від 16 жовтня 1997 р. № 575/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. - № 1. – С. 1.

6. Меморандум про взаєморозуміння щодо співробітництва у сфері енергетики між Україною та ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_694

7. Співробітництво між Україною та ЄС в енергетичній сфері [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/energy-cooperation>

МАСЛЕННИКОВ

Євген Іванович
evgenmaslennikov@ukr.net

д.е.н., доцент, професор
кафедри економіки та
управління, Одеський
національний університет
імені І.І. Мечникова

УДК 330

СЦЕНАРНИЙ ПІДХІД ДЛЯ
ФОРМУВАННЯ БІЗНЕС-СТРАТЕГІЙ
ПІДПРИЄМСТВА

SCENARIO APPROACH TO
FORMATION OF BUSINESS
STRATEGIES FOR THE COMPANY

ТОМАК

Валентин Вячеславович
valentinetomak@gmail.com

студент, Одеський національний
університет імені І.І. Мечникова

У статті досліджено сценарний підхід для формування бізнес-стратегій підприємства. Визначені етапи прогнозування на основі сценарного методу. Досліджені причини, що перешкоджають широкому поширенню сценарних методів прогнозування і планування на підприємствах. На основі аналізу слабких сторін сценарного методу запропоновано шляхи підвищення ефективності його застосування на підприємствах.

В статье исследован сценарный подход для формирования бизнес-стратегий предприятия. Определены этапы прогнозирования на основе сценарного метода. Исследованы причины, препятствующие широкому распространению сценарных методов прогнозирования и планирования на предприятиях. На основе анализа слабых сторон сценарного метода предложены пути повышения эффективности его применения на предприятиях.

In the article the scenario approach to formation of business strategies for the company is studied. The stages of forecasting based on scenario method are defined. The reasons holding back widespread adoption of scenario techniques of forecasting and planning in enterprises are investigated. Based on the analysis of weaknesses of scenario method the ways of improving the efficiency of its application in the workplace are proposed.

Ключові слова: стратегічне планування, сценарії розвитку, сценарний аналіз, управлінські рішення, фактори зовнішнього середовища, фактори внутрішнього середовища

Ключевые слова: стратегическое планирование, сценарии развития, сценарный анализ, управленческие решения, факторы внешней среды, факторы внутренней среды

Keywords: strategic planning, scenario development, scenario analysis, management decisions, environmental factors, internal environment factors

ВСТУП

Сучасному підприємцю необхідно орієнтуватися в мінливому і нестійкому зовнішньому середовищі. Прийняття будь-якого управлінського рішення має ґрунтуватися на аналізі факторів зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства. Прийняття рішення щодо вибору стратегії розвитку підприємства вимагає особливо ретельного стратегічного аналізу, так як підприємець повинен приймати рішення, які будуть впливати на майбутнє бізнесу. Цим пояснюється величезна роль довгострокового прогнозування та стратегічного планування в сучасному бізнесі.

МЕТА РОБОТИ

Один з основних способів довгострокового планування, активно використовуваний останні три десятиліття більшістю західних підприємств – сценарне планування. Розробка сценаріїв використовується як альтернатива лінійного планування, яке часто показувало неефективність і неточність при побудові стратегічних планів і прогнозів, особливо в період економічної нестабільності. Метою роботи є дослідження можливих сценаріїв розвитку підприємницького середовища та застосування сценарного підходу для вирішення складних завдань довгострокового прогнозування і стратегічного планування.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси мережі Інтернет.

У даній статті розглянуті теоретичні і методичні основи сценарного планування, в тому числі різні підходи і методи формування сценаріїв.

РЕЗУЛЬТАТИ

Процес стратегічного планування розвитку підприємницьких структур в умовах невизначеності та турбулентності зовнішнього середовища ускладнюється наявністю великої кількості рушійних сил, які визначають розвиток підприємства. При формуванні стратегічного плану підприємства необхідно врахувати складний комплекс чинників, починаючи з макроекономічних, політичних, соціальних, технологічних, екологічних трендів, на які підприємство не може безпосередньо впливати, закінчуючи ближнім оточенням підприємства, а також взаємний вплив усіх зазначених факторів.

Фактори зовнішнього середовища, які визначають конкурентоспроможність підприємства в довгостроковій перспективі, називаються ключовими рушійними силами. Ті ключові рушійні сили, розвиток яких неможливо передбачити внаслідок високого ступеня їхньої невизначеності, являють собою найбільшу трудність при стратегічному плануванні. Одиничний прогноз ключових рушійних сил буде враховувати лише одне з можливих їх станів у майбутньому. Навіть коли дійсно існує необхідність складання прогнозів – наприклад, для формування бюджетів, слід пам'ятати, що одиничний прогноз – це всього лише крихітна крапка в морі ймовірностей. Інші ж ймовірні стани залишаються поза охоплення процесу планування.

Розробка одного варіанта стратегічного плану, які не враховує всіх можливих поєднань ключових діючих сил, є поширеною причиною втрати підприємством ключових конкурентних переваг у довгостроковій перспективі. У той час як зовнішні фактори розвиваються за сценарієм, не передбаченому в стратегії підприємства, потрібен час на адаптацію існуючого стратегічного плану до нового оточення. У цей період багато підприємств втрачають свою конкурентоспроможність. Тому для вирішення складних завдань довгострокового прогнозування і стратегічного планування найбільш доцільно застосувати сценарний підхід.

Сценарний підхід об'єднує сукупність методів, спрямованих на побудову не одного прогнозу майбутнього стану підприємницького середовища, а цілого ряду альтернативних гіпотетичних картин розвитку ключових факторів. Стосовно до підприємницьких структур «сценарій – це частина стратегічного планування, яке відноситься до інструментів і технологій, які дозволяють керувати невизначеністю майбутнього» [2]. Згідно з іншим визначенням, «в контексті стратегічного планування, під сценарієм розуміють прогноз стану майбутньої зовнішньої і внутрішньої середовища при певній комбінації найбільш значущих факторів, що роблять вплив на підприємство» [3].

Першими, хто вирішив випробувати метод розробки сценаріїв стосовно до бізнесу, стали Ян Вілсон з General Electric і П'єр Вакк з Royal Dutch/Shell. На початку 1970-х років команда Вілсона розробила чотири альтернативних майбутніх стану для внутрішнього ринку США до 1980 рр., Вакк розробив два альтернативних для майбутніх ринку палива до 2000 року. Хоча проект з розробки сценаріїв на GE був закінчений раніше, ніж на Shell, саме П'єр Вакк зробив застосування сценаріїв популярною практикою в бізнесі. Вакк зумів передбачити енергетичну кризу середини 1970-х рр.. Як розповідає інший фахівець по сценарного планування, Пітер Шварц, з усіх великих нафтових компаній тільки Shell була готова до таких змін. Протягом наступних років вона, будучи з однією з найслабших серед «семи сестер» – семи найбільших глобальних нафтових компаній, перетворилася в одну з двох найбільших і, ймовірно, найбільш прибуткову.

Після успіху Shell, сценаріями зацікавилися інші фахівці з планування. Серед тих, хто вніс великий внесок у розробку і популяризацію сценарних методів, можна назвати вже згаданих Яна Вілсона і Пітера Шварца, а також Підлоги Шомейкера, Ван дер Хейдена, Мішеля Рік і Теодора Гордона.

Необхідно відмітити, що прогнозування на основі сценарного аналізу повинно відбуватися в кілька етапів (рис 1.):

- 1) аналіз факторів зовнішнього середовища підприємства;
- 2) виділення з них ключових рушійних сил, вплив яких визначає розвиток підприємства;
- 3) побудова логічно обґрунтованих несуперечливих сценаріїв на основі комбінацій ключових рушійних сил;
- 4) опис логіки кожного із сценаріїв, виділення найбільш ймовірних з них;
- 5) включення в планові та програмні документи ряду найбільш ймовірних сценаріїв, за планом дій для кожного з них і оцінкою ефективності;
- 6) побудова систем моніторингу настання певного сценарію;
- 7) контроль реалізації планів.

Незважаючи на вдалі приклади сценарного планування в світі, на українських підприємствах зазначене планування поки що розвинена слабо. Можна виділити причини, що перешкоджають широкому поширенню сценарних методів прогнозування і планування в підприємствах (рис 2.).

По-перше, великі фінансові витрати. Створення сценаріїв вимагає залучення робочих груп. Кожна робоча група має складатися із спеціально відібраних експертів, що володіють необхідною кваліфікацією, певним складом розуму і достатньою кількістю часу. Royal Dutch / Shell – одна з небагатьох компаній, здатних дозволити собі утримувати в штаті фахівців за сценаріями і займатися сценарним плануванням на постійній основі. Процес побудови сценаріїв може займати від 50 до 100% часу експертів робочої групи на період до півроку [4]. Залучення сторонніх консультантів буде коштувати додаткових коштів. Не кожне підприємство здатне дозволити собі такі витрати.

Рис 1. Етапи прогнозування

По-друге, наявність бар'єрів у сприйнятті осіб, приймаючих управлінські рішення: наявність безлічі сценаріїв може не тільки не спростити процес прийняття рішень, а, навпаки, ускладнити і відвернути від початкової мети. Новий інструмент планування вимагає нового способу мислення.

По-третє, культурні та психологічні бар'єри. Як зазначав Ян Вілсон, культура планування в більшості компаній досі залишається заснованою на одиничному прогнозі [5].

Рис 2. Причини, що перешкоджають широкому поширенню сценарних методів прогнозування і планування в підприємствах

Ключем до вирішення проблеми витратного сценарного процесу можуть стати комп'ютерні технології. Зрозуміло, жоден комп'ютер не може

замінити інтелект і досвід експертів, проте в стані спростити і здешевити обробку тих знань, які привносять експерти. Тобто сценарний метод потребує

інструменти, які дозволили б скоротити часові витрати. Повинні бути розроблені способи автоматизації процесу сценарного.

Найчастіше, занадто багато часу і сил витрачається на складання сценаріїв, і недостатньо – на формування планів на їх основі. Для того, щоб витрати, вироблені на формування сценаріїв, не були марні, особливу увагу слід приділити їх аналізу та впровадження в бізнес-планування. Як зазначав Пітер Шварц, «кінцевий результат – це не акуратна картинка майбутнього, а прийняття кращих рішень щодо майбутнього» [6]. Саме тому особливу увагу варто приділяти зв'язку між сценаріями і стратегіями.

Зв'язок сценарного прогнозування та стратегічного планування виражається в тому, що на основі розроблених сценаріїв формуються бізнес-стратегії. В такому випадку приймається не один, а кілька стратегічних планів, кожен з яких відповідає певним сценарієм розвитку. Кінцева мета цього процесу – розробка декількох стратегій, які охоплювали б досить широкий спектр умов ведення бізнесу.

Найчастіше, управлінці, витративши значні ресурси на побудову сценаріїв, не роблять з них висновків і не беруть їх до уваги при подальшій роботі. У чому застосування сценаріїв в практиці бізнес-планування заважають особливості сприйняття менеджерів. Фахівці зі сценарного підходу стикаються з тим, що багато менеджерів сприймають сценарії як перешкоду для своєї роботи, збиває з пантелику і заважає зробити єдино правильний вибір. Однак управлінське рішення, яке виявляється ефективним в одному сценарії, для іншого не буде оптимальним. Для подолання такого бар'єру необхідно активне залучення менеджерів у сценарний процес, який сам по собі є активним інструментом навчання. Менеджери отримують можливість навчатися думати про майбутнє з позицій кількох можливих альтернатив, тим самим підвищуючи ефективність своїх рішень в умовах невизначеності.

ВИСНОВКИ

Таким чином, сценарний метод здатний значно підвищити ефективність стратегічного планування шляхом реалізації принципу послідовного вирішення невизначеності. При використанні сценарного методу

особливу увагу слід приділити залученню в процес осіб, які приймають управлінські рішення, з метою подолання бар'єрів мислення серед менеджерів. Результати сценарного процесу повинні бути застосовані для формування стратегій підприємства. Тільки в цьому випадку сценарії будуть приносити прибуток у довгостроковій перспективі, яка покриє витрати на їх розробку.

Список використаних джерел

1. Попков В.П., Євстаф'єва Е.В. Організація підприємницької діяльності: схеми і таблиці. – 2009. – 352 с.
2. Рингланд, Джилл. Сценарне планування для розробки бізнес-стратегії. – Вільямс, 2011. – 560 с.
3. Маленков Ю.А. Стратегічний менеджмент. – :Прспект, 2008. – 224 с.
4. Stephen M. Millet The Future of scenarios: Challenges and Opportunities. // Strategy and Leadership. – 2003. – Vol. 21. – №.2 – pp. 16-24.
5. Ian Wilson. From scenario to strategic action. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://horizon.unc.edu/projects/seminars/futurizing/action.asp>.
6. Побережець О.В. Теоретико-методологічні та практичні засади дослідження системи управління результатами діяльності промислового підприємства: [моногр.] / О.В. Побережець. – Херсон: Видавництво: Грінв Д.С., 2016. – 500 с.
7. Масленніков Є.І. Методологічні та практичні засади дослідження системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства [моногр.] / Є.І. Масленніков. – Одеса: Прес-кур'єр, 2015. – 316 с.
8. Maslennikov E.I. Strategic assessment of the financial sustainability of the industrial enterprise: [Електронний ресурс] / E.I. Maslennikov // Економіка: реалії часу. – 2014. – № 6 (16). – С. 111-115. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/No6/111-115.pdf>.
9. Побережець О.В. Ідентифікація та класифікація нематеріальних активів та проблеми їх визначення: [Електронний ресурс] / О.В. Побережець, К.В. Іванова // Економіка: реалії часу. – 2012. – № 2 (3). – С. 98-104. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2012/No2/98-104.pdf>.

МАТРОСОВА

Людмила Миколаївна
Cafedra.gosfin@gmail.com

УДК 336.226.112

ФІСКАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПОДАТКУ
НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В СИСТЕМІ
ПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИд.е.н., професор,
Харківський інститут
фінансів КНТЕУFISCAL EFFICIENCY OF INDIVIDUAL
INCOME TAX IN THE SYSTEM OF DIRECT
TAXATION IN UKRAINE

ОХРИМЧУК

Ярослав Євгенович

студент, Харківський
інститут фінансів КНТЕУ

У статті розглянуто вплив бюджетно-податкової політики на забезпечення соціально-економічного розвитку держави. Проведено дослідження місця та значення податку на доходи фізичних осіб у сучасній системі прибуткового оподаткування; надано аналіз реалізації його основних функцій та фискальної ефективності. Розглянуто зарубіжний досвід прибуткового оподаткування громадян. Проаналізовано нові підходи к формуванню доходної частини бюджетів у світлі змін Податкового кодексу України та їх вплив на підвищення фискального потенціалу оподаткування доходів фізичних осіб.

В статье рассмотрено влияние бюджетно-налоговой политики на обеспечение социально-экономического развития государства. Проведено исследование места и значения налога на доходы физических лиц в современной системе подоходного налогообложения; дан анализ реализации его основных функций и фискальной эффективности. Рассмотрен зарубежный опыт подоходного налогообложения граждан. Проанализированы новые подходы к формированию доходной части бюджетов в свете изменений Налогового кодекса Украины и их влияние на повышение фискального потенциала налогообложения доходов физических лиц.

The article covers influence fiscal policy on provision social environmental department improving. The investigation of tax's place and value on individuals incomes in modern system of taxation incomes has been conducted. The analysis was given for realization of his main functions sale and fiscal efficiency. Foreign experience of citizen's taxation incomes was considered. New approach was analyzed to revenue budgets formation in world changes of Tax Code of Ukraine and their influence on fiscal capacity increase taxation of personal income.

Ключові слова: *прямі податки, податок на доходи фізичних осіб, податкове навантаження, податкова політика, Податковий кодекс, фискальна ефективність*

Ключевые слова: *прямые налоги, налог на доходы физических лиц, налоговая нагрузка, налоговая политика, Налоговый кодекс, фискальная эффективность*

Keywords: *direct taxes, tax on personal income, the tax burden, tax policy, tax code, fiscal efficiency*

ВСТУП

Фіскальний потенціал податку на доходи фізичних осіб, який є одним із основних джерел доходів бюджетів та виконує роль соціального регулятора, характеризує його здатність забезпечувати необхідними коштами фінансування економічного та соціального розвитку країни та її регіонів. Ефективність механізму оподаткування доходів фізичних осіб визначається врахуванням в процесі оподаткування інтересів держави і платників податків. У сучасних умовах розвитку фінансових відносин існує необхідність проведення подальших наукових досліджень стосовно фискальної ефективності податків, пошуку шляхів реформування механізму оподаткування доходів фізичних осіб із урахуванням світового досвіду у цій сфері.

Проблеми реалізації податкової політики України щодо ефективного формування доходів бюджетів, удосконалення механізму прибуткового оподаткування громадян висвітлювали В. Андрущенко,

В. Вишневський, Ю. Іванов, О. Кириленко, А. Крисоватий, М. Кучерявенко, В. Мельник, В. Опарін, А. Соколовська, В. Федосов, І. Чугунов, К. Швабій, С. Юрій та ін. Разом з тим, у світі нових подій та внесення змін до Податкового кодексу України, залишаються недостатньо дослідженими питання наслідків реформування податку на доходи фізичних осіб та його подальшого удосконалення в умовах сучасної фінансової нестабільності.

Потенціал податку на доходи фізичних осіб на сьогоднішній день реалізований не повністю, масштаби ухилення від сплати податку на доходи фізичних осіб дотепер досить великі. Залишаються недостатньо дослідженими питання забезпечення застосування оновленого законодавства, обґрунтування соціально-економічного впливу і наслідків реформування податку на доходи фізичних осіб на рівень доходів населення в Україні. Сьогодні є потреба у визначенні більш справедливої бази оподаткування, удосконаленні пільгового механізму, оптимізації податкових ставок, покращення податко-

вої дисципліни, посиленню відповідальності платників податків за ухилення від оподаткування.

МЕТА РОБОТИ

Метою даної статті є оцінка фіскального потенціалу податку на доходи фізичних при формуванні доходів бюджетів держави; огляд світового досвіду оподаткування доходів фізичних осіб; аналіз впливу змін, зумовлених упровадженням норм Податкового кодексу України що стосуються особливостей оподаткування доходів фізичних осіб; визначення основних напрямів та можливостей вдосконалення діючої системи прибуткового оподаткування з метою зростання фіскальної ефективності та соціальної справедливості.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою виступають нормативно-правові акти у сфері оподаткування, енциклопедична, навчальна й монографічна література, наукові публікації вітчизняних та зарубіжних вчених, статистичні матеріали Міністерства доходів та зборів України, Державної Казначейської служби та Державного комітету статистики України

При проведенні дослідження використано методи аналізу, статистично-аналітичний, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Вплив держави на суспільно-економічні процеси реалізується шляхом проведення бюджетної та податкової політики. Інструментом економічної і фінансової політики держави та складовою механізму

бюджетно-податкового регулювання економіки є державні доходи [5].

В Україні, як і в більшості країн світу, формування доходів бюджету здійснюється шляхом мобілізації податкових, неподаткових та інших надходжень. У сукупності ці джерела утворюють дохідну частину державного та місцевих бюджетів.

Як ми бачимо з табл. 1, саме податкові надходження відіграють провідну роль у формуванні доходної бази бюджетів. Також податки є важливим інструментом перерозподілу ВВП. За останні три роки за допомогою податків формується в середньому 80,5% доходів Зведеного бюджету держави та понад 25,3% валового внутрішнього продукту країни.

Вагомим джерелом формування фінансових ресурсів держави серед прямих податків сучасної системи оподаткування України є податок на доходи фізичних осіб (ПДФО). Він належить до групи основних загальнодержавних бюджетоутворюючих податків Зведеного бюджету України та є головним джерелом формування місцевих бюджетів.

Однією з функцій, які притаманні будь-яким податкам, є фіскальна. В основу її реалізації покладено принцип фіскальної ефективності, який полягає у максимізації податкових надходжень, еластичності податкового механізму, мінімізації видатків на їх адміністрування.

У сучасній фінансовій науці фіскальну ефективність податку визначають за системою показників, серед яких основними є показники фіскальної значимості податку у доходах бюджету та ВВП [4].

Таблиця 1

Частка податкових надходжень у Зведеному бюджеті та ВВП України у 2014-2016 рр.

[складено автором за даними [1-2]]

Показник	2014 рік	2015 рік	2016 рік
Податкові надходження до Зведеного бюджету, млн грн.	367511,9	507635,9	650781,7
Доходи Зведеного бюджету, млн грн.	456067,3	652031,0	782859,5
ВВП, млн. грн.	1586915,0	1988544,0	2383182,0
Частка податкових надходжень у Зведеному бюджеті, %	80,6	77,9	83,1
Частка податкових надходжень у ВВП, %	23,2	25,5	27,3

Таблиця 2.

Показники фіскальної ефективності податку на доходи фізичних осіб у 2014-2016 рр.

[складено автором за даними [1-2]]

Показник	2014 рік	2015 рік	2016 рік
Податок на доходи фізичних осіб, млн грн.	66652,4	90829,2	126210,9
Частка ПДФО в загальному обсязі податкових надходжень до Зведеного бюджету, %	18,1	17,9	19,4
Фіскальна значимість ПДФО у Зведеному бюджеті, %	14,6	13,9	16,1
Фіскальна значимість ПДФО у ВВП, %	4,2	4,6	5,3

На підставі даних табл. 2, протягом досліджуваного періоду очевидною є тенденція до зростання обсягів надходжень від податку на доходи фізичних осіб з 66652,4 млн. грн. до 126210,9 млн. грн. У 2014-2016 рр. частка ПДФО у загальних сумі податкових надходжень Зведеного бюджету склала в середньому 18,5%. Величина показника фіскальної значимості ПДФО у Зведеному бюджеті протягом досліджуваного періоду коливається від 14,6% у 2014 році до 16,1% у 2016 році. Середнє значення даного показника складає 14,9%.

Щодо питомої ваги цього податку у ВВП, то на протязі досліджуваного періоду цей показник коливався від 4,2 % в 2014 р. до 5,3 % у 2016 р. Це свідчить про те, що ПДФО є стабільним регулярним джерелом бюджетних надходжень та має важливе фіскальне значення.

Порівнюємо показники фіскальної значимості ПДФО України та країн-членів ОЕСР. В середньому в країнах-членах ОЕСР надходження від прибуткового оподаткування фізичних осіб займають 24% від загального обсягу податкових надходжень. Завдяки цьому податку найбільші обсяги податкових надходжень акумулюються в наступних країнах: в Данії – 54,48%, в США – 40,77%, Канаді – 36,8%, Фінляндії – 30,24%, Швеції – 28,77%. Відносно незначну роль податок на доходи відіграє в Словаччині – 9,81%, Чехії – 10,79% та Угорщині – 12,61%, що обумовлено акцентуванням податкового навантаження в даних країнах на споживанні [8].

Податок на доходи фізичних осіб в українських умовах в різні періоди, з точки зору фіскальної ефективності, сприймався неоднозначно. У дев'яності роки в країні цей податок займав другорядні позиції, що обумовлювалося недосконалістю його фіскального механізму, низьким рівнем доходів більшості громадян та недовір'ям платників державі відносно ефективного використання податків. Він займав лише друге-третє місце серед податкових надходжень у бюджеті, що і є однією з причин його реформування. Сьогодні система оподаткування доходів населення в державі зазнала серйозних змін і за багатьма ознаками відповідає аналогічним системам провідних країн світу [3].

Щодо світової практики, то чимало країн використовують прогресивний метод оподаткування доходів фізичних осіб. У більшості країн світу цей податок носить, як правило, прогресивний характер, тобто застосовується прогресивна шкала оподаткування. В сучасній економічній теорії необхідність прогресивної шкали ставок прибуткового податку пояснюється принципом справедливості. Зараз у більшості розвинутих країн поширене прогресивне оподаткування з досить високими максимальними ставками. Так, у країнах ЄС ставки ПДФО варіюються від 10% до 56,9%. Першість у Європі за розміром прибуткового податку з максимальною ставкою в 56,9% стабільно удержує Швеція. На другому місці рейтингу знаходиться Португалія – 56,5%. На третьому місці - Данія – 55,6%. Не менш половини свого доходу віддають резиденти таких країн, як Бельгія – 53,7%, Нідерланди, Іспанія – 52,0%, Фінляндія – 51,5%, Франція – 50,3%, Австрія,

Великобританія, Словенія – 50,0%. Найбільш низькій рівень максимальної ставки прибуткового податку у Болгарії – 10%. В два рази менш, ніж чим у середньому по Євросоюзу, платять резиденти Литви, Румунії та Угорщини – від 15 до 19%. У більшості європейських держав максимальна ставка прибуткового податку залишилася без суттєвих змін. За останні роки зміни набулися в Іспанії, Франції, Італії, Німеччині, Португалії, Чехії [3]. Важливим інструментом посилення податкового навантаження на громадян із високим рівнем доходів є трансформація прибуткового оподаткування фізичних осіб у напрямку підвищення його прогресивності. З цією метою у 2010-2011рр. уряди низки європейських країн запровадили додаткові ставки прибуткового податку на високі доходи (Великобританія, Греція) та підвищили його максимальні ставки (Греція, Іспанія, Італія, Люксембург, Португалія, Франція). Знизили мінімальну ставку прогресивної шкали та підвищили неоподатковуваний мінімум доходів Німеччина, збільшили кількість розрядів прогресивної шкали Великобританія, Греція. В результаті Великобританія перейшла до прогресивного оподаткування доходів фізичних осіб за трьома ставками, що становлять 20,40, і 50 %, Німеччина – за ставками 14,42 і 45 %. У Франції прибутковий податок справляється з урахуванням п'яти ставок, Греції – 9, Португалії – 8, у Іспанії – 7. Низка країн застосовує доволі високі мінімальні ставки прибуткового оподаткування: Італія – 23%, Іспанія – 24%, Бельгія – 25%, Нідерланди – 33,1%, Австрія – 36,5%. Серед постсоціалістичних країн ЄС сьогодні лише у двох, Словенії та Польщі, існує прогресивний механізм справляння податку на доходи фізичних осіб. Вісім постсоціалістичних країн ЄС оподатковує доходи громадян за пропорційними ставками, які варіювали від 10% у Болгарії до 25% у Латвії [8]. При визначенні ставок податку на доходи фізичних осіб в більшості країн світу застосовується неоподатковуваний мінімум доходів громадян. Як правило, цей мінімум встановлюється на рівні прожиткового мінімуму населення або на рівні мінімальної заробітної плати. У різних країнах цей рівень встановлюється, виходячи з особливостей розвитку економіки країни та історичних традицій, які вже склалися.

Досвід функціонування Податкового кодексу показав, що він не вирішив основних проблем вітчизняної податкової системи і не приніс очікуваних результатів. Існуючий рівень податкових надходжень ПДФО забезпечується в основному за рахунок сплати податку із заробітної плати, який справляється податковим агентом у джерела доходу. Фіскальна ефективність податку на доходи фізичних осіб знаходиться у прямій залежності як від структури реальних доходів населення, так і від темпів їх росту. Це означає, що зростом рівня заробітної плати платників податків – фізичних осіб, забезпечення своєчасності її виплати, розширення бази оподаткування в країні буде відбуватись збільшення надходжень до бюджету, що дасть змогу проводити активну соціальну політику в Україні. Тому, вирішення питання підвищення ролі податку на доходи фізичних осіб у доходах бюджету України

має відбуватися через перегляд усієї політики заробітної плати. Сьогодні податкове навантаження на зарплатні доходи в Україні є одним з найвищих в Європі (54,5%) [6]. Для порівняння, за даними Євростату у середньому по країнам ЄС цей показник складає 36,1%.

Невирішеною залишається проблема соціальної справедливості ПДФО, що негативно впливає на доходи громадян, рівень добробуту населення України та забезпечення соціальних стандартів життя. Серед постсоціалістичних країн вийшла в лідери за показниками соціальної нерівності [7].

У західних, економічно розвинених країнах податок на доходи фізичних осіб є головним фіскальним податком, де основний фіскальний тягар несуть заможні громадяни. Бідне населення або взагалі не сплачує персональний податок, або сплачує невелику частку доходу, що є прикладом ефективного застосування принципу соціальної справедливості податкових систем.

Крім того, щоб забезпечити ефективне функціонування системи прибуткового оподаткування громадян, її потрібно доповнити заходами щодо посилення податкового контролю. Для цього необхідно забезпечити чітку й прозору правову систему, сильне й спроможне адміністрування податків, оскільки діючі адміністративні міри у даний час мало-ефективні в боротьбі з «тіньовим сектором».

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи вище викладене можна стверджувати, що потенціал податку на доходи фізичних осіб на сьогоднішній день реалізований не повністю. Прибуткове оподаткування в Україні має серйозні недоліки та низку проблем, які негативно впливають на його фіскальну ефективність. Це вимагає необхідність проведення подальших наукових досліджень стосовно фіскальної ефективності податку на доходи фізичних осіб.

Для вирішення існуючих наявних проблем у питанні є потреба в реалізації низки заходів спрямованих на їх подолання, якими є: дотримання балансу

інтересів усіх учасників правовідносин, регулюючих систему оподаткування доходів фізичних осіб; встановлення більш справедливої бази оподаткування шляхом зменшення податкового навантаження; перегляд та удосконалення пільгового механізму; оптимізація податкових ставок; посилення податкового контролю та спрощення системи адміністрування оподаткування.

Список використаних джерел

1. Державна Казначейська Служба України: «Звіт про виконання Державного бюджету України за 2014- 2016 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>.
2. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Левицька С.О., Стець Н.В. Соціальний аспект системи оподаткування доходів фізичних осіб: світовий та вітчизняний досвід. / С.О. Левицька, Н.В. Стець // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Серія «Економіка». – 2015 р. – Вип. 1 (69). – С.235-244.
4. Піскова Ж.В. Формування системи показників фіскальної ефективності податків: теорія і практика / Ж.В. Піскова // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка» – 2016. – Вип 2(6). – С.174-180.
5. Соколовська А.М. Фіскальна політика в Україні та її макроекономічні наслідки / А.М. Соколовська // Фінанси України. – 2014. – № 11. – С. 17- 32.
6. Швабій К.І. Регулятивна ефективність податку на доходи фізичних осіб в Україні / К.І. Швабій // Фінанси України. – 2013. – № 4. – С 27-44.
7. Швабій К.І. Фіскальна ефективність податку на доходи фізичних осіб / К.І. Швабій // Фінанси України. – 2012. – № 3. – С 31- 37.
8. Tax on personal income [Electronic resource]. – Available at: <https://data.oecd.org/tax/tax-on-personal-income.htm#indicator-chart>.

ГІЛЬОРМЕ

Тетяна Вікторівна
gillyorme@i.ua

к.е.н., доцент, Дніпровський
національний університет ім.
Олеся Гончара

ГОРДЕЄВА-ГЕРАСИМОВА

Людмила Юріївна
gor.luda@gmail.com

старший викладач, Дніпровський
національний університет
ім. Олеся Гончара

УДК 620.92:338.45] (447)

МИХАЛОЧКИНА

Марина Олександрівна
mihalochkinamimi@gmail.com

студент, Дніпровський
національний університет
ім. Олеся Гончара

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОГО АУДИТУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

IMPROVEMENT OF THE METHODOLOGY OF CONDUCTING ENERGY AUDIT WITHIN BUSINESS ENTITIES

Стаття присвячена критичній оцінці теоретичних положень, діючої практики та розробки рекомендацій щодо удосконалення методики енергетичного аудиту. Формалізовано очікуваний соціально-економічний ефект від впровадження заходів з енергозбереження на основі капіталізації. Розглянута характеристика ризиків заходів з енергозбереження: технічні, фінансові, процедурні та можливі стратегії їх послаблення.

Статья посвящена критической оценке теоретических положений, действующей практике и разработке рекомендаций относительно совершенствования методики энергетического аудита. Формализован ожидаемый социально-экономический эффект от внедрения мероприятий по энергосбережению на основе капитализации. Рассмотрена характеристика рисков мероприятий по энергосбережению: технические, финансовые, процедурные и возможные стратегии их смягчения.

The article is dedicated to the critical evaluation of theoretical provisions, current operational practices and development of recommendations with regard to the improvement of the methodology of energy audit. The paper comprises formalization of the anticipated social and economic effect from implementation of energy efficiency measures on the basis of capitalization. The work further considers the characterization of risks for energy efficiency measures: technical, financial, procedural as well as possible strategies of their mitigation.

Ключові слова: енергетичний аудит, енергозберігаючі технології, корпоративна відповідальність, ризик, стратегія

Ключевые слова: энергетический аудит, энергосберегающие технологии, корпоративная ответственность, риск, стратегия

Key words: system of integrated marketing communications, energy efficiency, energy saving, mechanism

ВСТУП

З впровадженням економічних механізмів стимулювання виробництва технологій генерування енергії з альтернативних і нетрадиційних джерел, застосування енергозберігаючих матеріалів і техніки, які були передбачені Податковим кодексом України, та стимулюючих «зелених» тарифів, суб'єкти господарювання активізували свою діяльність у цій сфері. Для суб'єктів господарювання виникає необхідність розробки заходів з енергозбереження для підвищення конкурентоспроможності продукції, послуг, робіт на вітчизняних та глобальних ринках. Складовою цих заходів є проведення енергетичного аудиту (енергоаудиту), який дозволяє отримати достовірну, релевантну, об'єктивну інформацію щодо відповідності діючим у галузі нормам і стандартам, сформулювати цільову, комплексну програму з енергозбереження на основі визначення показників енергоефективності та виявлення потенціалу енергозаощадження на підприємстві, організації, установи. З 01.09.2016 р.

набули чинність стандарти енергетичного аудиту та енергетичного менеджменту, які гармонізовані з міжнародними нормативними документами. Це все потребує удосконалення методики проведення енергоаудиту на засадах сучасних концептуальних підходів.

МЕТА РОБОТИ

Метою роботи є системне дослідження, критична оцінка теоретичних положень, діючої практики та розробка рекомендацій щодо удосконалення методики енергоаудиту.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet. При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення, інструментарії ризик-менеджменту, методики сценаріїв економічної поведінки суб'єктів.

РЕЗУЛЬТАТИ

Існує багато досліджень в сфері енергетичного менеджменту, його складової енергоаудиту. У вітчизняній науковій школі представлені як авторські методики, так і удосконалення існуючих методик з енергоаудиту.

Так, в роботі таких авторів, як С.С. Антоненко, С.В. Сапожников, С.Ю. Смертяк, розроблено алгоритм виконання робіт з енергетичного обстеження: вимірювання рівня енерговитрат, порядок проведення аналізу результатів проведеного енергоаудиту та здійснення енергоефективних заходів [1]. Але треба зауважити, що даний алгоритм зводить методику здійснення енергоаудиту до розробки заходів зі зменшення енергетичних витрат у системи водопостачання промислових та комунальних підприємств – це потребує розширення можливостей даної методики до комплексної на засадах процесного підходу (за кожним процесом суб'єкта господарювання).

Науковці Дмитрієв М.М., Гамеляк І.П., Попелиш І.І., Коц І.В. пропонують методологію енергоаудиту підприємства поділити на шість етапів проведення та реалізації [3]: одержання інформації про об'єкт енергоаудиту; вивчення паливно-енергетичних потоків на об'єктах цілому та окремих підрозділах; аналіз ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів об'єктом; поглиблений енергетичний аудит окремих технологічних процесів та енергопостачання; підведення підсумків енергетичного аудиту; реалізація рекомендацій енергетичного аудиту через систему енергоменеджменту. Ми вважаємо, що дані етапи повинні бути доповнені. По-перше, необхідно дослідити та при необхідності удосконалити механізм стимулювання персоналу до запровадження енергозберігаючих заходів – визначити ступінь інноваційної сприйнятливості та опору організаційним змінам на основі побудови карт мотиваторів та демотиварів. По-друге, визначення системи ризиків запровадження енергозберігаючих заходів дозволить побудувати стратегії нівелювання цих ризиків.

Родомська М.М. аналізує рівні проведення енергетичного аудиту [4]:

- 0 рівень «Енергетичне нормування»,
- 1 рівень «Оглядовий енергоаудит»,
- 2 рівень «Професійний енергоаудит»,
- 3 рівень «Інвестиційний енергоаудит».

При цьому науковець наголошує, що на кожному рівні енергоаудиту необхідно надавати висновок щодо доцільності проведення енергоаудиту наступного, вищого рівня. На наш погляд, необхідно більш уваги приділити саме, інвестиційному енергетичному аудиту, що синергіє ефекти успішності заходів з енергозбереження: зменшення енерговитрат підприємства ($C_e \rightarrow \min$), збільшення енергоефективності ($E_n \rightarrow \max$), збільшення енергобезпеки підприємства ($S_e \rightarrow \max$). Також, при організації інвестиційного енергоаудиту необхідно здійснювати не тільки еколого-економічний аналіз запропонованих заходів для підвищення енерго-

ефективності [3], але проводити і соціально-економічний аналіз. Енергозбереження є ключовим чинником соціальної відповідальності бізнесу. Насамперед, це пов'язано з соціально-економічною доцільністю запровадження заходів з енергозбереження – соціально-економічним ефектом для бізнесу: поліпшення громадської думки, капіталізація через зростання гудвілу, позитивний імідж, підвищення лояльності як існуючого персоналу, так і потенційного тощо.

Гудвіл – це надприбуток підприємства, що визначається сумою синергетичних ефектів відносно середньої норми прибутку, яка генерується активами підприємств, насамперед його нематеріальними активами, в тому числі, ділової репутації як складової організаційного капіталу.

Одержаний соціально-економічний ефект від впровадження заходів з енергозбереження формалізовано можливо визначити:

$$\begin{cases} E_{soc-ec} = EV_{сценар} - EV_{факт}, \\ EV = \bar{A}_{рiч} + G, \\ G = \Pi_{чист} - (\bar{A}_{рiч} \times H_A). \end{cases} \quad (1)$$

де EV – соціально-економічний ефект від впровадження заходів з енергозбереження, грн; $EV_{сценар}$, $EV_{факт}$ – відповідно соціально-економічний ефект від впровадження заходів з енергозбереження сценарного та фактичного, грн; G – сума гудвілу на основі оцінки за фактичною сумою прибутку, грн; $\Pi_{чист}$ – середньорічна сума чистого прибутку, грн; A – середньорічна вартість активів, грн; H_A – норма рентабельності активів, частка.

Відповідно до методики сценарії економічної поведінки суб'єктів господарювання існує три сценарії заходів з енергозбереження: базовий (стартовий), середній та оптимістичний. Настання відповідного сценарію пов'язане насамперед з системою ризиків.

При впровадженні заходів з енергозбереження перед суб'єктом господарювання виникають ризики, що пов'язані з режимом запровадження, які можливо умовно поділити на три групи [2]: технічні, фінансові, процедурні.

Технічними ризиками можливо керувати за допомогою аналізу змінних (оцінка рівня) і впровадження відповідних стратегій послаблення даного ризику, але при умовах залучення внутрішніх ресурсів та/або зовнішньої підтримки. Загальною стратегією послаблення технічних ризиків є якісне проведення енергоаудиту, насамперед диференційованого інвестиційного аудиту (IGA) [5], що враховує ризики запровадження (оцінка рівня відповідності менеджменту, професійні навички та здібності персоналу забезпечити якісну експлуатацію й обслуговування (O&M)), інформаційні можливості підтримки.

Фактори фінансового ризику мають першорядну важливість в оцінці максимально рентабельних режимів фінансування заходів енергоефективності. Стратегіями послаблення складових груп фінансових

ризиків є: щомісячні флуктації заощаджень, інжинірингова підтримка, побудова матриці інвестиційної стратегії. Це потребує проведення попереднього аналізу можливості фінансування та першочерговості виконання розробленого комплексу енергозберігаючих заходів, що формуються за результатами проведеного енергетичного аудиту – вибір альтернативних проектів з енергозбереження з точки зору можливостей впровадження та доцільності реалізації.

Процедурні ризики пов'язані з рівнем кваліфікації персоналу на всіх ієрархічних рівнях: управлінців (при прийнятті управлінських рішень щодо запровадження заходів енергозберігаючих технологій і стратегії їх послаблення), професіоналів (при обранні теоретико-методичних підходів формування заходів та надання якісних практичних рекомендацій щодо їх впровадження, якісне консультування на всіх стадіях життєвого циклу), спеціалістів (формування якісної інформаційної бази, реалізація) та робітників (при виробництві/монтажу).

Максимальний ризик при визначенні енергоефективності енергозберігаючих заходів виникає на етапі прогнозування динаміки витрат на запровадження цих проектів і порівнянні заощаджень енергоефективності. Для суб'єктів господарювання чисті фінансові вигоди проекту є індикатором присутності прихованих витрат, але не враховують результат надання послуги і гарантовані заощадження.

ВИСНОВКИ

Запропоновані рекомендації удосконалення методики проведення енергетичного аудиту на вітчизняних підприємствах дозволить внести пропозиції щодо організації енергетичного менеджменту, розробити програму підвищення ефективності використання енергоресурсів з можливістю методики сценаріїв

економічної поведінки суб'єктів господарювання та інструментарію ризик-менеджменту. Перспективами подальших досліджень є формування відповідного механізму запровадження енергозберігаючих заходів на засадах процесно-функціонального підходу, з відповідним визначенням його концептуальної та структурно-логічної моделей.

Список використаних джерел

1. Антоненко С.С. Методика енергетичного обстеження систем водопостачання промислових та комунальних підприємств / С.С. Антоненко, С.В. Сапожников, С.Ю. Смертяк // Вісник Сумського державного університету. Технічні науки. – 2006. – №5(89). – С.5-9.

2. Гільорме Т.В. Особливості формування стратегій нівелювання ризиків заходів з енергозбереження / Т.В. Гільорме // Економічний форум. Науковий журнал. – Луцький національний технічний університет, м. Луцьк. – 2016. – № 2. – С. 154-160.

3. Дмитрієв М.М. Методологія проведення енергетичного аудиту підприємств дорожньої галузі тепловізійним методом / М.М. Дмитрієв, І.П. Гамеляк, І.І. Попелиш, І.В. Коц // Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві. – 2015. – № 1. – С. 137-144.

4. Радомська М.М. Енергетичний аудит як основа підвищення енергоефективності виробничих та житлових об'єктів / М.М. Радомська // Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. – 2013. – № 8. – С. 172-178. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vldubzh_2013_8_27.

5. Хэнсен Ш. Перфоманс – контрактинг: новые горизонты / Ш. Хэнсен, Дж. Вейсман // Энергоаудит и энергосервис. – 2013. – № 2(26). – С. 4-11.

МАТРОСОВА

Людмила Миколаївна
Cafedra.gosfin@gmail.com

УДК 336.201.2

ПОДАТКОВІ ВАЖЕЛІ ФОРМУВАННЯ
ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

ПАНЧЕНКО

Вікторія Сергіївна

TAX LEVERS OF FORMATION OF STATE
BUDGET REVENUESд.е.н., професор,
Харківський інститут
фінансів КНТЕУстудент, Харківський
інститут фінансів КНТЕУ

У статті розглядаються актуальні питання формування дохідної частини Державного бюджету України, проблеми мобілізації фінансових ресурсів умовах фінансової кризи. Визначені основні фактори, які впливають на обсяг податкових надходжень бюджетів, наведені пропозиції щодо збільшення доходів Державного бюджету України з урахуванням зарубіжного досвіду.

В статье рассматриваются актуальные вопросы формирования доходной части Государственного бюджета Украины, проблемы мобилизации финансовых ресурсов условиях финансового кризиса. Определены основные факторы, влияющие на объем налоговых поступлений бюджетов, приведены предложения по увеличению доходов Государственного бюджета Украины с учетом зарубежного опыта.

The article deals with topical issues of forming the revenues of the State Budget of Ukraine, basic factors which influence on the volume of tax receipts in the state profits of country are determined, and proposals to increase the revenues of the State Budget of Ukraine are given.

Ключові слова: бюджет, доходи державного бюджету, бюджетна політика, податки, податкові надходження, податкова політика

Ключевые слова: бюджет, доходы государственного бюджета, бюджетная политика, налоги, налоговые поступления, налоговая политика

Keywords: budget, revenues of the state budget, fiscal policy, taxes, tax revenues, tax policy

ВСТУП

Доходи державного бюджету залежать від бюджетної та податкової політики. Для сучасної соціально-економічної системи бюджетна політика постає дієвим важелем оптимізації розвитку та забезпечує комплекс позитивних факторів. Відповідно до світової практики підвищується роль податків як інструмента економічної політики, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної економіки, зміцненню політичної та соціальної стабільності у країні.

Для усунення негативного впливу чинників на фінансовий стан країни, необхідно приділяти достатньо уваги як податковій, так і бюджетній політиці в сфері формування бюджетних доходів та фінансування бюджетних видатків. Зарубіжні країни вже пристосувалися до нових умов існування та знайшли шляхи економічного зростання за кризових умов, тому доцільним є вивчення зарубіжного досвіду податкового наповнення бюджету задля економічного росту як всієї країни, так і регіонів зокрема.

Питання формування дохідної частини державного бюджету досліджувалися в працях вітчизняних та зарубіжних економістів О.Д. Василика, В. Гейця, Й. Бескид, Т.І. Єфіменко, Ц.Г. Огня, В.М. Опаріна, В.М. Федосова, І.О. Луніної, В.І. Лук'яненко, К.В. Павлюк, І.Я. Чугунова та інших. Однак до теперішнього часу має місце недостатня ступінь систематизації практики формування доходів Державного бюджету України у частині податкових надходжень.

жавного бюджету України у частині податкових надходжень.

МЕТА РОБОТИ

Метою статті є визначення ролі податкових джерел наповнення державного бюджету, а також пошук шляхів та обґрунтування напрямів збільшення доходів Державного бюджету України за рахунок податкових надходжень з використанням зарубіжного досвіду передових країн світу.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є монографії, нормативні та методичні матеріали органів державного управління, матеріали періодичних спеціалізованих та галузевих видань, матеріали наукових конференцій, статистичні матеріали Світового банку, Державної Казначейської служби та Державного комітету статистики України.

При проведенні дослідження використано методи аналізу: статистично-аналітичний, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Головним фінансовим ресурсом держави є податкові доходи, обґрунтоване планування яких можна вважати основою ефективного державного управління. Реальність виконання бюджетного завдання будь-якого рівня багато в чому залежить від точності прогнозу дохідної частини бюджету, головним чином податкових доходів, оскільки саме вони займають найбільшу питому вагу в загальній структурі

бюджету. Враховуючи цей факт, податкова політика щільно пов'язана з бюджетною в частині завдань щодо фінансового забезпечення бюджетних доходів та стимулювання розвитку економіки. Виходячи з цього, при визначенні перспектив розвитку економіки

необхідно проаналізувати передумови і макроекономічні чинники, які впливають на формування бюджетних доходів та пріоритетів бюджетної політики [5].

Рис. 1. Систематизовані загрози у бюджетно-податковій сфері [2]

Хоча податки і залишаються основними бюджетотворювачами, податкова система в Україні потребує подальшого вдосконалення. У рейтингу податкових систем Paying Taxes 2016, підготовленому Світовим банком спільно з Price Waterhouse Coopers, Україна посіла 107 місце зі 189 досліджуваних країн. Вітчизняна система оподаткування визнана однією з найскладніших та найменш систематизованих [4]. Проте, слід відмітити й позитивну динаміку. Ще у 2011 році Україна в даному рейтингу займала останнє

місце в світі. За даними дослідження, середньостатистичне українське підприємство протягом року сплачує в середньому 5 податків та платежів. Для порівняння, в Росії кількість платежів складає – 7, Польщі – 7, Чехії – 8, Білорусі – 7, Грузії – 5, США – 11, Франції – 8, Китаї – 9. Отже, кількість податкових платежів в Україні знаходиться на середньому рівні, проте досить високою є складність їх розрахунку та сплати (табл. 1) [8].

Таблиця 1

Складність сплати податків в різних країнах світу

[зведено автором за даними [8]]

Країна	Ефективна податкова ставка, %	Кількість податків та зборів	Час, необхідний на їх сплату, годин на рік
Гонконг	22,8	3	74
Сінгапур	18,4	6	84
Ірландія	25,9	9	82
Македонія	12,9	7	119
Бахрейн	13,5	13	60
Канада	21,1	8	131
Росія	47	7	168
Білорусь	51,8	7	176
Молдова	40,2	21	186
Україна	52,2	5	350

Ефективна податкова ставка наразі складає 52,2%, що вимагає від платників витратити близько 350 годин протягом року на підготовку та подання податкової звітності та сплату податкових платежів. Тільки за це українські підприємства витрачають більше 8% свого річного доходу. А якщо врахувати постійні зміни у законодавстві, регулярні перевірки, необхідність звітування перед контролюючими органами, то картина вималюється сумна. Про конкурентоспроможність українських товарів та послуг у таких умовах не може йти мова.

У доповіді Світового банку стверджується, що незважаючи на економічний спад, процедура сплати податків стає дедалі легшою в усьому світі. З 2010 року 60% країн внесли значні зміни до податкового законодавства, щоб сплачувати податки було простіше. Близько 40 економік світу провели низку значних реформ у сфері оподаткування минулого року, які були спрямовані на досягнення зазначених цілей [6].

На думку фахівців МВФ, основними недоліками податкової політики, що здійснювалися країнами

світу, були:

1) схильність до накопичення заборгованості за кредитами внаслідок сприятливих податкових умов використання запозичених коштів порівняно з іншими видами їхнього залучення;

2) сприятлива податкова політика щодо оподаткування операцій на іпотечному ринку, що призвела до надмірного левериджу домашніх господарств і розкручування цін на нерухомість;

3) політика щодо оподаткування операцій із фінансовими деривативами зумовила надмірне поширення процесів сек'юритизації боргових зобов'язань і зростання в них частки дисконту [7].

Протягом останніх років в загальних обсягах доходів державного бюджету України більш ніж сімдесят відсотків належить саме податковим надходженням до бюджету [3]. Податковими надходженнями визнаються передбачені податковими законами України загальнодержавні і місцеві податки, збори та інші обов'язкові платежі [1]. З кожним роком їх питома вага в загальній сумі бюджетних надходжень зростає, що свідчить про значну залежність нашої країни від суми податків, яка мобілізується як на загальнонаціональному рівні, так і на рівні місцевого самоврядування.

Зростання доходів бюджету без створення значних перешкод для економічного розвитку та без продукування негативних соціальних імпульсів можна отримати за рахунок:

1. Посилення фіскального навантаження на господарську діяльність, пов'язану з експлуатацією природних ресурсів. Наразі фіскальна функція групи ресурсних податків реалізована не в повній мірі.

2. Відмови від зниження ставки ПДВ з 20 до 17 %. Значений податок є одним із непрямих податків, тому фактичним суб'єктом оподаткування є кінцевий споживач, а не підприємство, що його сплачує. Відтак ПДВ за своєю природою не здійснює додатковий тиск на фінансовий стан підприємства. Проблеми його функціонування в Україні пов'язані з недосконалим адмініструванням.

3. Запровадження підвищеної ставки ПДВ в розмірі 23 % на товари розкоші. До переліку об'єктів оподаткування ПДВ за підвищеною ставкою доцільно віднести, зокрема, операції з придбання автомобілів з великим об'ємом двигуна, квадроциклів, літальних апаратів, ювелірних виробів тощо.

4. Розширення групи підакцизних товарів. Зокрема, до об'єктів оподаткування акцизним податком можна віднести операції з придбання товарів споживання, які: – є товарами преміум-класу; – є шкідливими для здоров'я. Це б дозволило не лише збільшити доходи бюджетів, а здійснити певний позитивний стимулюючий вплив, зокрема обмеження вживання шкідливих продуктів харчування.

5. Підвищення ставок податку на нерухомість. Як згадувалося вище, в моделі адміністрування даного податку, яка закладена Податковим кодексом, його фіскальна ефективність є вкрай низькою. Для того, щоб збільшити надходження даного податку, необхідно посилити фіскальне навантаження на власників, які володіють значними об'єктами

житлової нерухомості. Крім того, при розрахунку податку неодмінно має враховуватися ринкова вартість нерухомості. Лише за таких умов фіскальну ефективність цього податку може бути підвищено.

6. Посилення боротьби з мінімізацією оподаткування та ухилянням від сплати податків. Україна має значний резерв для збільшення податкових надходжень, сконцентрований в секторі тіньової економіки, обсяг якого, за різними оцінками, складає від 20 до 50 % ВВП.

ВИСНОВКИ

В умовах погіршення зовнішніх чинників економічного зростання, ключовим пріоритетом податкової політики має стати формування сприятливого фіскального простору для формування дохідної частини Державного бюджету України.

В цьому контексті необхідно розглянути доцільність додаткових податкових стимулів. Такими можуть бути:

1) стимулююча модель податку на прибуток, а саме запровадження відповідної моделі адміністрування цього податку;

2) розширення права на застосування методу прискореної амортизації;

3) впровадити комплекс податкових стимулів для пріоритетних галузей.

Список використаних джерел

1. Бюджетний Кодекс України від 08.07.2010 № 2456
2. Городецька Т.Е. Реформування бюджетної системи України на інноваційних засадах: монографія / Т.Е. Городецька, К.В. Курносова, Т.М. Наркізова. – К.: Міністерство фінансів України, 2010. – 55 с.
3. Ільєнко Р.В. Податкова політика держави: виклики, завдання, перспективи / Р.В. Ільєнко // Актуальні проблеми економіки. – 2011. - №4. - С.211-216
4. Максименко, А.В. Податкові реформи та перспективи оподаткування: світова панорама / А.В. Максименко // Економічний аналіз: зб. наук. праць – 2016. – Том 24. – № 1. – С. 51-56.
5. Структурні зміни та економічний розвиток України: монографія / [Геєць В.М., Шинкарук Л.В., Артёмова Т.І. та ін.]; за ред. д-ра екон. наук Л.В. Шинкарук; НАН України; Ін-т екон. та прогноз. – К., 2011. – 696 с.
6. European Commission (2015). Taxation trends in the European Union. [Electronic resource]. – Available at: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structure/s/2015/report.pdf
7. Tax Policies Made Countries More Vulnerable to Crisis [Electronic resource]. – Available at: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2012/RES061709A.htm>
8. Paying taxes-2016 [Electronic resource]. – Available at: <https://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes-2016/paying-taxes-2016.pdf>

СКРИПНИК

Наталія Анатоліївна
redrenard17@gmail.com

УДК 338.33

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ
УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

СКАЛОЗУБ

Марія Ігорівна
skall4483@gmail.comDIVERSIFICATION AS A PART OF
COMPANY MANAGEMENTстарший викладач,
Одеський національний
політехнічний університетстудент, Одеський
національний політехнічний
університет

Стаття присвячена визначенню сутності диверсифікації діяльності підприємства як елемента управління підприємством, що є основою розвитку підприємства в мінливих умовах ринкового середовища. У статті розкрито поняття диверсифікації та наведені необхідні заходи для успішної диверсифікації.

Статья посвящена определению сущности диверсификации деятельности предприятия как элемента управления предприятием, которая является основой развития предприятия в изменчивых условиях рыночной среды. В статье раскрыто понятие диверсификации и приведены необходимые мероприятия для успешной диверсификации.

The article is devoted to the definition of the essence of diversification of the enterprise's activity as an element of enterprise management, which is the basis of the enterprise development in the changing conditions of the market environment. The article reveals the concept of diversification and provides necessary measures for successful.

Ключові слова: диверсифікація, ринкове середовище, концентрична диверсифікація, горизонтальна диверсифікація, конгломератна диверсифікація

Ключевые слова: диверсификация, рыночная среда, концентрическая диверсификация, горизонтальная диверсификация, конгломератная диверсификация

Keywords: diversification, market environment, concentric diversification, horizontal diversification, conglomerate diversification

ВСТУП

Підприємство, як складна відкрита соціо-технічна система, що функціонує в нестабільному ринковому середовищі, потребує постійного корегування своєї роботи з метою найбільш ефективного адаптації до мінливих умов ринку. Успішність адаптації підприємства залежить від багатьох важливих аспектів його існування: напрямів діяльності, технологій, які використовуються, якості планування, розробки стратегій виробництва.

За умов постійного прискорення економічних процесів, що спостерігається в останні десятиріччя, особливо важливим для підприємства є зберігання балансу виробництва матеріальних і нематеріальних благ та розподілу ресурсів. Різниця у інтенсивності розвитку окремих галузей, ринків та підприємств призводить до необхідності диверсифікації.

Вивченням різних питань диверсифікаційних процесів займається багато як українських, так і іноземних вчених та діячів економічної сфери, серед яких Ф. Котлер, М. Горт, Р. Кунц, Н.В. Куденко, Н.Б. Рудик, М.О. Багорка, І.А. Білоткач, О.А. Ковтун, С.С. Александров, Н.В. Бутенко [1-5] та інші спеціалісти.

МЕТА РОБОТИ полягає в дослідженні диверсифікації як важливого елементу управління підприємством.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є методичні та інструктивні матеріали з

питань економіки, менеджменту та маркетингу, наукові праці вітчизняних та зарубіжних економістів, матеріали періодичної преси, ресурси Internet.

РЕЗУЛЬТАТИ

Диверсифікація є важливим елементом розвитку підприємства, вона є досить складним та багатограним процесом. Від ефективності проведення диверсифікації тих чи інших аспектів діяльності підприємства залежать його подальші перспективи на ринку, на якому підприємство планує здійснювати свою діяльність.

Багатогранність диверсифікаційних процесів доводить, що існує багато визначень цього терміну розроблених відомими українськими та іноземними науковцями та діячами економіки. Деякі їх приклади наведені в табл. 1.

Проаналізувавши дані отримані з наведених джерел, можна зробити висновок, що диверсифікація може торкатись різних сторін діяльності підприємства, але вона неминує несе зміни до його структури, виробництва, маркетингової та закупівельної політики, інших складових господарської діяльності.

Диверсифікація – складний та багатограний процес, тому воно може здійснюватись у багатьох напрямках та декількома способами. Визначитися з необхідним видом диверсифікації можна за допомогою складених класифікацій, найбільш відомою серед яких є класифікація за Ф. Котлером, (відомим американським економістом).

Визначення поняття «диверсифікації»

№	Автор	Визначення
1	І. Ансофф	Диверсифікація – стратегія, яка дає підприємству змогу використовувати наявні переваги в нових галузях діяльності за умов суттєвої мінливості середовища господарювання [1].
2	М. Горт	Диверсифікація – одночасне обслуговування компанією декількох ринків [2].
3	Ф. Котлер	Диверсифікація не передбачає того, що фірма повинна хапатися за перший ліпший шанс. Підприємство повинно визначити для себе напрямок, в якому зможе застосувати набутий нею досвід, або напрямок, який посприє усуненню недоліків на сьогоднішній день [3].
4	Н. В. Куденко	Диверсифікація – стратегія, за якої передбачається вихід організації в раніше невідомі для нього сфери бізнесу [4].
5	Р. Кунц	Диверсифікація має на увазі визначення того виду діяльності (продукції), яка дозволить максимально ефективно втілити конкурентні переваги підприємства [5].
6	М. О. Багорка І. А. Білоткач	Диверсифікація – це одночасний розвиток декількох або багатьох, не пов'язаних між собою технологічних видів виробництва або обслуговування, збільшення асортименту виробництва або послуг [6].
7	Є. І. Богуславський А. О. Черниченко	Диверсифікація діяльності підприємства передбачає створення розмаїття бізнесу фірми за допомогою виходу підприємства на нові сектори ринку і збільшення галузевого діапазону його діяльності [7].

Дана класифікація визначає три види диверсифікацій: концентричну, або вертикальну, горизонтальну та конгломератну [3].

Концентрична (вертикальна) передбачає виробництво продукції, яка як в технологічному так і в маркетинговому аспектах пов'язана з наявною продукцією. Вона надає підприємству деякі переваги, наприклад – можливість контролю всього виробничого ланцюга (від сировини до готового виробу), а ще забезпечення надійності поставок ресурсів. Основний недолік цього типу в тому, що для безперервного вдосконалення виробництва необхідні відносно великі витрати.

Горизонтальна має на увазі охоплення нових ринків та галузей підприємництва, які відповідають потребам споживачів, які вже наявні у фірми. Ефект даного виду диверсифікації полягає в тому, що сфери бізнесу, якими займається компанія, є взаємопідсилюючими (тобто можливо досягнути синергії – отримати більшу віддачу від сукупності видів діяльності, ніж від окремих видів). Головним ризиком при виборі горизонтальної диверсифікації є ризик скорочення всебічно засвоєного ринку, що призведе до необхідності докорінно змінити сферу діяльності.

Конгломератна передбачає збільшення асортименту продукції за рахунок виробництва нових для компанії видів продукції, які не мають ні технологічного, ні маркетингового зв'язку з продукцією, випуском якої підприємство займається зазвичай. Така стратегія дозволяє: охопити декілька незалежних ринків, але потребує найбільших фінансових витрат, дозволити їй собі можуть лише великі та прибуткові компанії.

Усі види диверсифікації мають свої переваги та недоліки, тому підприємство повинне знайти найбільш прийнятний для себе виходячи зі своїх цілей та сьогоденних можливостей.

Для отримання необхідного економічного ефекту від диверсифікації його діяльності підприємство повинно бути спрямоване на втілення сукупності деяких заходів, серед яких:

- підвищення розміру витрат на наукові та дослідницькі розробки;
- збільшення кількості наукоємних і капіталомістких виробництв;
- придбання недоступних раніше нематеріальних активів, які забезпечують інноваційну конкурентоспроможність;
- поновлення товарів та доречний випуск їх на ринок;
- маневрування на ринках різних сфер виробництва;
- покращення асортименту та якості продукції;
- раціоналізація системи постачання;
- вдосконалення форм привернення та роботи зі споживачами [8].

Подібні заходи є завжди корисними для розвитку підприємств і кожне підприємство, яке бажає розвиватися та покращувати показники своєї діяльності повинне знаходити ресурси для проведення цих заходів.

Якщо підприємство здійснює такі заходи, воно отримує значні можливості розвитку та покращення своїх конкурентних позицій, а саме [8]:

- скорочення фінансових та підприємницьких ризиків;
- залучення раніше не використовуваних сучасних технологій;
- збільшення частки ринку;
- підвищення мобільності капіталу;
- погіршення позиції сфери конкурентів;
- отримання прибутку та стабільне положення.

ВИСНОВКИ

У мінливих умовах ринкового середовища підприємствам доводиться вдаватися до різноманітних

приймів та способів покращення свого становища. Одним з них є диверсифікація. Вона дає змогу підприємству не тільки отримати захист від несприятливих наслідків коливань навколишнього середовища, але й покращити позиції підприємства; відкриває перед ним нові горизонти, робить його сильнішим та стійкішим. Необхідно правильно обрати той тип диверсифікації, що найбільше підходить підприємству, може бути реалізованим та принести бажаний ефект.

Проведення диверсифікації, звісно, потребує деяких витрат коштів та ресурсів, їхній розмір залежить від типу та масштабу диверсифікації, але при грамотній підготовці та втіленні у життя, диверсифікація діяльності підприємства здатна забезпечити йому стійкий та впевнений шлях до розвитку та процвітання.

Список використаних джерел

1. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия / Ансофф И. – СПб.: «Питер», 1999. – 416 с.
2. Gort M. Diversification and integration in American industry. – Princeton, Princeton University Press, 1962
3. Котлер Ф. Основы маркетинга / Котлер Ф.; [пер. с англ. Е. М.Пеньковой]. – М.: Прогресс, 1990. – 736 с.
4. Куденко Н.В. Маркетингові стратегії фірми: монографія / Н.В. Куденко. – К.: КНЕУ, 2002. – 245 с.
5. Кунц Роджер М. Стратегия диверсификации и цели предприятия / Роджер М. Кунц // Проблемы теории и практики управления. – 1994. – № 1. – с. 5-8.
6. Багорка М.О., Білоткач І.А. Диверсифікація як фактор підвищення ефективності діяльності підприємств в сучасних умовах// «Інвестиції: практика та досвід» – 2009 –№ 10, –с. 17-21
7. Богуславський Є.І., Черниченко А.О Вибір оптимального методу диверсифікації підприємств// «Ефективна економіка» – 2013 –№ 10.
8. Цогла О.О. Формування конкурентних переваг підприємства шляхом диверсифікації його діяльності // «Актуальні проблеми економіки» – 2006 – №4(58) – ст. 104-109.

МІЖ УКРАЇНОЮ ТА США 15 ЧЕРВНЯ У ВАШИНГТОНІ ПІДПИСАНО МЕМОРАНДУМ ПРО СПІВПРАЦЮ

15 червня 2017 р. Голова Верховної Ради України **Андрій Парубій** під час робочого візиту до Вашингтону підписав Меморандум про співпрацю з Головою Палати представників Конгресу США **Полом Раяном**.

«Важливо, що у Меморандумі Україна названа форпостом захисту західної цивілізації від російської агресії. Переконали, що підписання Меморандуму введе нашу співпрацю не лише на новий рівень міжпарламентської, але й на новий рівень міждержавної співпраці», - заявив Андрій Парубій.

Під час зустрічі Голова Верховної Ради закликав свого американського колегу вплинути на рішення щодо надання Україні летальної зброї, розпочати у Палаті представників Конгресу **консультації з приводу укладення з Україною Угоди про надання Україні статусу головного союзника США поза НАТО**. Також Андрій Парубій відзначив **важливу роль ухваленого у Сенаті Закону, який стосується посилення санкцій проти Росії**, та закликав Пола Раяна пришвидшити розгляд цього питання у стінах Палати представників.

За підсумками зустрічі Голова Палати представників Конгресу **Пол Раян зробив таку заяву**: *«Я був гордий зустрітись зі спікером Андрієм Парубієм, щоб відновити наші міжпарламентські зв'язки з Верховною Радою України. Цей взаємовигідний Меморандум сприятиме більш тісній політичній, економічній співпраці та відносинам у сфері безпеки між нашими Парламентами. На тлі тривалої агресії з боку Росії тісна координація з народом і урядом України важливіша, ніж будь-коли. Я ціную відданість спікера Парубія справі зміцнення цього стратегічного партнерства»*.

Нижче наводиться текст Меморандуму.

МЕМОРАНДУМ про співробітництво між Конгресом США і Верховною Радою України

Цим ми підтверджуємо наше зобов'язання щодо Міжпарламентського співробітництва між Конгресом США і Верховною Радою України, започаткованого 18 листопада 1999 року з метою сприяння розширенню стратегічних відносин між Сполученими штатами Америки і Україною.

Зазначаючи, що метою співробітництва є розвиток тісних стосунків між двома законодавчими органами щодо ключових питань двостороннього інтересу та підтверджуючи, що завдання співробітництва полягає у розгляді питань щодо поглиблення взаєморозуміння і продовження конструктивного діалогу, націленого на стабільний мир і добробут та ґрунтуючись на стратегічному партнерстві між Сполученими Штатами і Україною, закріпленому у Хартії про стратегічне партнерство, підписаній у грудні 2008 року, цим підтверджується, що співробітництво буде і далі діяти, слугуючи дороговказом для подальшого розвитку і поглиблення політичної і економічної співпраці між Сполученими штатами і Україною шляхом більш тісних стосунків між законодавцями обох країн.

Співробітництво між Конгресом США і Верховної Ради України:

1. Продовжувати функціонувати як робоча група, налаштована на сприяння розширенню політичного, економічного, безпекового, гуманітарного і культурного співробітництва між Сполученими Штатами і Україною;

2. Сприяти міжпарламентській співпраці між Сполученими Штатами і Україною у контексті реагування на безпрецедентні виклики, що з'явилися внаслідок російської агресії проти України, шляхом надання сприяння Україні стосовно захисту її незалежності, суверенітету і територіальної цілісності, а також здійснення необхідних структурних реформ;

3. Сприяти співпраці між нашими двома країнами з метою посилення життєва важливої ролі України у захисті Європи в якості форпосту західної цивілізації;

4. Підтримувати і заохочувати зусилля України щодо запровадження фундаментальних реформ і модернізації її економіки, розбудовуючи у такий спосіб квітуче демократичне суспільство;

5. Поновити свою увагу до питань порядку денного ПОКР, які охоплюють міжнародні зв'язки, безпеку, торгівлю, промисловість, інновації, інфра-

структуру, космічні дослідження, охорону здоров'я, екологію, сільське господарство, корисні копалини та будь які інші питання, що є важливими за для розвитку тісніших зв'язків між Сполученими Штатами і Україною;

6. Періодично проводити двосторонні зустрічі з метою обміну думками щодо поточних подій. ПОКР часом вироблятиме рекомендації, якими керуватимуся обидва законодавчих органа.

Цим ми віддаємо належне Українському кокоосу конгреса і Групі Верховної ради України з парламентських зв'язків зі Сполученими Штатами за їхню відданість щодо продовження обміну.

Підписано у м. Вашингтон, округ Колумбія, 15 червня 2017 р.

Джерело: <http://rada.gov.ua/news/Top-novyna/146028.html>

МЕД: ПЕРСПЕКТИВИ ЕКСПОРТУ ДО ЄС

Нагадуємо, що **21 березня 2017 року Україна і Євросоюз підписали політичну частину Угоди про асоціацію, яка передбачає політичну асоціацію та економічну інтеграцію України з Європейським Союзом.**

Як повідомила заступник міністра аграрної політики та продовольства України з питань європейської інтеграції Ольга Трофімцева, в рамках даної Угоди українським виробникам розробили поетапний план виходу на ринки Європейського Союзу (ЄС) по трьом видам товарів: овочі, мед, плоди та горіхи.

На порталі Європейської інтеграції України розміщений ілюстративний матеріали щодо митних квот на експорт меду (<http://www.eu-ua.org/med/>), овочів (<http://www.eu-ua.org/ovochi/>), а також плодів та горіхів (<http://www.eu-ua.org/plody-ta-horikhy/>), та умов їх використання.

У даній анотації наведемо інформацію щодо експорту меду в ЄС.

Для експорту меду з України до ЄС діє безмитна тарифна квота (рис. 1).

ВВІЗНІ МИТА ЄС

Розмір безмитної квоти	Ставка ввізного мита ЄС в рамках квоти	Ставка мита понад квоту
5000 т/рік (із поступовим збільшенням упродовж п'яти років до 6000 т/рік)	0% (за умов наявності сертифікату EUR.1)	17,3%

Рис. 1. Ввізні мита ЄС

Адміністрування тарифної квоти на мед здійснюється виключно Європейським Союзом за принципом «перший прийшов – перший обслуговується». Тобто першим оформлюється той товар, супровідні документи якого прийшли першими (за умов наявності невикористаного залишку квоти на момент подачі документів).

Поточний стан використання безмитних квот ЄС Україною можна дізнатися у розділі веб-сайту Європейської комісії “Tariff quota consultation”.

Тарифна квота не означає заборони на експорт, але при перевищенні обсягу квоти застосовується базова ставка мита 17,3%.

ТЕНДЕНЦІЇ ЕКСПОРТУ МЕДУ З УКРАЇНИ

Україна – один з найбільших світових виробників меду, а також другий (після Китаю) найбільший експортер меду до ЄС. Зокрема, у 2016 р. частка України становила близько 19% у загальних

поставках меду до ЄС. Обсяги експорту меду до ЄС зросли більше ніж у чотири рази протягом останніх п'яти років.

Тарифна квота на мед – одна з найбільш затребуваних, зазвичай вичерпується українськими виробниками вже протягом першого місяця року. Фактичні обсяги експорту меду до ЄС перевищують розмір тарифної квоти у кілька разів.

Так, у 2016р. Україна поставила в ЄС 36,8 тис. т натурального меду на суму майже 65 млн. євро.

Основні споживачі українського меду в ЄС:

- Польща,
- Німеччина,
- Франція,
- Бельгія,
- Угорщина.

Конкуренти України на ринку ЄС – Китай, Аргентина, Мексика, Нова Зеландія.

**ДИНАМІКА ПОСТАВОК МЕДУ З УКРАЇНИ ДО ЄС,
2012-2016 РР., ТИС.Т.**

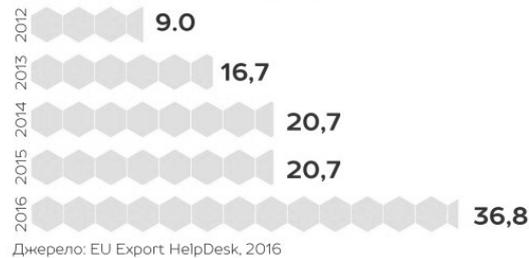

Рис. 2. Динаміка поставок меду з України до ЄС, 2012-16 рр.

ВИМОГИ ДО МЕДУ ПРИ ЕКСПОРТІ ДО ЄС

При ввезенні меду в країни ЄС необхідно дотримуватися правил, що гарантують його безпечність (www.exporthelp.europa.eu):

Контроль забруднювачів у харчових продуктах

Регламент (ЄС) № 315/93 ("Компендіум законодавства у сфері харчових продуктів та кормів Європейського Співтовариства") встановлює процедури ЄС щодо забруднюючих речовин у харчових продуктах на території ЄС.

Максимально допустимий вміст забруднювачів (нітратів, важких металів) у овочах на ринках країн ЄС (Регламент (ЄС) № 1881/2006).

Контроль залишків пестицидів

Перелік контрольованої продукції (у т.ч. меду) та максимальні межі залишків пестицидів визначені у Регламенті (ЄС) №396/2005) та Додатках до нього.

База даних пестицидів ЄС: www.bit.ly/Pesticides (англ.).

Простежуваність

Вимога належним чином маркувати або надавати відповідні документи про продукцію. Імпортер харчової продукції в ЄС має забезпечити наявність вичерпної інформації щодо всього ланцюга виробництва та переміщення продукту (Регламент (ЄС) № 178/2002).

Маркування харчових продуктів

Загальні та спеціальні правила маркування харчових продуктів (Регламент (ЄС) №1169)

Контроль безпечності харчових продуктів тваринного походження, призначених для споживання людиною

- загальні гігієнічні вимоги щодо харчових продуктів та спеціальні гігієнічні вимоги для харчових продуктів тваринного походження – (Регламент (ЄС) №852/2004) та Регламент (ЄС) 853/2004);

- загальні вимоги щодо предметів та матеріалів, що контактують із харчовими продуктами (Регламент (ЄС) №1935/2004);

Зокрема, загальні вимоги до імпорту продуктів тваринного походження до ЄС:

- продукти повинні походити з зареєстрованих потужностей або потужностей, на які видано експлуатаційний дозвіл в країні-експортері, яка включена до дозвільного списку країн з правом експорту відповідної продукції до ЄС (див. Рішення (ЄС) 2011/163);
- продукти повинні супроводжуватися сертифікатом здоров'я, виданим компетентним органом країни-експортера;
- пройти обов'язкову перевірку кожного вантажу із цим товаром на прикордонному пункті пропуску країни ЄС, де здійснюються ветеринарні перевірки.

Контроль за залишками медичних препаратів

Ключові вимоги та процедури щодо встановлення меж залишків фармакологічно активних речовин у харчових продуктах тваринного походження визначені у Регламенті (ЄС) №470/2009.

Максимальні межі залишків фармакологічно активних речовин – Регламент (ЄС) №37/2010.

Державний моніторинг залишків ветеринарних препаратів та забруднювачів меду в Україні (*Моніторинг залишкових кількостей – Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів*) відбувається відповідно до вимог Директиви 96/23/ЄС.

Вимоги ЄС до меду, призначеного для споживання людиною, в т.ч. показники якості (вода, цукор і кислотність), вимоги до маркування тощо (Директива 2001/110/ЄС.).

Додаткові вимоги замовників з ЄС

Замовники з ЄС можуть вимагати від виробника наявності сертифікату відповідності певному міжнародному стандарту:

- ISO 22000,
- FSSC 22000,
- GlobalGAP,
- GAPs,
- BRC,
- IFS.

Ці сертифікати не є обов'язковими для ввезення на територію ЄС, проте вони часто є необхідною умовою для реалізації продукції в ЄС.

Так, переважна більшість європейських торгових мереж працює зі стандартом GlobalGAP (www.globalgap.org).

ОСНОВНІ ЕТАПИ ЕКСПОРТУ МЕДУ ДО ЄС

✓ **Провести підготовчу роботу:** забезпечити відповідність вимогам ЄС щодо безпечності, провести сертифікацію на відповідність міжнародним стандартам (за необхідності), вивчити ринок збуту, знайти партнерів в ЄС тощо.

✓ **Провести акредитацію** (облік) на митниці та отримати картку акредитації компанії або приватного підприємця (безоплатно).

✓ **Укласти зовнішньоекономічний контракт та договір на надання транспортно-експедиційних послуг.** Уточнити вимоги щодо показників безпечності, які діють у країні призначення ЄС.

✓ **Зареєструвати експортні потужності** у відповідному реєстрі Держпродспоживслужби (реєстри) як експортера в певні країни (безоплатно).

✓ **Отримати сертифікат здоров'я** (health certificate), який видається на кожну партію вантажу Головним управлінням Держпродспоживслужби відповідної області на основі результатів лабораторних досліджень.

✓ **Отримати сертифікат з перевезення товару EUR.1**, який видається безоплатно на кожну партію товару митницями ДФС України під час або після здійснення експорту товару (для уповноважених експортерів – не потрібен).

Для отримання преференційного доступу на ринок ЄС у рамках ПВЗВТ необхідно підтвердити поход-

ження товару з України та отримати сертифікат EUR.1 (видається митницями безоплатно на кожну партію товару).

Загальне правило для виробників меду: виробництво, у якому всі матеріали Групи 4 мають бути вироблені цілком в Україні.

На веб-сайті Державної фіскальної служби можна ознайомитися з наступною інформацією:

- порядок видачі сертифікатів походження EUR.1;

- місця видачі сертифікатів з перевезення товару EUR.1;

- методичні рекомендації оформлення та заповнення граф сертифікатів з перевезення (походження) товарів з України за формою "EUR.1".

✓ **Провести митне оформлення вантажу в режимі експорту**, надавши необхідні документи (митну декларацію, контракт, інвойс, калькуляцію виробництва, транспортну накладну, сертифікат EUR.1, сертифікат здоров'я, ін.).

✓ **Пройти митні перевірки та контроль у пункті в'їзду на територію ЄС.** Тваринна продукція повинна бути заявлена щонайменше за 24 години до прибуття вантажу до місця перетину кордону. Повідомлення надсилаються через електронну систему TRACES або у пункт пропуску (реєстрація в TRACES: www.webgate.ec.europa.eu/sanco/traces).

Джерело: портал Європейської інтеграції України – <http://www.eu-ua.org>

ВЕРХОВНА РАДА РОЗГЛЯДАЄ ЗАКОНОПРОЕКТ № 6232 ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ПРОЦЕСУАЛЬНИХ КОДЕКСІВ

Верховною Радою України 08 червня 2017 року включено до порядку денного Проект Закону № 6232 від 23.03.2017 про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів. Даний законопроект був предметом розгляду на пленарному засіданні 08 червня, проте ніякого рішення з приводу нього прийнято не було.

У пояснювальній записці законопроекту http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61415 наводяться основні положення, які покладені в основу законопроекту № 6232.

1. Ефективний захист прав як превалююче завдання судочинства

У ст. 16 Цивільного кодексу чинної редакції визначені способи захисту, якими може захистити своє порушене право позивач. Проектом планується передбачити у ст. 16 ЦК положення про те, що суд може використати інший спосіб захисту, який навіть не передбачений договором або законом (т. зв. *дискреційні повноваження суду*).

2. Змагальність, диспозитивність та пропорційність як засади судочинства

Докази, включаючи висновки експертів, подаються сторонами; суд витребує докази і призначає експертизу лише у визначених законом випадках.

Переважає більшість процесуальних повноважень суду переглянута виходячи з принципу виконання судом у цивільному та господарському процесі виключно ролі арбітра і ніколи – слідчого.

Сторонам надається право укласти мирову угоду, предмет якої на відміну від чинних правил може виходити за межі предмета спору, якщо це не порушує вимоги закону і права третіх осіб.

3. Нові правила юрисдикції та підсудності

Юрисдикція між загальними, господарськими та адміністративними судами планується розмежувати залежно, в першу чергу, від предмета спору, а не суб'єктного складу сторін.

З метою попередження юрисдикційних спорів та "дублювання" цивільних, господарських, адміністративних справ вводиться поняття "*похідних вимог*", які в окремих випадках можуть бути об'єднані з

основними, навіть, якщо окремо вони мали б розглядатися за різними правилами судочинства.

4. Розширення засобів доказування, дієві механізми забезпечення доказів та позову

Кодекси доповнено новелами, які, зокрема, регулюють визначення, *порядок надання та дослідження електронних доказів, проведення експертизи не тільки на підставі ухвали суду, а й на замовлення учасників* справи тощо.

Правила *господарського процесу* доповнено нормами, які дозволяють використовувати *показання свідків* як додаткове джерело доказів.

5. Спрощення та прискорення розгляду нескладних справ

У будь-якій справі (за винятком окремих категорій) сторони можуть звернутися до *неформальної процедури розгляду – врегулювання спору за участю судді*, за наслідками якої вони можуть або укласти мирову угоду, або продовжити судовий розгляд.

У господарському та цивільному видах судачинства запроваджується *можливість стягнення неоспорованої заборгованості в порядку наказного провадження*. Так, за заявою особи, якій належить право вимоги про стягнення неоспорованої грошової заборгованості за письмовими договорами, яка не перевищує 100 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, суд видає судовий наказ про стягнення заборгованості з боржника. З цього правила існує ряд винятків.

Для менш складних справ, які не можуть бути розглянуті в процедурі наказного провадження, передбачений розгляд у порядку *спрощеного позовного провадження*.

6. Забезпечення ґрунтовної підготовки та розгляду складних справ

Для підготовки і розгляду складних справ передбачається *загальне позовне провадження*, що передбачає *обов'язкове проведення підготовчого судового засідання*.

7. Розгляд справи в розумні строки, забезпечення правової визначеності

Новими кодексами встановлено чіткий порядок та присічні строки вчинення процесуальних дій.

Викладати свою позицію у справі учасники справи зобов'язані у визначених кодексами процесуальних документах, а саме в заявах по суті справи: в позові, відзиві, відповіді на відзив і запереченні, які мають подаватися до суду у строки, визначені законом або, у певних випадках, судом.

8. Механізми запобігання зловживанню процесуальними правами

У проектах процесуальних законів запроваджено системні механізми запобігання зловживанню процесуальними правами.

Метою таких механізмів є ефективне запобігання умисному затягуванню справ, «позовам – клонам» та іншим маніпуляціям з підсудністю, завідомо необґрунтованим відводам, скаргам та іншим проявам недобросовісного користування учасниками судового процесу своїми процесуальними правами.

9. Ефективна компенсація судових витрат

Передбачено встановити чіткий порядок доказування розміру судових витрат, їх ефективного розподілу, а також заперечення судових витрат, які заявив до відшкодування інший учасник процесу.

10. Впровадження «електронного суду»

Норми законопроекту передбачають широкі можливості здійснення судочинства із застосуванням інформаційних технологій ("електронний суд"), зокрема, *вчинення всіх процесуальних дій через засоби електронного зв'язку* з відповідними механізмами ідентифікації та безпеки.

Матеріали справ будуть зберігатися, як правило, в електронному вигляді, що спростить доступ до них учасників справи, усуне часові, фінансові та організаційні витрати, пов'язані із пересилкою матеріалів справи з одного суду до іншого, спростить аналіз та узагальнення судової практики тощо.

Слід водночас зауважити, що право учасників справи звертатися до суду "в паперовій формі" залишиться у них і після впровадження "електронного суду".

Звертаємо увагу, що редакція законопроекту до першого читання може досить суттєво відрізнитися від остаточної редакції закону.

НАБУ ІНФОРМУЄ ПРО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗА ФАКТОМ ЗАМАХУ НА РОЗТРАТУ ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ, ВИДІЛЕНИХ УКРАЇНІ НА ПІДСТАВІ КІОТСЬКОГО ПРОТОКОЛУ

Кіотський протокол до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату від 11 грудня 1997 року був ратифікований Законом України №1430-IV від 04.02.2004р.

Кіотський протокол зобов'язує держави скоротити викиди парникових газів, дає країнам можливість продавати невикористані квоти на викиди. Гроші, отримані від продажу квот, можна витратити тільки

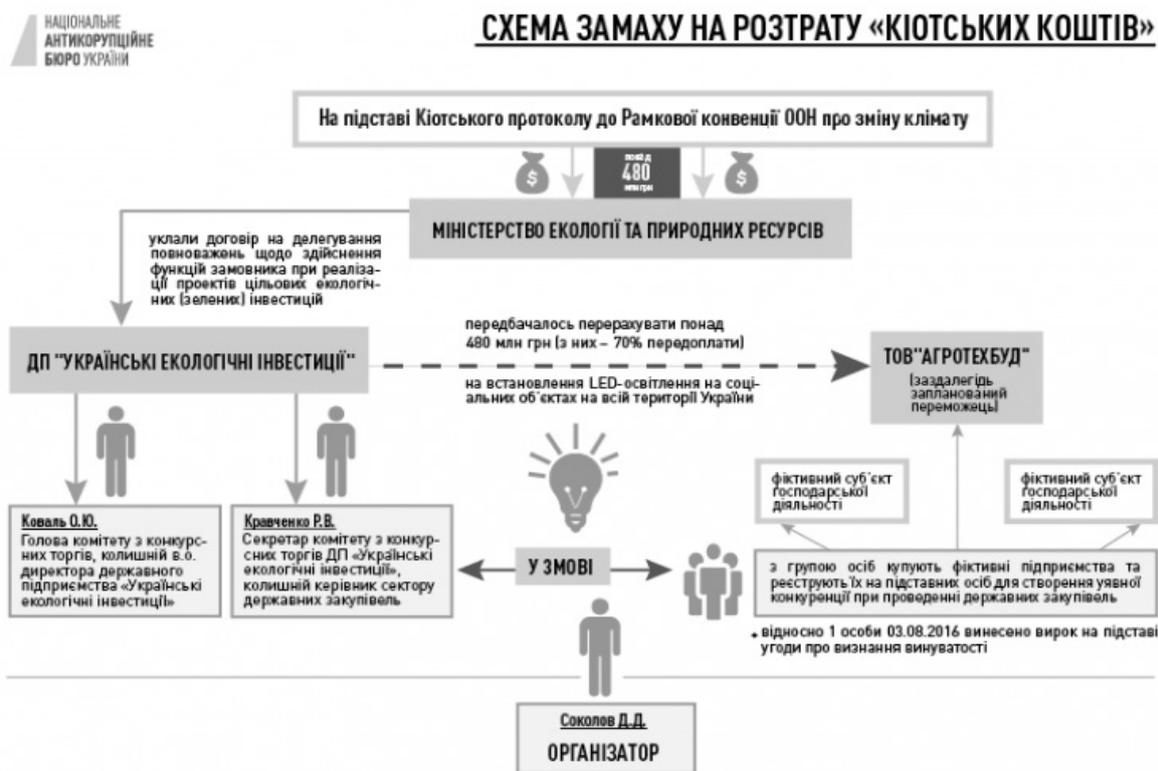
на проекти, спрямовані на економію енергії та зменшення кількості парникових викидів.

Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2011 р. № 384 було затверджено *Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті, для здійснення заходів, спрямованих на зменшення обсягів викидів (збільшення абсорбції) парникових газів*. Головним розпорядником

бюджетних коштів визначено Мінприроди (правонаступник – Міністерство екології та природних ресурсів).

Для реалізації цілей Киотського протоколу Україна отримала фінансування в сумі 480 млн.

гривень за схемою екологічних (зелених) інвестицій в якості компенсації продажу одиниць установленної кількості (ОУК) викидів парникових газів від японських компаній.

Як було встановлено детективами НАБУ [джерело – <https://nabu.gov.ua/novyny/kiotski-groshi-spravu-chotyroh-obvynuvachenyh-skerovano-do-sudu>], у 2015 р. чотири правопорушники разом з нестановленими особами з числа службових осіб Державного підприємства «Українські екологічні інвестиції» та Міністерства екології та природних ресурсів України, діючи за попередньою змовою між собою, використовуючи підроблені документи та підконтрольні фіктивні суб'єкти господарської діяльності, а саме ТОВ «Агротехбуд», ТОВ «Алікорт» та ТОВ «Прімакс» під час процедури проведення конкурсних торгів по «капітальному ремонту шляхом технічного переоснащення світильників на світильники на основі LED технологій для скорочення викидів парникових газів та покращення соціально-економічних умов», вчинили замах на заволодіння державними грошовими коштами на загальну суму 480 014 016, 62 грн., які були виділені Україні.

Дані правопорушення містять ознаки злочину, передбаченого за ч. 2 ст. 15, ч. 5 ст. 191 Кримінального кодексу України (привласнення, розтрата або заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем).

Як встановили детективи НАБУ, що виконувати роботи за проектом злочинці не мали наміру, а

отримані кошти планували перерахувати вищезазначеним фіктивним компаніям.

Відповідно до висновку судової економічної експертизи, сума потенційних збитків від злочину склала 336 млн. грн.

Станом на 6 червня обвинувальний акт стосовно чотирьох учасників замаху скеровано до Солом'янського суду міста Києва.

Загалом слідством встановлено причетність до участі у замаху десяти осіб. Один із ключових організаторів замаху на заволодіння державними коштами, экс-службовець ДП НАЕК «Енергоатом», наразі перебуває в міжнародному розшуку. Стосовно нього застосують процедуру так званого заочного засудження (на підставі глави 24-1 КПК України). Стосовно двох осіб суд виніс вирок на підставі угод про визнання винуватості. Ще двох осіб оголошено у національний розшук, одну особу – у міжнародний. Матеріали щодо вчинених ними незаконних дій виділені в окремі провадження.

На офіційному сайті НАБУ опублікована ілюстрована схема замаху на розтрату «киотських коштів».

Джерело: <https://nabu.gov.ua/kontakty-dlya-zmi>

НАБУ: ТРИВАЄ СУДОВИЙ РОЗГЛЯД СПРАВИ ПРОТИ РОМАНА НАСІРОВА

Національне антикорупційне бюро та Спеціалізована антикорупційна прокуратура підозрюють Насірова у зловживанні владою та службовим становищем (ст. 364 Кримінального кодексу України), кримінальне провадження №5201700000000106.

Слідство вважає, що Голова Державної фіскальної служби України Роман Насіров протягом 2015 - 2016 років, діючи в інтересах народного депутата України **Олександра Онищенка**, особисто прийняв низку

безпідставних та незаконних рішень про розстрочення податкового боргу та зобов'язань ТОВ «Фірма «Хас», ТОВ «Карпатнадрінвест», ТОВ «Надра Геоцентр» (фірми-учасниці так званої «газової схеми Онищенка»).

Ці рішення були прийняті ним з порушенням визначеної законом процедури, а саме за відсутності належного обґрунтування та законних підстав, що спричинило державі підтверджену висновком експерта шкоду на загальну суму **2,019 млрд грн.**

Заява Посольства Великої Британії щодо кримінальної справи проти Романа Насірова

Ми глибоко стурбовані з приводу нещодавнього рішення Солом'янського районного суду м. Києва, де докази, надані Великою Британією в рамках справи проти Романа Насірова, були визнані неприйнятними та відхилені. На цьому етапі відповіді органи Великої Британії вивчать усі факти, щоб встановити, чи мали місце кримінальні правопорушення з боку громадянина Великої Британії, який може постати перед судом у Сполученому Королівстві.

Ця справа підкреслює нагальну потребу в незалежній і прозорій судовій системі та необхідність якнайшвидшого створення спеціалізованого антикорупційного суду, до складу якого будуть входити ретельно перевірені судді, які належним чином зможуть розглядати корупційні справи проти високопосадовців.

Велика Британія підтримує реформи в Україні. Саме тому 06 липня ц.р. у Лондоні пройде конференція з питань реформ в Україні. Реформа української судової системи є важливою складовою програми Уряду України. Зазначена конференція надасть подальшу можливість українській владі продемонструвати її відданість реальному прогресу в реформуванні судової системи та боротьби з корупцією.

Рис. 1. Заява Посольства Великої Британії щодо кримінальної справи проти Романа Насірова

Кабінет Міністрів України розпорядженням від 3 березня 2017 р. № 134-р тимчасово відсторонив від виконання службових обов'язків керівника Державної фіскальної служби України Романа Насірова.

22.02.2017 року Апеляційним судом м. Києва до Романа Насірова застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою з визначенням альтернативного запобіжного заходу - застави у розмірі 20 000 000 грн.

02 березня 2017 року Солом'янський районний суд обрав Насірову запобіжний захід у вигляді утримання під вартою з можливістю внесення застави в розмірі 100 млн грн.

6 березня в НАБУ заявили, що колишній Голова Державної фіскальної служби має громадянство Великої Британії. Відповідну інформацію НАБУ офіційно надало Національне агентство з боротьби зі злочинністю Великої Британії (NCA). З листа,

РОЗСЛІДУВАННЯ "ГАЗОВОЇ СХЕМИ" ЗА УЧАСТЮ О.ОНИЩЕНКА

СЛІДЧІ ДІЇ

50	200	40	2	1
проведено обшуків	проведено великої документації, що містять банківську таємницю	включено реєстраційних та податкових справ суб'єктів господарювання	призначено економічних експертів	призначено то-варознавчих експертів

АРЕШТОВАНЕ МАЙНО

літак, що належить компанії OSTEXPERT LIMITED	Активи компанії QUICKSPACE LIMITED в Україні, яка пов'язана з діяльністю Онищенка О.Р. на загальну суму близько 4 047,77 млн гривень, а саме:
грошові кошти, вилучені під час обшуку в будинку та в банківських сейфах, що належать Постному В.М. у розмірі 180 тис. євро, 250 тис. доларів США та близько 28 тис. грн	облігації внутрішньої державної позики номінальною вартістю 74,63 млн доларів США
	грошові кошти на банківських рахунках у розмірі 74,87 млн дол. США та близько 252,181 млн грн

ХРОНОЛОГІЯ РОЗСЛІДУВАНЬ

4 ГРУДНЯ 2015 зарєстровано кримінальне провадження	11 ГРУДНЯ 2015 перший допит свідка з ПАТ "Укргазвидобування"	27 СІЧНЯ 2016 перші обшуки в приміщеннях ТОВ "ХАС", ТОВ "Надра Геоцентр", ТОВ "Карпатнадрінвест"	15 ЧЕРВНЯ 2016 затримано 10 членів створеної О.Онищенком злочинної організації
14 ЧЕРВНЯ 2016 подання керівника САП Н.Холодицького до ВР про надання згоди на затримання та арешт О.Онищенка	16 ЧЕРВНЯ 2016 затриманим повідомлено про підозру	17-18 ЧЕРВНЯ 2016 затриманим обрано запобіжні заходи	

Рис. 2. Розслідування "газової схеми" за участю О. Онищенка

отриманого НАБУ 6 березня від NCA, йдеться про те, що голова ДФС є власником британського паспорта з травня 2012 року (джерело: <https://www.facebook.com/nabu.gov.ua/posts/1891769257735418>).

Згідно офіційної інформації НАБУ (<https://nabu.gov.ua/novyny/vidstorononomu-golovi-dfs-prodovzhyly-zapobizhnyy-zahid>) ухвалою Солом'янського районного суду м. Києва від 7 березня 2017 року для Насірова Р.М. обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою строком на 60 днів з альтернативою внесення застави в розмірі **100 млн грн.**, хоча Спеціалізована антикорупційна прокуратура просила встановити грошову заставу у розмірі 2 млрд грн. (<https://www.facebook.com/sap.gov.ua/posts/877575582345626:0>).

16 березня дружина та тесть Романа Насірова, внесли грошову заставу в розмірі 100 млн. грн. на

відповідний спеціальний рахунок. Відповідно, Насірова звільнили під домашній арешт з дотриманням певних умов, зокрема, здати британський паспорт (<https://www.facebook.com/sap.gov.ua/posts/877575582345626:0>)

На судовому засіданні 08 червня Солом'янський районний суд відмовив у задоволенні клопотання прокурора щодо звернення суми застави 100 млн. грн. в дохід держави (<http://glavcom.ua/news/sud-vidmovivsya-styaguvati-z-nasirova-100-milyoniv-griven-419339.html>).

Тим часом, посольство Великої Британії повідомляє про намір вивчити питання кримінальних правопорушень Романа Насірова, який може постати перед судом у Сполученому Королівстві (посилання на відкриту заяву посольства - <https://www.facebook.com/ukinukraine/photos/a.268284779859045.64452.139.884119365779/1525301600824017/?type=3> (рис. 1).

Нижче (рис. 2) наводиться зображення "газової схеми" (джерело <https://nabu.gov.ua>)

ЯК ОТРИМАТИ З БЮДЖЕТУ ЧАСТКОВУ КОМПЕНСАЦІЮ ВИТРАТ НА ПРИДБАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТЕХНІКИ?

Постановою Кабінету Міністрів України від 1 березня 2017 року № 130 затверджено Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва (надалі Порядок).

Цей Порядок визначає механізм використання коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою "Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників" за напрямом "Часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва"

Згідно п. 3 Порядку одержувачами бюджетних коштів є сільськогосподарські товаровиробники - юридичні особи та фізичні особи - підприємці, основною діяльністю яких є постачання сільськогосподарських товарів, вироблених ними на власних або орендованих основних засобах, за умови, що питома вага вартості таких сільськогосподарських товарів становить не менше 75 відсотків вартості всіх товарів, поставлених такими юридичними та фізичними особами протягом попередніх 12 послідовних звітних податкових періодів сукупно.

Згідно п. 10 Порядку, 10 часткова компенсація надається сільськогосподарським товаровиробникам на безповоротній основі у розмірі 20 відсотків вартості техніки та обладнання (без урахування податку на додану вартість), зазначеної в акті приймання-передачі та інших документах, що підтверджують оплату через державний банк і придбання до 1 грудня поточного року техніки та обладнання.

Перелік техніки та обладнання, вартість яких частково компенсується, рахунок коштів державного

бюджету, затверджений спеціально створеною комісією Мінекономрозвитку протоколом від 31.05.2017 № 12. Даний перелік опублікований за посиланням http://minagro.gov.ua/system/files/перелік_техніки.pdf.

До зазначеного переліку увійшло 40 українських виробників, зокрема, ПАТ «Харківський тракторний завод», ДП «ВО Південний машинобудівний завод ім. Макарова», ТОВ «НВП БілоцерківМАЗ», ПАТ «Бердянські жнивarki», ТОВ «Оріхівсільмаш», ТОВ «Союз-спецтехніка» та інші.

За офіційними даними Прес-служби Мінагрополітики (<http://www.minagro.gov.ua/uk/node/24061>), за вищезазначеною програмою часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки на 2017 рік виділено 550 млн грн у рамках держпідтримки аграрних виробників.

Як роз'яснює Мінагрополітики, для отримання компенсації необхідно:

1. Здійснити оплату за техніку та обладнання, які входять до Переліку, через державні банки – Ощадбанк, Укресімбанк, Приватбанк, Укргазбанк.

2. Відкрити рахунок в одному із зазначених державних банків та

3. Подати заявку за спеціальною формою і документи, що підтверджують придбання техніки та обладнання, а саме:

- копію платіжного доручення.
- акт приймання-передачі техніки та обладнання.
- свідоцтво про державну реєстрацію техніки (якщо техніка підлягає обов'язковій державній реєстрації).

* * *

Задати питання: http://nonstop-audit.com.ua/view_topic.php?f=7&t=1&p=1#p1

Підготовлено юрисконсультами
Аудиторської фірми «Аналітик»
www.af-analitik.com.ua

ЖИВИЙ ДІАЛОГ, ДИСКУСІЇ ТА... СЮРПРИЗИ.

У НІСЕ ВІДБУВСЯ СЕМІНАР-ПРАКТИКУМ ЗА УЧАСТІ ВЕДУЧИХ ЮРИСТІВ КИЄВА

Пост-реліз

Захід: *Особливості судового процесу в кримінальному та цивільному провадженні. Психологічна експертиза в судово-слідчій практиці*

Організатор: *Експертно-правова група «Незалежний інститут судових експертиз» (НІСЕ)*

Місце проведення: *Ліга Бізнес Інформ (м. Київ, вул. Шамрило, 23)*

e-mail: press@nise.com.ua,

web-site: www.nise.com.ua

15 червня 2017 р. у Ліга Бізнес Інформ відбувся семінар-практикум за участі суддів Деснянського та Шевченківського районних судів міста Києва, а також судових експертів. Організатором виступила Експертно-правова група «Незалежний інститут судових експертиз» (НІСЕ).

Захід було приурочено до святкування ювілею НІСЕ, якому у червні цього року виповнилось 10 років. З огляду на важливість та значимість цієї події, НІСЕ вирішив запросити на семінар таких лекторів, які однозначно б зацікавили слухачів.

Відкрили захід співзасновники НІСЕ – Геннадій та Ольга Пампухи. Вони виступили з вітальним словом та розповіли про досягнення Інституту за його 10-річну діяльність.

Великий ажітаж з боку адвокатів та юристів, яких майже 80 осіб відвідали семінар, стала лекція судді Деснянського райсуду м. Києва Бабко Валерії Валеріївни. У своїй доповіді вона зупинилась на про особливості розгляду справ про поділ майна подружжя. Окремою темою для дискусії стало питання визначення належності майна до спільної сумісної власності подружжя, а також доведення факту набуття цього майна спільними сумісними коштами та працею подружжя. Суддя наголосила, що факт придбання спірного майна в період шлюбу не є безумовною підставою для віднесення такого майна

до об'єктів права спільної сумісної власності подружжя. Лекція пройшла у форматі живого діалогу та дискусії – слухачі активно ставили запитання, з якими вони стикались у своїй адвокатській практиці, та обговорювали алгоритми захисту клієнтів у суді.

Марина Станіславівна Антонюк (суддя Шевченківського районного суду м. Києва) у своїй доповіді окреслила основні етапи судового провадження. Потім слово презентувала експерт Алікіна Наталія Вікторівна, яка розповіла про застосування психологічної експертизи в судово-слідчій практиці.

Але не юриспруденцією єдиною... На заході також була присутня письменниця Тамара Альохіна, яка презентувала свою книгу для дітей «Світ як Всесвіт».

Після лекційної частини заходу на його учасників чекали сюрпризи – розіграш подарунків, святковий торт та фуршет!

Колектив НІСЕ щиро дякує лекторам та усім учасникам семінару за те, що вони розділили з нами наше свято – 10-річний ювілей, а також за чудову дружню атмосферу, яка панувала в аудиторії.

Будемо й надалі проводити такі ж цікаві та ефективні зустрічі, тож слідкуйте за нашими анонсами!

Аудиторська фірма «Аналітик» пропонує аутсорсинг бухгалтерських послуг!

Аутсорсинг бухгалтерського обліку – це передача ведення бухгалтерського обліку сторонній фірмі.

Які ж переваги аутсорсингу бухгалтерських послуг?

1. **Значна (!) економія коштів** на ведення бухобліку:

- економія за бухгалтерські послуги, за які **Ви нам платитимете принаймні на 1000 гривень менше, ніж штатному бухгалтеру;**
- економія на програмне забезпечення (1С, Медок, Ліга Закон тощо);
- економія на утримання офісу, комп'ютерної техніки.

2. Відтепер податкові та інші інспекції – це наші проблеми!

Ми беремо на себе повну матеріальну відповідальність за якість наданих бухгалтерських послуг, включаючи можливі санкції.

3. З нами Ви можете забути про головний біль з постійними пошуками бухгалтера, який у будь-який час може піти від Вас на іншу роботу.

4. Ми не йдемо у відпустку та не беремо лікарняний. Наша фірма справді гарантує безперервне та якісне ведення бухгалтерського обліку.

І нарешті – з нами Ви не тільки отримаєте якісні бухгалтерські послуги. За додатковою домовленістю ми забезпечимо Вас необхідними податковими, юридичними консультаціями, аудиторськими послугами різного характеру.

Все що Вам потрібно – це:

- періодично передавати нам первинну бухгалтерську документацію;
- щомісячно отримувати від нас інформацію про податки та інші обов'язкові платежі;
- укласти із нами договір.

Зробіть вибір, вигідний для Вас!

(044)278-05-88

(097)178-90-89

(066)178-20-42

www.af-analitik.com.ua